

**Krystyna
Berwinska**

Con amore

Editura Eminescu

Coperta colecției : Val Munteanu

Ilustrația copertei : Daniela Wanda Maiorescu

1982

București, Piața Scînteii 1

Krystyna
Berwińska

Con amore

Traducere de
Elena Lința

Editura Eminescu

ușor, plutește, parcă fredonează, stînga — forte, puternic apasă pînă la refuz ! Și încă, și încă, și încă, mai tare, mai profund. Gata !

... Aplauze... ca răpăitul unei ploii de vară... o rumoare densă... Aplauze... Îmi simt ceafa umedă. Transpirația mi se scurge picătură cu picătură, șiroaie. Am făcut finalul prea repede...

Să mă ridic. Îngrozitor, nu văd nimic... Stau cu ochii în podea. Ce-o să spună Papa ? Ridic capul. Aplauze. Mă-ndoi 'ca un briceag, încă o dată și încă o dată, îndoit — îndreptat, îndoit — îndreptat... Am ajuns în culise. În sală e în continuare fierbere și aud strigăte : „Bravo ! Bravo !“ Cineva mă împinge înapoi pe scenă. În lumina reflectoarelor. Nu vreau. Serios, nu vreau !. Și iarăși mă îndoii pînă la pămînt. „Ține minte, nu prea adînc...“ Din nou în culise, unul îmi spune ceva, altul mă îmbrățișează și mă sărută, altul mă bate pe spate și deodată...

Ochii ei. Ochi care parcă-mi mulțumesc. O față încadrată în păr negru. Teofan Grecul.

Mă uit uluit și ochii ei zîmbesc. Mie ? Da, ție-ți zîmbesc, caraghiosule ! Stau împietrit, iar Grzegorz o trage spre mine :

— Ewa, el e Andrzej.

— Știu — spune simplu și-mi întinde mîna. Pe deget îi scipește un inel de aur, ca o verighetă, cu lăntișoare subțiri și la capătul fiecăruia lucește o perlă minusculă. Patru sau cinci perle.

— Ați cîntat minunat... minunat... Toți sînteți minunați...

O sărută pe Zosia. Îmi mai zîmbește chipurile o dată, dar îl apucă pe Grzegorz de braț.

Pleacă. Pulovăr negru, pantaloni negri strînși pe corp, peste șolduri o curea metalică. Grzegorz pune ocrotitor mîna pe umărul ei. Calcă țanțos ca un păun.

Marțea trecută mi-a spus : „Am agățat o fată de la politehnică“ și eu mă gîndam : e clar, John Cage — muzică de serie. Dar asta nu-i de serie. E Mozart. Gingășie și farmec.

În jur continuă larma, toți mă trag, mă îmbrățișează. Zosia mă sărută pe amîndoi obrazii :

— Ai fost a-ntîia !

— Poți dormi liniștit de-acum, bătrîne !

— Am cîntat prea repede...

Îl văd pe Papa.

— Domnule profesor...

— De ce-ai galopat așa în final ? Ce, te gonea cineva ?

— Nervii, domnule profesor.

— Asta nu-i „Cursa păcii“.

Papa mîrîie, dar simt că-i mulțumit de mine. Mai arunc o privire spre scenă : aripa neagră a Steinway-ului, deasupra lui bustul alb, trandafiri roșii — și... aud ritmul corect al finalului. Furios pe mine însumi pentru galopul prostesc, ies în stradă.

E soare, cald. Mă deschei la palton. Nu-i decît martie și a și venit primăvara. De ambele părți ale intrării se vede afișul : „Selectia candidaților polonezi pentru Concursul Internațional de Pian Fr. Chopin“.

De cîte ori mă uit la vitrinele astea parcă mă strînge ceva de gît. Ăsta-i afișul meu ! Am să rog pe cineva de la secretariat să-mi dea și mie unul. Să-l trimit tatii.

Îi văd fața arsă de soare, cu cîte-o nedreptate semănată în fiecare brazdă... Și drumul spre școală, cu sălcii pletoase, atît de specific poloneze, ca un peisaj din ilustratele romantice, de duzină.

Să mă duc acasă... Măcar pentru cîteva zile. Dar cînd ? Poate la vară... Acum trebuie să exersezi, să exersezi întruna pînă la concurs. Vorbesc de parcă m-aș fi și văzut trecut... Mă iau căldurile. De frică.

Bătrînul meu vara n-are treabă la școală, doar la cîmp și în livadă. Am să mă scol în zori, odată cu el, și-am să-i dau o mîină de ajutor. La prînz Malgosia are să ne aducă lapte răcit în fîntînă. O să ne așezăm sub părul sălbatic, pe care tata nu vrea pentru nimic în lume să-l taie, fiindcă se spune că la umbra lui a stat Kościuszko, iar sub altul, mai departe, ar fi stat Hugo Kollataj... O să bem laptele țărănește, dintr-o singură oală. Și atunci tata are să mă privească așa cum știe el, cînd brazdele feții i se destind și ochii i se încețoșează, are să clatine din cap spunînd parcă cu reproș, ca și cum eu aș fi de vină pentru tot :

— Ah, că n-a trăit maică-ta să vadă asta...

Pe urmă are să înceapă iarăși să mă bată la cap : să mă fac profesor de muzică, fiindcă altfel, numai din cîntat, n-o să pot să-mi duc zilele. Și să-mi scot din cap tot felul de aiureli.

Strada Krakowskie Przedmieście. Pomii-s încă înmuguriți, dar lîngă căminul Conservatorului înfloresc de-acum

galbene tuflisurile cărora aici, la oraș, mi se pare că li se spune forsiție.

Unde-or fi putut să se ducă ? Intru la Hopfer. Un individ plutos, nemărginit de trist, mormăie versuri aplecat peste o cană de vin și mîzgălește ceva cu pixul pe un șervețel. Alături, o pereche tandru înlănțuită, îl privește cu milă. Nu, nu-s aici. Poate s-au dus la restaurantul Retz-
man ? Trec în fugă pe zebră de partea cealaltă.

Și brusc, în mijlocul străzii, îmi răsună în urechi finalul așa cum ar fi trebuit să-l cînt.

Uluitor, cu cîteva clipe mai înainte stăteam la pian, sala era plină de oameni, întotdeauna concertul se asociază cu vremea serii și cînd colo, acum e miezul zilei, soare, orașul plin de viață, înviorat de căldura primăvăratecă... Nimeni nu știe că în acest moment, undeva după culisele Filarmonicii, se hotărăște soarta mea.

Într-un scuar niște studenți își întind fețele spre soare, strîngînd din ochi cu plăcere. Alerg în jos pe strada Bednarska. În geamul deschis al unei case, o fată în mini spală geamurile. Picioarele ei zvelte lucesc ca un teribil de lung semn de pauză pe portativ. Fata cîntă în gura mare și fals : „Ah, ce nuntă a mai fost !“ și e atît de nostim cum spune „niuntă“... Zîmbesc. Zîmbesc fetei, trecătorilor, dau capul pe spate și rîd ca un prost spre norii gonîți de vînt. Și fac totodată o descoperire nemaipomenită : și deasupra orașului este cer !

Nu știu unde-am citit că, atunci cînd a izbucnit războiul și camuflajul a ajuns obligatoriu, locuitorii Varșoviei și-au dat brusc seama că deasupra lor e un cer presărat cu stele.

Războiul. Pentru mine înseamnă doar cîteva lecții la istorie. Tatălui meu însă i-a schimbat viața. A devenit alt om.

Trec pe lângă o placă de marmură înnegrită de vreme și spălată de ploii : „În amintirea celor 29 de patrioți uciși de hitleriști în ziua de...”

Din cînd în cînd mîini neștiute depun flori proaspete sau aprind cîte-o lumînare, ca să nu uităm că orașul s-a ridicat pe morminte, chiar dacă acum înflorește atît de frumos.

Mîișori argintii țîșnesc dintr-un coș. Deasupra lor văd fața cumsecade, zbîrcită, a unei țărănci bătrîne. Parfumul primăverii se amestecă cu mirosul de ars.

Nu-s nici în restaurantul Retman. Unde-au putut să se ducă ? Mă întorc urcînd scările. În castanii de lângă capela sf. Anna, printre mugurii lipicioși, ciripesc vrăbiile. Mă simt ușor, proaspăt, bucuros. În fiecare fată pe lângă care trec caut silueta ei suplă, părul întunecat, ochii zîmbitori... O văd pe ea. Se uită la mine, apoi se întoarce și pleacă cu Grzegorz. O văd mereu.

BINE. DE CE NU ? AM SĂ DAU ȘI afurisita asta de petrecere. O să le arăt că nu-mi pasă, că mă doare undeva.

Cui să arăt ? Lor ? Aleșilor soartei ? Ori poate mie înșămi ?

Da, mie ! Și lui. Tatii. Lui în primul rînd. Îl urăsc !

Toată casa e cu fundu-n sus. Din camera mare am scos totul, ca să fie loc de dans. Pun doar picupul și, de partea cealaltă, o masă cu vin, sucuri, apă minerală, sandviciuri, saleuri și prăjituri. Din salonul elegant, unde domnul profesor își primește musafirii de vacanță, n-au mai rămas la locul lor decît tablourile, draperiile de brocart și renumitul lui parchet cu model în diferite nuanțe, copiat după cel de la Palatul Alb din Parcul Lazienki. În camera mea — semiîntuneric, perne și pufuri pe jos, un adevărat colțișor

pentru șoapte de amor. Aici pot să stea de vorbă, să se odihnească... Numai cabinetul lui a rămas neatins. Mi-a pus în vedere de la început, de cum am pomenit prima dată că aş vrea să dau un ceai.

E chiar foarte bine. Mă țin perfect. Torn vin, pun discuri, ei dansează, discută, iar eu mă învîrtesc de colo-colo.

Bineînțeles, nu se vorbește decît despre muzică.

— ...trebuie să fie o interpretare exactă. Matematică. Un joc pur al imaginației...

— ...școala poloneză ! În arta pianistică, la fel ca în cinematografie...

— ...astea-s vorbe goale, cuvinte la modă. Nu înseamnă nimic.

— Bă nu ! Înseamnă totuși ceva. Stil ! Să te apropii de claviatură așa și nu altfel. Sunetul să fie prelung, melodios, natural, mîna moale...

— Oh, sfinte Sisoie ! Ai salutări de la răposatul Sztompka !

— Sztompka ? ! Mai bine de la Paderewski !

Iar lîngă picup :

— ...ascultă-mă pe mine, asta-i consecința unei biografii prost înțelese : că era chipurile slab, bolnav, cu nostalgia patriei pierdute, nefericit în dragoste... Și efeminarea aceea de favorit al saloanelor... Chopinetto ! Rahat ! Nu-i adevărat ! Pot să fac un program în care să demonstrez că era bărbat cu-adevărat. Puternic și furtunos !...

— Nu mai știți să vorbiți de nimic altceva ? Poți să-nnebunești !

— În sănătatea cîștigătorilor ! țipă unul dintr-un colț.

Se pun în mișcare cu toții, se apropie de masă, ridică paharele.

— Zosia, cheamă-l pe Papa, spune Grzegorz, care întotdeauna se orientează cel mai bine.

— Dacă vrei, pot să-l chem.

Deschid ușa de la camera lui. Stă în fotoliu sub portretul lui Chopin, cu o carte-n mână, bun de fotografiat, elegant, emfatic, parc-ar fi așteptat momentul.

— Tată, te cheamă tinerele speranțe.

Intră maiestuos în salon, iar ei scandează :

— Tră-ias-că domn' pro-fe-sor !

Iar eu îl urăsc ! Da, îl urăsc !

— Să nu mă faceți de rușine, ștregarilor !

Ridică paharul și zîmbește cu „zîmbetul lui fermecător“.

După ce s-a retras din nou în camera lui, am simțit cum mă fac flească. Toți îl adoră. Dar dacă-i atît de minunat, de ce l-a lăsat mama și a șters-o tocmai în Canada ? Am să mă duc la ea și gata. În fond, am acolo un frate și asta contează în viață.

Sorb din vin ca să-mi stăvilesc lacrimile proaste care-mi întunecă vederea. Cine-i lîngă mine ? Andrzej !

— Zosia... nu fii necăjită. Ai să arăți tu lumii de ce ești în stare.

— Nu-s necăjită.

— Ai cîntat pe cînste.

— Știu.

A venit Ewa și l-a luat pe Andrzej la dans.

E caraghios, tulburat ca o fată. Nu știe să danseze. Claviatura mea ambulantă ! Minunea mea ! Ce stingher se simte în costumul ăsta bleumarin, „pentru ocazii“ ! Îl încurcă și gulerul și cravata. Mereu își răsuțește gîtul lung. Îl ador în blugii lui obișnuiți și cu nelipsitul pulovăr maron-roșcat, cu care venea la clubul „Hambarul“. Acela-i adevăratul Andrzej, nu cel „costumat“ de astăzi. Nici nu-i stă bine așa, e prea înalt și slab, ți-e frică să nu se frîngă,

deci, l-am văzut la orele de sport, e totuși destul de bine făcut.

Vai, cum dansează ! Nu contează, n-are decît să fie și împiedicat, mie tot îmi place. Cel mai mult dintre toți băieții din lume. Îmi place chiar și smocul de păr care-i stă mereu în sus ca o coadă de rățoi. Și, mai ales, ochii accia incredibil de luminoși. În întregime e luminos. Se spune că ochii sînt oglinda sufletului. Poate că nu oricine are cu ce se lăuda în fața acestei oglinzi, dar el cu siguranță că în interior este și mai luminos decît îi sînt ochii de culoare deschisă. Îl iubesc ! Poate că astăzi are să mă sărute în sfîrșit ? Măcar cu atît să mă aleg și eu. Dar nu, cu siguranță că n-o s-o facă. N-am baftă și pace.

„Greu. Dar, fie ce-o fi. Nu mai pot ! Ne cunoaștem de-atîta vreme. Cu siguranță că-i sînt simpatică. În fond, nu sîntem egali ? Dacă nici astăzi nu mă sărută, atunci am să-i spun eu că-l iubesc. Îl iubesc ! Mi-am mai turnat un pahar cu vin.

— Potolește-te, Pechinezule, nu mai bea atît, încearcă Grzegorz să mă oprească. Ai să te-mbeți, îmi spune grijuliu, dar cu coada ochiului se uită cum dansează Andrzej cu fata lui.

— Și ce dacă mă-mbăt ?

— La ce bun ?

— De ce nu ? și-mi torn iarăși în pahar. Îl urăsc !

— Pe cine ?

— Pe domnul profesor al vostru !

— Ce-i cu tine ?

— Nu pot să-l sufăr. Am să fac cerere să mă mute la Goląbeczka. Sau... sau plec de tot !

— Zosia, e adevărat că Papa n-a vrut să participe cînd ți-au pus ție notele, dar la fel nici la mine, nici la Andrzej.

— Vorbe ! M-a vîndut. M-a vîndut pentru ca să treceți voi, púpiliu lui !

— Trebuia să cădem ?

— Nu, dar nici eu.

— Adevărat. Ai cîntat un *largo* uluitor. Cu *mezzoforte* acela m-ai dat pur și simplu gata. În partitură e *piano*, toți cîntă *piano* și... cîntă prost.

— Păcat că n-ai fost în juriu.

— Poate c-am să fiu în următorul. Atunci tu vei fi prima.

— Peste cinci ani ? Mie mi-a ghicit o țigancă c-am să mor tînără.

— Ești nebună ! Termină cu băutul !

Mi-a smuls indignat paharul din mîină și vinul s-a vărsat pe parchetul împărătesc al tatii. Eu am spus să-l dăm cu palux. Da' el, nu. Ceară de albine și terebentină... Are și el o păsărică : parchetul din salon ! Cu siguranță că acum o să-mi interzică să mai dau ceaiuri aici. M-au apucat toți dracii cînd l-am văzut pe Grzegorz cum încearcă să-l șteargă cu un șervet.

— Du-te-ncolo ! Mai bine vezi că Andrzej îți suflă logodnica.

Am șters vinul vărsat. Poate că nici n-o să se păteze, dacă o să fie bine lustruit cu ceară. În mod ostentativ mi-am mai turnat un pahar.

Au început cu toții să se maimuțărească, să-i imite pe Breakout, Niemen, Dombrowski. Pe urmă l-au rugat pe Andrzej să cînte ceva din compozițiile lui. A luat chitara, cîteva acorduri. Eu am stins lumina. Numai din camera mea răzbăteau cîteva raze aurii. A început să cînte cîntecul lui intitulat „Olga“, pe cuvintele lui Harasymowicz. Îmi place grozav.

Dar dintr-odată aud că în loc de „Olga“, cîntă „Ewa — Ewa“...

Parcă m-a înțepat ceva în partea stîngă a pieptului. Da, dac-ar fi cîntat „Zosia — Zosia“ ar fi fost stupid și

nar fi rimat. Ewa merge. Sînt furioasă la culme. Iar el, ca un neghiob, continuă să cînte :

*„Ewa — Ewa
caierele norilor pe cer
împodobesc încăperile Lunii
și-nfloreste azuriu
un pom pe Calea Lactee
Ah, Ewa !“*

Toți se uită la Ewa, iar ea brusc se clatină, pălește și-l apucă pe Grzegorz de umăr. Andrzej se întrerupe... Ce-o fi avînd ? A închis ochii, răsuflă gîfîit, ciudat. Aprind lumina. Se reped cu toții la ea.

— Ce ai ? Ce ți s-a întîmplat ?

Deschide ochii.

— Nimic. Capul. Mă doare îngrozitor.

Mă uit cu coada ochiului la Andrzej. E tulburat, roșu, de parcă din pricina lui i s-ar fi întîmplat nu știu ce Ewei. O duc la baie. Se așează pe marginea căzii. Ud o batistă și i-o pun pe frunte.

— Te simți mai bine ?

— Puțin.

— Ce ai ?

— Nu știu. Capul. Și greață.

— Varsă.

— Nu pot.

— Ai băut mult ?

— Aproape deloc.

— Nu cumva...

— Vai de mine ! Nu ! Cu siguranță nu.

— Să-ți dau o pastilă.

A înghițit-o cu puțină apă.

— Are să-ți treacă imediat.

Mă uit în oglindă și-mi văd mutra bleagă : obraji bucălați, nasul cîrn, cîrlionții căzuți pînă în ochi. Un pechinez ! Cum să intre una ca mine în rîndul candidaților ? Și, mai ales, cum să fie iubită o asemenea fată ?

În spate, pe marginea căzii e ea — înaltă, mlădioasă, cu părul negru, ca o prințesă, o cneaghină rusă. Am întins mîna, am apucat Old Spice al tatii pentru după bărbierit și-am improșcat toată oglinda. Gata, nu mă mai văd.

Mă așez pe un taburet, lîngă ea. Ce să-i mai fac ? Îi fac vînt.

— Spune-mi, e ceva serios cu Grzegorz ?

— Da. Foarte.

Răsufli ușurată.

— Și eu am fost cîndva îndrăgostită de Grzegorz, dar așa, într-o doară. Ne-am și sărutat o dată.

Mi-a aruncat o privire cruntă. Proasta ! Ce-și închipuie, că e prima la Grzegorz ?

— Știi, eu am ghinion, continui. Toți se tem de tata și se țin departe de mine. Uneori aș vrea să fiu orfană.

— Vorbești prostii.

— Acum m-am îndrăgostit de-a binelea.

— Da ?

Mai bine să-i spun. Dacă-i fată de treabă, n-o să-mi facă vreo măgărie.

— Nu bănuiești ?

Se uită la mine cu ochii ei cabalini. Cum de nu bănuiește ?

— Acum îl iubesc pe Andrzej. E un băiat minunat, nu-i așa ?

— Nu știu... probabil...

— Dar el nu vede deloc femeia din mine. Mă tratează ca pe-un coleg. Și mă apucă toți dracii. Să-i spun ?

— Cred că nu... Nu știu...

Nu știe, animalul. Dar are dreptate, mai bine să nu-și spun nimic lui Andrzej. De ce m-oi fi născut fată ? Un băiat orice face e O.K. Pe cînd o fată ? Numai necazuri pe capul ei.

Ne înapoiem în cameră. Din nou se discută numai despre muzică :

— Pentru mine — Dinu Lipatti...

— Michelangeli !

— Pentru mine Richter. Numai Richter ! După concertul lui am fost la pămînt. Nu-mi venea să mai cînt. La ce bun ? De ce să mă mai chinuiesc ? Oricum n-o să ajung niciodată să cînt ca el.

— Tehnică și temperament.

— Temperament ? Sigur, nu poți să cînți „Apassionata“ de Beethoven fără temperament, dar nici nu poți cînta „Nocturna“ lui Chopin cu așa zisul temperament...

— Adică vrei să spui că numai tehnica ? Nu-i bună nici de doi bani, dacă nu slujește cu adevărat muzicii...

— Păi tocmai asta-i, Richter...

Grzegorz se întrerupe brusc, abia acum a observat-o pe Ewa.

— Cum e ? Ți-a trecut ?

— Da.

— Ce-a fost ?

— Nu știu. N-are nici o importanță.

Mă uit după Andrzej.

— Unde-i Andrzej ?

— A șters putina, declară Grzegorz ironic și se uită la Ewa pe sub sprîncene. O fi gelos și el ? Iar toanta asta, parcă în ciuda noastră, fredonează cu o față impasibilă : „Ewa — Ewa, caierele norilor pe cer...”

După ce-au plecat cu toții, m-am prăbușit de-a binelea. Nici n-am strîns nimic, am lăsat așa toată mizeria, nici măcar nu m-am spălat, n-am făcut patul, mi-am scos doar

panlofii, mi-am înfundat capul în pernă — una din acelea brodate de bunica — și am început să bocesc ca o proastă. Credeam că tata s-a culcat și că nu mă aude, dar de unde ! M-a auzit. A apărut legîndu-și halatul și netezindu-și părul cărunt. Trebuie să fie întotdeauna *charmant*. N-a uitat să-și ia și dinții din pahar. Stă aplecat deasupra mea. Mă opresc din plîns și-l privesc cu ură.

— Ce-i Negruță ?

Mă înfurie la culme cu vorba asta.

— Nu mai sînt nici un fel de Negruță ! Sînt o vacă bătrînă ! Am nouăsprezece ani ! Nouăsprezece ani !

— Ce-ai băut ?

— Samogon !

— Zosia !

— Te urăsc !

— Credeam c-ai să-ți păstrezi calmul. Și demnitatea.

— Fac ceva pe demnitate. M-ai vîndut ! „Dacă dumneata îl susții pe-al meu, eu o să pun note mari elevilor dumitale...” O mînă spală pe alta...

— Ești o proastă.

Se plimbă prin cameră și văd că se străduiește să-și păstreze calmul. Și „demnitatea”. Însă îi tremură glasul :

— De-aia nu-mi place mie să am în clasa mea fete. Un băiat ar ști să se stăpînească. Cu voi însă, ori e amor, ori e isterie. Ori sînteți nefericite în dragoste, ori faceți un copil... și talentul se duce pe apa sîmbetei...

Auzindu-l mi-a mai trecut puțin furia. Cum am putut să gîndesc atît de urît despre el ? Doar știu că mă păzește ca pe ochii din cap. Că din cauza mea nu s-a mai recăsătorit. Ori poate c-o mai iubește încă pe mama ? Eee... parcă ăștia-s în stare să iubească ? Am început ușor ironic :

— Talent nu-i. Încurcătură amoroasă — nu-i. Copil n-are de unde să fie. N-a mai rămas decît dragostea. O dragoste nefericită...

Și din nou încep să plîng. Mă mîngîie pe păr.

— Grzegorz ? întrebă șoptit.

— Ce ți-a venit ? Oho, mi-a trecut de mult ! Pierdut pe vecie !

— ? !

— Are logodnică. Las' că te-am văzut eu cum te uitai la ea, hai, nu te mai preface că nu-i așa. Aia cu rochie roșie. E de la politehnică.

S-a așezat lîngă mine și-n priviri avea sclipiri seducătoare. Sigur, Ewa place oricui. Parcă-l aud : „Dac-aș mai fi tînăr, fetiço...” — spune sau nu spune ?

— Dac-aș mai fi tînăr, fetiço...

A spus ! Îmi vine să rîd.

— În fine ! Din ăștia ca Grzegorz aș putea avea oricîți, cu cinci bani legătura... Numai unul pe lume este însă Andrzej...

— Andrzej ? ! Ei, poftim ! Andrzej !

— Ce, ce-i cu el ? În general nu se uită la fete !

Pînă mai ieri era adevărat, dar astăzi... „Ewa — Ewa —”

— Foarte bine că nu se uită. Tata a intrat în pielea de profesor : — Un artist, dacă vrea să urce, poate doar să tolereze femeile. Dacă, bineînțeles, nu-l încurcă în muncă. Iar Andrzej crește splendid. Nu-i lecție să nu mă surprindă cu cîte ceva nou. Are șanse... Poate chiar să iasă primul.

— Parcă spuneai că Grzegorz e mai bun.

— Din punct de vedere tehnic e mai bun. A început să cînte mai de timpuriu. Și a avut întotdeauna profesori buni. Și un pian bun. Andrzej însă are simțul stilului, de parcă s-ar fi născut cu el. Și cîntă în așa fel, că face ce vrea cu auditoriul. Asta-i un adevărat har. Rar întîlnit.

Din nou mi s-au udat jaluzelele :

— Tată... dar eu... eu sînt într-adevăr fără pic de talent ?

— Prostuțo ! Crezi c-aș fi acceptat să-mi fii elevă, dacă n-aș fi știut c-ai să ajungi cineva ?

Minte ! Ca să mă consoleze ? ! Ori și-o fi băgat singur în cap că am talent. Normal, cum să nu fie talentată unica lui fiică ? Și pînă la urmă a ajuns să creadă că ăsta-i adevărul.

— Vrei să știi adevărul ?

— Da.

— Ești prea... originală, ca să placi tuturor. Ai idei foarte bune și... surprinzătoare. Da. Dar mai faci încă o mulțime de prostii. De exemplu *largo* acela... A căzut fatal ! Trebuia să cînți așa cum e în partitură. Întocmai. Nu să faci pe deștepta ! O să-ți treacă însă și asta, ai să vezi. Dar trebuie să încetezi cu scenele de isterie. Apucă-te de treabă. Și nu-ți mai schimba obiectul adorației de la o zi la alta. Acum spală-te și scoate țealele astea de pe tine...

A spus „țeale“ ! Ca să apară în ochii mei mai apropiat, ca un coleg.

— Deschide puțin fereastra. Și să nu mai tulburi somnul oamenilor, că e noapte...

M-a tras de ciuf.

— Viața nu se oprește la concursul ăsta, dragă Negruță.

Iar eu izbucnesc din nou într-un acces de plîns. Mă lipsesc la pieptul lui și simt că-l iubesc mult, foarte mult.

SĂ NU ZIC ÎNTR-UN CEAS RĂU, dar totul îmi merge binișor. Din ceea ce a spus Papa, deduc că am șanse. Acum trebuie să lucrez ca un diavol. Bine că locuiesc cu Andrzej. E un băiat muncitor, neobosit, are în el tenacitatea țaranului și asta mă stimulează. Poate că nu era momentul să mă îndrăgostesc acum. Dar, ce să-i faci, inima nu ține cont de interesele profesionale. Ewa

o fată deșteaptă și are să înțeleagă că nu putem în perioada asta să ne întâlnim toată ziua bună-ziua.

Andrzej însă cu cîntecul ăla m-a cam pus pe gînduri. Erau atîtea fete acolo, de ce a schimbat numele tocmai cu „Ewa“ ? Nu-s gelos, ar fi caraghios, dar nu-mi plac glumele proaste. Iar ea, mai-mai să leșine... Cînd a luat-o Zosia la baie, l-am întrebat direct :

— Îți place ?

S-a fîstîcit, mucosul.

— Nu se poate să nu placă.

Și a tăcut ca un prost.

— Ai spus ceva ?

— Nu...

— Atunci e O.K.

M-am răsucit pe călcîie și-am început să discut despre Richter. Îl observam cu coada ochiului și am văzut cum o șterge. La mijlocul petrecerii ! Pentru o nimica toată ! E un aiurit...

Păcat de Zosia. S-ar fi părut că fata profesorului are cele mai mari șanse la concurs și cînd colo — ghinion. Cu siguranță că i-au lipsit numai cîteva puncte. Poate chiar unul singur. Stupidă treabă. Au trecut alții mai slabi decît ea.

Ah, ce-am să mai lucrez acum ! Știu că nu-i suficient numai să cîmți. Trebuie să și gîndești. Să găsești cîte-o cheie pentru fiecare bucată, „să-i descifrezi structura“, „să ai conștiința deplină a formei“ și alte asemenea găselnițe.

Ieri pentru ultima oară am fost de acord să rămîn noaptea la ea. E grozav că are cameră în oraș. Deși, se pare că proprietarului nu i-au mai prelungit contractul în Algeria și că peste un an se întoarce. Dar de ce să-mi bat capul cu ce-o să fie peste un an ? Acum e fantastic. O garsonieră în orașul vechi, făcută dintr-un pod. Mini-cameră, mini-baie cu tot confortul, mini-bucătărie, totu

nini, în schimb studioul — maxi ! O cameră a-năia ! Numai planșeta Ewei face notă discordantă. O fereastră cît tot peretele și de acolo o priveliște de vis : Vistula, un colț verde din cartierul Praga, o bisericuță de un gotic mizerabil, dar de departe face impresie, iar în stînga mănăstirea dominicană cu imensa ei grădină și mai încolo, turnurile și turnulețele baroce de la biserica sf. Jacek. Am tocit bine istoria culturii. E un an de la examen și tot mi-a mai rămas cîte ceva. Sub fereastră „algerianul“ a ridicat un podium, pe care a pus studioul acela maxi, acoperit cu o capă din bucățele de blană albe și roșcate. Urci treptele spre pat ca un rege, te întinzi și ai toată priveliștea ca-n palmă. Zice că iarna cam suflă. Dar cîte nu se pot întîmpla pînă la iarnă... Să stai aici în nopțile cu lună plină și să asculți Sonata Lunii ! Teribil de romantic. De cum intri în camera asta și vezi patul acela lîngă fereastră și reflec-tarea lui într-o oglindă uriașă cu ramă sculptată, aurită, îți vine chef de ceva anume. Bine că Ewa e fată cuminte. Înaintea mea n-a avut decît un singur iubit și cred că nu minte. În orice caz, i-am pus în vedere să nu-și invite co-legii aici. *Sicher ist sicher*. Ce-i sigur e sigur.

Niciodată n-am iubit așa. Sîntem singuri. Putem să fim oricînd singuri. Liberi. Nici o mătușă, bunică sau mamă care să-și vîre nasul. O fată orfană e aur !

O iubesc atît de mult, încît m-am hotărît. Ne-am tre-zit din ațipirea în care căzuserăm și i-am spus :

— Vreau să fii a mea.

— Sînt.

Și s-a strîns mai tare la pieptul meu.

— Dar așa, de-adevăratelea. Mereu. Vreau să ne căsă-torim. Dacă o să-mi meargă „iako-tako“, cum se spune în japoneză, la concurs, atunci punem să ne cînte marșul lui Mendelssohn.

S-a lipit și mai mult de mine, dar imediat s-a tras înapoi.

— Trebuie să termin facultatea. Și unde-o să locuim ? Știi doar că în curînd se termină șederea mea aici.

— Ne înscriem să ne construim o locuință.

— Și așteptăm cîțiva ani... Și, în genere, crezi c-o să capăt serviciu în Varșovia ? Un milion de probleme...

Ca să fiu sincer, am fost dezamăgit. Era prima dată că-i vorbeam de căsătorie unei fete și ea să reacționeze atît de puțin romantic... Dar poate că-i mai bine așa. Căsătoria e o instituție care trebuie clădită pe baze solide. Nici eu n-am acționat la primul impuls. Spontană a fost numai alegerea momentului în care i-am spus că vreau să fie nevasta mea.

Am mai avut cîteva fete, unele chiar au încercat să mă tragă la altar, dar mie mi s-a părut pur și simplu caraghios să mă-nsor. Cînd a apărut Ewa însă, am început de la sine să mă gîndesc la asta. Am citit „Despre arta iubirii” de Fromm. Nu sînt de acord cu totul, dar multe formulări sînt convingătoare. Cu ce-am citit de-acolo și cu ce mai știam din propria mea experiență, am supus-o pe Ewa, bineînțeles, fără ca ea să bănuiască, la diferite teste și rezultatul a fost favorabil. Exceptional. I se poate atribui calificativul de soție. De soție a mea. Îndeplinește toate condițiile : dragoste, potrivire fizică, prietenie adevărată, adică să dorească bincle ființei iubite, acceptarea totală a personalității partenerului, inclusiv defectele și slăbiciunile-lui, atitudine pozitivă față de munca lui, capacitate de înțelegere reciprocă, de anihilare a stărilor de încordare, acceptarea autonomiei partenerului, a libertății lui, să știe de glumă...

Bat cîmpii. E frumoasă, deșteaptă și mă înțelege. Și mai mult decît atît : o iubesc.

Cu cauza aceea, „să ştie de glumă“, poate că nu-i prea strălucită situația. Aş fi preferat să fie mai veselă. Dar nu e. Poate şi pentru că adeseori se simte rău.

Chiar şi acum. S-a aşezat pe pat şi s-a făcut covrig.

— Ce ai ?

— Nimic, nimic... nu mi-e prea bine.

— Greaţă ?

— Da. Am să iau o pastilă.

Mă uit la petecul acela de păr des, foarte creţ, la picioarele ei zvelte — e minunată goală ! O privesc cum îşi pune capotul şi coboară din pat şi deodată mă fulgeră gândul :

— Ewa, poate că...

Cum de nu mi-a dat prin minte mai devreme ?

— Nu, nu-i asta.

— Sigur ?

— Ți-e tare teamă ?

A înghiţit pastila şi a început să-şi privească faţa în oglindă. Încadrat în rama aurie, în clar-obscurul soarelui matinal, ovalul delicat al feţei ei, cu sprâncene subţiri, aproape invizibile, apărea ca un portret al vreunui van Dyck sau al altcuiva din vremea Renaşterii. Andrzej zicea că-i ca o icoană bizantină.

— Sîntem prea tineri ca să avem un copil, spun eu ferm. Şi, mai ales, nu acum, înainte de concurs.

— Eu aş vrea...

— Nu fii egoistă.

— Nu te teme. Cu siguranţă că nu-i asta.

— Atunci ce să fie ?

— Nu ştiu.

— Ewa...

— Nu mă chinui. Nu-i nici o nenorocire că uneori mă doare capul.

N-o mai privesc și nici n-o mai ascult. Mă gîndesc la Poloneza în la major. Exersezi cu degetele pe pervazul ferestrei. Bat șaisprezecimile de la mîna stîngă. A pocnit poarta mănăstirii, a venit lăptarul la călugări. E vremea de șculat. Un virtuoz trebuie să trăiască asemenea unui călugăr. Să respecte cu strictețe două reguli : să se roage și să muncească. Mai mult decît atît, să lucreze *con amore*, cum ne-a explicat odată Papa.

MĂ STRĂDUIESC SĂ NU MĂ GÎNDESC la asta, dar se zbate în mine o neliniște permanentă, parcă mă roade ceva cu îndărătnicie, cum rodeau carii noaptea șezlongul acela vechi, decolorat. Ar trebui să mă duc la doctor, la un doctor bun, să-mi fac toate analizele... Dar mi-e frică. Pur și simplu mi-e frică. Poate c-o să-mi treacă. De fapt, n-am nimic. E atîta suferință adevărată pe lume, că-i caraghios să fac o problemă din faptul că uneori îmi vine amețală.

Cel mai prost e cînd mă apucă de față cu alții, la cursuri, la seminarii, sau — ca ultima dată — în casa profesorului. Grzegorz a vrut să mă prezinte colegilor lui, iar eu l-am făcut de rîs. Cu siguranță că toți și-au închipuit că sînt însărcinată.

Ce minunat era cîntecul acela cu numele meu ! E grozav să ai asemenea prieteni. Cred că o să mă împrietenesc și eu cu Andrzej, mi-a și destăinuit niște chestiuni foarte personale. Și altfel face impresia unui timid. E singur pe lume, ca și mine. Cum ca și mine ? Dar eu nu mai sînt singură, îl am pe Grzegorz.

Desigur, doresc ca iubitul meu să aibă cel mai mare succes, și totuși, nu știu de ce m-a emoționat mai mult felul cum a cîntat Andrzej.

De la o vreme plîng des. De mila mea. Urăsc starea asta și totuși plîng.

Atunci la profesor, stăteam pe marginea căzii. Era rece. Fiica profesorului, Zosia, mă hrănea cu tablete. Cada-mi părea un coșciug. Mă vedeam în el, toată în alb, printre flori, în strălucirea luminărilor și în fum de tămîie, în sunetele prelungi ale orgii... Nu, mai bine în sunete de violoncel, un *adagio* înduioșător... Ca la cununie. Grzegorz îngenuncheat lîngă coșciug. mă ține de mîna fără viață și suspină „Ewa — Ewa“. Îmi venea să rîd și să plîng. Nu pot alunga din mintea mea gîndul că eu am să mor și că dragostea noastră se va sfîrși la cîmîntir.

Ieri a rămas la mine. Ne simțim foarte bine împreună. De nedescris. Nu găsesc cuvintele potrivite ca să exprim asta. Nu-i normal ca unul și același cuvînt uzat să denumască atît ceea ce este între mine și Grzegorz, cît și, de exemplu, ceea ce se întîmplă la unele petreceri, unde se eupleză cîte doi la nimercală. Mi-e milă de fetele și de băieții aceia. Mai ales de fete. Se frustrează îngrozitor. Cred că după o asemenea încercare nu mai poți avea o dragoste mare, adevărată, Susțin cu toții că nu există și de aceea se poartă așa. Proștii ! Sînt niște proști jalnici !

M-am trezit prima. Am ieșit din îmbrățișarea lui Grzegorz. Doarme. Mă uit la fața lui, la bărbia puternică, cu gropiță, la buzele lui minunat croite, la nasul mare, frumos, la părul castaniu, lins, care nici în somn nu se ciufulește... Doarme cu un braț ridicat deasupra capului. Îmi vine să-i sărut smocul de păr de la subțioară... Băiatul meu !

Mă tem de un singur lucru : că în dragostea noastră nu-i nici o luptă de clasă, nici o mezalianță, nici familii certate, nici nepotrivire de caracter, de concepții, nimic, nici un conflict. Putem oare așa, pur și simplu, să trăim fericiți ? N-o să devină plicticos ?

Mă trag spre fereastră. E o dimineață clătită de ploaie. Soarele sclipește în ferestre, se prelinge peste acoperișurile roșii. Un graur a țîșnit dintr-un copac și a dispărut după turla bisericii. Pomii sînt înmuguriți, unii chiar au înverzit. Prin curtea mănăstirii trece un călugăr în rasă albă sunînd clopoțelul de utrenie.

S-a trezit Grzegorz. Mă ia în brațe și spune să ne cununăm.

Ce emoție, mi se face rău, greață, capul ! Ce coșmar ! Nu știu nici cum să-i spun ce mult mă bucur, cît de mult doresc să fie așa... Mă trezesc, în schimb, vorbind despre grijiile ce vor veni cu facultatea, cu serviciul, cu locuința, deși aș vrea să-i spun cu totul altceva, să țip de bucurie că tocmai nouă ni s-a întîmplat a s t a și că numai a s t a contează.

Mă scol, iau o pastilă, mă uit la fotografia mămichii. Dar ea nu poate să mă ajute cu nimic. Îmi văd în oglindă fața ciudat de schimbată.

După aceea n-am mai revenit la discuția dinainte. M-am apucat de micul dejun. Grzegorz spunea ceva despre cîntatul la pian, dar cuvintele lui nu ajungeau pînă la mine. Simțeam cum crește din nou neliniștea, ronțăitul acela interior și un val fierbinte de teamă.

TREBUIE SĂ MI-O SCOT DIN CAP
ru un ciocan mare. Cum să fac ? Văd fața ei pe claviatură, față de madonă de Teofan Grecul. Nu El Greco, ci un zugrav grec de icoane ortodoxe, pe care-l chema Teofan.

Tocesc concertul în fa minor. Repet de un număr nesfîrșit de ori, mereu aceleași fraze. Și nu mă pot concentra. Văd fața ei. De ce ? De ce s-a întîmplat așa ? Nu

m-am gândit niciodată că ar fi cu puțință. Și tocmai acum. Și tocmai așa...

Grzegorz... Din cauza lui trebuie să înăbuș totul în mine. Trebuie. M-am deconspirat și așa prea mult. Ce m-o fi apucat să cînt așa cîntecul acela ? De ce i-am vorbit ei despre lucruri pe care nu le-am spus nimănui, niciodată... despre mama mea...

—...mama a hotărît că o să cînt la pian încă înainte de a mă naște, dar tata n-avea bani pentru o educație artistică. „Vinde totul și dă-mă la școală“, se pare că i-am spus o dată.

S-a oprit din dans. Oare din cauză că discutăm sau pentru că dansez eu îngrozitor ? Stăm lîngă fereastră. Poartă o rochie roșie cu decolteu mare, un lăntîșor de aur la gît, mîneci lungi, înguste, perlele-i sclipesc pe deget... O icoană ! Aș îngenunchea în fața ei, dacă nu mi-ar fi rușine de ceilalți.

— „Vinde totul și dă-mă la școală“ repetă ea. Frustrat...

Zîmbește ca acolo, la Filarmonică. Aceleași sclipiri în ochi. De ironie sau de simpatie ?

— Cîți ani aveai atunci ?

— Cinci, poate șase. Tata e de la țară. Țăran. În timpul războiului, în lagăr, în Germania — era un lagăr pentru soldații și subofițerii prizonieri — a învățat carte și după război l-au făcut învățător. Dar ține bine minte sărăcia în care-a crescut. Pentru el muzica nu-nseamnă muncă. Și tocmai de la el am moștenit eu înclinația spre muzică. Are ureche absolută. Cîntă la vioară pe la petreceri, nunți și înmormîntări. „Păi ce, cu asta poți să-ți cîștigi pîinea ?“ se certa adesea cu mama. Și totuși m-a dat să învăț, deși i-a fost greu. Întotdeauna a cedat în fața mamei. Numai în fața ei. Poate pentru că mama nu era de la țară. Căci altfel e foarte îndărătnic.

— Și a vîndut totul ?

— Da, dar nu atunci. Doi ani mai tîrziu, cînd s-a îmbolnăvit mama.

Ochii ei or fi cenușii ? Sau verzi ? Are gene de-un metru. Și nu curge rimel de pe ele, n-are dungile acelea imposibile, care se văd adesea la fete... Cred că nu se fardează deloc.

— Acum trebuie să fie foarte fericiți.

— N-a mai rămas decît tata.

— Unde locuiește ?

— Departe. Satul Wygoda, poșta Pszczonów, raionul Końskie. Acolo m-am născut eu, acolo a murit mama...

— Și eu sînt singură.

„Și eu sînt singură“ — așa a spus. Singură ? Dar Grzegorz ? Ce înseamnă Grzegorz pentru ea ? Prietenul meu cel mai bun. Locuim împreună. Cînt la pianul lui. El însă peste o săptămînă-două s-ar putea să aibă altă fată și să vină din nou la mine să-mi spună : „Andrzej, ți-o prezint pe prietena mea...”

Nu. Simt că nu-i așa. Știu că nu-i așa. Că n-are să se-ntîmple asta...

Atunci de ce-am cîntat așa cum am cîntat ? De ce-am schimbat numele din cîntec ? N-aveam dreptul. Și totuși am făcut-o. Nu m-am putut abține. De cum am cîntat primele acorduri mi-am dat seama că pentru ea am scris cîntecul acesta. Că nu-i, n-a fost și nici n-o să existe nici o Olgă în viața mea, ci numai Ewa. Ewa. Ewa.

„Ewa — Ewa

Caierele norilor pe cer...”

Nu se poate ca sentimentul acesta să fie mai puternic decît mine. Numai că nu știu de unde să iau un ciocan atît de mare cu care să mi-l pot scoate din cap...

nik. Mai aveam puțin timp pînă la ore, așa că am intrat cu ea în Muzeul Chopin de pe Krakowskie Przedmieście. E jenant că pînă acum n-am fost niciodată aici, în camera în care dădea el concerte, că n-am stat în dreptul ferestrei de pe care a fost aruncat pe caldarîm pianul lui „de au gemut și pietrele“. Parcă asta o să mă ajute să înțeleg de ce muzica lui e atît de a naibii de poloneză ? Nu cred. Vorbe goale. Numai interpretarea contează, nu, mai notcle înșirate pe portativ ca niște furnici. Și ca niște stegulețe.

Trei pianе vechi, gravuri, portrete, mobilă biedermeier. Perdele de tiul alb. Mă opresc lîngă o fereastră. Sînt sigur că de la asta a... căzut. Ce instrument nostim, fragil, de salon ! Să mi-l închipui pe Chopin cîntînd la ăsta ? Să-i spun și eu în gînd „Frițișor“ ? De ce-am venit aici ? Urăsc intimitatea romanțioasă și exaltată cu care s-au obișnuit unii să vorbească despre el. Ewa se uită încîntată la portretul lui. O copleșește atmosfera de aici. În timp ce eu nu pot să mă emoționez. Deloc. Nu pot așa, la comandă.

Ieșim. Ne plimbăm prin curtea Academiei de Arte Frumoase, sub privirea rea și respingătoare a statuii condotierului venețian. Și brusc mă cuprinde spaima. Spaima mea veche. Cel mai bine-ar fi dacă nu m-aș mai duce la ore, dacă în genere aș șterge-o undeva la capătul lumii.

— Putrezi-i-ar oasele-n iad !

— Cui ? Lui Papa ? mă întreabă Ewa, căci tocmai despre el vorbisem cu cîteva clipe mai înainte.

— Ăluia care-a născocit concursurile. De nu s-ar mai ține defel !

-- Ai fi nefericit dacă nu s-ar ține.

— Nu-ți dai seama ce coșmar e pentru mine ieșitul pe scenă. Și în special la concurs.

— Te stăpînești foarte bine. Nu se vede deloc.

— Și ce dacă nu se vede ? Simt în mine spaima cu o lună înainte de concert.

— Pînă cînd începi să cînți.

— Nu, pînă cînd fac prima greșeală. După ce-am greșit, știu că mi-a trecut emoția. Atunci încep să cînt liniștit.

Îmi arunc ochii pe ceas.

— Vai de mine ! Întîrzii ! Pa !

O pup în fugă și-o iau la goană pe strada Traugutt.

PORTARUL NOSTRU, NEA JAN, E adorabil. E foarte plin de importanța funcției lui, se pricepe grozav la muzică, se frămîntă enorm pentru problemele noastre și emite pronosticuri considerate de el infailibile. Dar, ceea ce-i mai curios, e că acestea se și împlinesc aproape întotdeauna.

Îi place să asculte cînd cîntăm, cu toate că nu se aude cine știe ce prin ușile duble. Adeseori îl văd cum deschide cu grijă ușa de-afară. Și acum stă la ușa clasei de vioară și ascultă scîrțîitul cine știe cui. După cîteva clipe face un semn enervat cu mîna, parc-ar goni o muscă.

— Pe Dumnezeuul meu, n-o să iasă nimic din ăsta, nimicula !

— Să mă ascuți acum pe mine, nea Jan, îi spun mai în glumă, mai în serios și intru în clasă.

Cînt Balada în fa minor. Simt că Papa-i nemulțumit. Ce ureche are ! În clipa cînd am încercat să introduc ceva ce mi se părea mie mai interesant, m-a întrerupt :

— Nu cînta împotriva firii tale.

Și pe urmă m-a tot temperat :

— Nu, nu așa. Trebuie să găsești cursivitatea liniei melodice, chiar dacă-i foarte adînc ascunsă. Trebuie să auzi totul polifonic.

Știu că are dreptate și mai știu că n-o să reușesc niciodată să cînt bine bucata asta. M-au trecut toate nădușelile de furie. Din fericire la studii mi-a mers mai bine. Papa a spus chiar „nu-i rău“, ceea ce la el este cea mai teribilă laudă.

— Nu-i rău. Nu-i rău deloc.

Am ieșit din clasă împreună cu Papa. Nea Jan mi-a făcut semn că-i „prima“, că am ce căuta la Conservator. A ascultat, al naibii ! Poate că e caraghios, dar aprecierea lui m-a uns la inimă. Mai mult decît lauda profesorului însuși.

AM FOST CU GRZEGORZ PE MALUL

Vistulei. El avea zi liberă, iar eu am chiulit de la ore. Acum ne vedem mai rar și de aceea bucuria a fost cu ațîț mai mare.

La marginea pădurii, într-o poiană mărginită cu stejari, am început să ne maimuțărăm, parodiindu-l pe Gałczyński :

— Și primăvara ?

— Și.

— Și cînd strălucește soarele ?

— Și cînd plouă.

Am izbucnit amîndoi în rîs și am rostit deodată :

— Și cînd îți pierzi umbrela !

Mă gîndeam la toate certurile noastre prostesti, cînd la cîte-o întîlnire cu cer senin începeau să se îngrămădească brusc, nu se știe de unde, vălătuci de cumulus...

— N-o să ne mai certăm niciodată, bine ?

— Bine. Niciodată. Pînă data viitoare.

Voiam neapărat să văd meri înfloriți. Doar e luna mai. Așa că am pornit în căutarea unei livezi. Am trecut pe lîngă niște garduri de nuiiele, pe un drum cu hîrtoape, printre lanuri de secară tînă, am trecut și de luncile mlăștinoase, parcă semănate cu piciorul-cocoșului și numă-uita și deodată a apărut în fața noastră, pe o colină, un pom cu o coroană mare, presărată cu flori albe ! Probabil un păr. Ne-am așezat sub el să mîncăm micul dejun că sub un cort alb-verde-azuriu. Am scos sandvișurile cu brînză și boia, dar de sus au început să se prăvălească peste noi niște globulețe verzi, pufoase. Omizi ! Așa că ne-am ridicat repede, ne-am mai uitat puțin la minunea înflorită și ne-am întors spre Vistula.

Malul acolo era înalt. L-am coborît în fugă pînă jos, pe plaje. Vîntul îmi flutura pantalonii roșii, bluza neagră se desfăcuse și se ridicase pînă deasupra capului. Am căzut gîfiind pe nisipul plajii. Simțeam inima bătînd. A cui ? A mea ? A lui ?

Rîul sclipea în soare. Aruncam bețișoare și ne uitam după ele cum plutesc la vale.

Deodată ne-a cuprins tristețea. *Panta rhei*. Totul trece. Nu se va mai repeta niciodată clipa aceea cînd ne-am prăvălit în nisip, gîfiind.

Tristețea ne-a părăsit tot atît de brusc precum venise. Ne iubim în iarba înaltă dintr-o poieniță.

— Ewa... Ewa... Ewa...

— Da, iubitul...

— Regret că nu știu să mă rog.

— Pentru ce-ai vrea să te rogi ?

— Să nu mai fii bolnavă. Să-mi fii sănătoasă.

— Eu mă rog să fim întotdeauna împreună.

Parcă lumea e cu totul alta cînd, în loc să calci pe pămînt, să-l atingi cu tălpile, te cufunzi în el cu tot trupul.

Cît de diferit îți apare totul cînd, în loc să pășești prin iarbă, s-o calci privind-o de sus, îți afunzi capul în ea și ea te gîdilă pe obraji, te atinge ușor peste buze, amestecîndu-se printre sărutări.

Așa, văzută de aproape, iarba devine uriașă, se ridică deasupra noastră și ce minunat e să te bucuri de nesfîrșita ei bogăție de forme, culori, sclipiri, foșnete, bîzîturi, zăngăneli.

Ascunși printre tulpinele înalte de brazi, cu coroanele lor legănînde, formînd deasupra noastră un acoperiș prin care se întrezărește cerul...

sîntem unul singur
formăm un tot
și totul pulsează
larma insectelor
foșnetul ierbii
legănatul copacilor
strălucirea soarelui
pămîntul primește îmbrățișarea noastră
și cîrul — cerul — cerul —
o pasăre țipă odată cu noi !

Pe urmă totul se liniștește și noi calmi sătui legănați plutim pe un nor în stare de imponderabilitate un fluture ți se așează pe mîna o miști încet și fluturele zboară mîna ta alunecă spre a mea degetele ni se împletesc sîntem fericiți o fericire fără margini.

Trăiesc. Știu pentru ce.

conform dorinței tatălui meu, aș fi aterizat ca profesor de muzică pe cine știe unde. Nu reușesc să-mi descopăr deloc talente pedagogice. Sînt silit să dau lecții, căci nu-mi ajunge bursa, dar mă plictisesc de moarte.

Acum stau în clasa noastră și-l aștept pe Rysio. Întîrzie, ca de obicei.

Aș putea să plec duminică la tata, dar mă costă aproape două sute de zloți. Pentru o singură zi... Poate că după examene o să reușesc să ciupesc măcar vreo-trei zile.

Sînt hotărît ca de data asta să nu mă mai cert cu el. La ce bun ? Numai că eu mereu îmi propun să nu mă mai cert și pe urmă... Indiferent despre ce vine vorba, avem concepții diferite. Nu reușesc să mă abțin, să nu-mi mai spun părerea, deși știu foarte bine că-l irit fără rost, căci nici măcar nu-i vorba de principii, ci doar de faptul că sînt împotriva lui chiar și eu, fiul lui, sînge din sîngele lui, os din osul lui. Tata e foarte singur acolo, în sat. De ce ne-o fi atît de greu să ne înțelegem ?

Rysio a venit în fugă, gîfîind, iar eu n-am chef să-l mai cert.

M-am așezat pe pervazul ferestrei, într-o poză profesorală, ca Papa și mă uit la frontonul palatului Ostrogski. Plouă. Pomii sînt vernil. O fată duce cu grijă de braț un bătrîn șchiop, ținînd deschisă deasupra lui o umbrelă galbenă.

— Cîntă.

A început „Studiul revoluționar“ într-o înfiorătoare manieră de pseudo-jazz. Mă uit la el. Tînărul Richter în vîrstă de zece ani, cu pete roșii pe obrajii bucălați de înger baroc, lovește în pian cît îl țin puterile. Evident, vrea să mă dea gata. S-a găsit Roberto Benzi ! Maimuțoiul !

Îi întrerup :

— Ce faci ? Cum cînți ? Și, dealtfel ai avut cu totul altceva de pregătit pentru astăzi. Din Czerny. Ai pregătit ce ți-am dat ?

— Da... îngînă el dezamăgit și începe să zdrăngăne fie-cum exercițiul din Czerny.

— Cînți neglijent, sări note, cînți cu aproximație.

— Păi... am cîntat din memorie.

— Nu crezi că ești cam impertinent ? Îți rup picioarele dacă nu cînți exact tot ce e în partitură ! Știi de unde am să-ți smulg picioarele ?

L-am speriat. Profit de ocazie ca să-i pătrund în suflet cu o sondă subțirică, dar adîncă.

— Ori poate că tu în genere nu vrei să cînți la pian ? Spune, nu-i așa că nu vrei ?

— Ba vreau. Da' nu pot să sufăr exercițiile. Sînt așa de plicticoase, așa de plicticoase...

Ploaia a stat. Văd copii jucîndu-se pe colina din apropiere.

— Ai prefera să bați mingea ?

— Nu. Aș prefera să citesc o carte.

— Despre ce ?

— Despre cum o să fie pe lume peste o sută de ani. Sau peste o mie.

— Te interesează atît de mult ?

— Foarte mult.

— Părinții tăi vor să înveți să cînți ?

— Da. Și mama și tata.

— Iar tu te revolți și nu vrei.

— Aș vrea. Dar muzică adevărată.

— Atunci fă cîteva game.

— Uff ! explodează Rysio, dar cîntă.

Îmi ascund un căscat.

— Dumneavoastră v-a plăcut să cîntați din Czerny ?

— Nu, dar am cîntat. Mai cînt încă și acum.

— Atunci o să cînt și eu.

Arborez tonul profesoral :

— Nu poți cînta bine adevărata muzică, dacă nu exersezi îndelung. Trebuie să obișnuiești degetele să-ți dea ascultare.

— Eu vreau să cînt ca dumneavoastră.

— Bine.

— Aș putea să particip și eu la concursul următor ?

— Ai putea, dac-ai munci mai mult. Sau poate la al doilea.

— Cînd o să am douăzeci de ani ? !

— E, nu, n-o să fii chiar așa de bătrîn.

Lecția mi se pare nesuferit de lungă. Sînt convins că n-am chemare pentru meseria de dascăl. Și încă să predau la o școală unde sînt cam treizeci de Rysio ca acesta. Brr ! Trebuie să cîștig concursul. El e fereastra mea spre lume.

Mă uit la palatul Ostrogski. Mi-am dat întîlnire cu bibliotecara.

O doamnă în vîrstă, căruntă, cu o față frumoasă, rumenă, mă întîmpină ca pe o veche cunoștință.

— V-am ascultat la concursul de selecție, rostește ea cu o voce moale, plăcută și-mi zîmbește. Se ridică de la birou, dă la o parte un paravan, deschide o casă de fier. Inima începe să-mi bată cu putere. Scoate de acolo o mapă cu note.

— Nocturna în si major opus 62 ?

— Da. Numărul unu.

Mă așez la o masă, deschid mapa, mîinile-mi tremură, la naiba ! Mă aplec peste notele decolorate. Ei, da..:

diile lui Chopin și Papa m-a pus să mă întorc la mazurci. Nu le-am cîntat de mult și-mi plac teribil. Cînt ușor, bine, Papa e mulțumit.

— Numai do diez minor nu-mi sună deloc bine. Încolo — degajare romantică — minunat ! Dar tu n-ai voie să uiți nici o clipă că sub spuma asta romantică e ascunsă o formă clară, clasică. Acum ai șters totul. Și prin asta nici măcar n-ai adus un plus de romantism, ci doar ai pierdut din vedere construcția. Încearcă să obții în prima parte și la reluare contraste de tristețe și extaz, în partea de mijloc lirism pur și abia în *coda* să dai o sinteză a tuturor acestor nuanțe. Atunci să vezi ce bucată e asta.

— Să-ncerc acum ?

— Nu, nu. Nu mă crede naiv. Trebuie să meditezi, să lucrezi acasă. Acum întoarce-te la studiu.

Am cîntat de la un capăt la altul fără să mă întrerupă nici o dată.

— Nu-i rău. Din punct de vedere tehnic, nu-i rău. Iar interpretarea de asemenea, hm, nimic de spus. Ai de toate : lirism, poezie, armonie sentimentală. Ai putea doar să te străduiești să cînți ceva mai clar, să sune aproape ca vorba omenească — și cînd e meditativă, și cînd e agitată.

Papa e extraordinar. Chiar dacă ai lucra nu știu cît la o bucată, el tot mai găsește ceva ce ar merita să fie șlefuit.

După lecție a început o discuție despre pian. Despre posibilitățile lui. Despre evoluție. Și cum stau lucrurile cu Chopin și cu pianul lui. Să ne străduim ca și instrumentul nostru să sune ca al lui ? Alta era pe atunci scara posibilităților pianului și alta astăzi. De exemplu *forte* la un pian de atunci și la unul de azi... Interpretîndu-l pe Chopin am oare dreptul la *forte* așa cum e posibil acum.

știind că la el nu suna astfel ? Papa susține că am dreptul, căci Chopin a descoperit sufletul pianului, coloratura, dinamica, instrumentația — ca și cum ar fi avut viziunea pianului viitorului. Trecînd dincolo de atmosfera saloanelor, de crinoline, fracuri și candelabre. Nespuse de important însă este să descifrezi partiturile, să vezi cum cînta el. Papa afirmă că nouă acum ne este mai ușor să ne întoarcem la izvoare, decît muzicienilor care-au trăit în urmă cu cincizeci de ani. Știm să apreciem atît însemnările autografe, cît și posibilitățile instrumentului la care cînta el și condițiile acustice de atunci.

În urma lecției de astăzi mi se pare că am înțeles cît de cît cum e cu Chopin : o formă clasică foarte clară, precisă și o îmbinare proprie numai lui, irepetabilă, de sentiment și poezie, ceva foarte personal, lirism și o tentă pur poloneză. Ușor de spus. Dar cum să le redai în interpretare ? Cum să transmiți asta prin degete și prin talpa piciorului ? Prin clape și pedale ?

Acum am un chef nespuse să mă duc pînă acasă. Să văd sălciile mele pletoase, care la vremea asta sînt grele de ramuri tinere țîșnind în toate direcțiile. Să văd luncile înșirate de-a lungul râului Swistawka și iarba verde presărată cu gălbenele, cu ochiul-boului și deditei violete...

O văd înaintea ochilor cu rochia ei roșie, cu părul negru. Bizanțul printre ierburile poloneze. Teofan Grecul pe luncile din provincia Końskie. Iar eu, un biet băiețuș pascănd giștele la gîrlă. Andrzej — muzicantul, ca Janko — muzicantul din nuvela lui Sienkiewicz. A dracului treabă !

IMI PLACE SĂ HOINĂRESC PRIN
Varșovia. E teribil cînd se clădește ceva nou chiar sub
ochii tăi. Oare se va construi vreodată vreo casă proiect-

tată de mine ? Sau o școală despre care să pot spune „școala mea“ sau „teatrul meu“ ? Uneori mă simt așa de parc-aș purta un sceptru în ghiozdanul meu de studentă.

Cum a fost posibil așa ceva ? M-am oprit pe trotuar și tremur din tot corpul. Doar m-am uitat. M-am uitat în direcția aceea. Cum a fost posibil să nu văd taxiul care venea ?

Am auzit scârțâitul frinelor chiar lângă mine. Șoferul a deschis portiera și a țipat furios :

— Hei, pipițo ! Ești oarbă ? Trăsni-te-ar Moise !...

A trântit portiera și a plecat. Simt ațintite asupra mea privirile revoltate, ori poate compătimitoare, ori poate disprețuitoare ale oamenilor. Nu mă pot liniști. Nu știu cum de a fost posibil să mă uit în direcția aceea și să nu văd mașina care se apropia. Ce-a fost asta ? Pierderea cunoștinței pentru o clipă ?...

Cineva din mulțime îmi șoptește :

— Trebuie să aveți mare grijă. N-ar trebui să umblați singură.

Da. Am să umblu cu doica. Sau cu un baston alb și un câine.

N-are rost să mă mai mint. Știu de multă vreme c-ar trebui să mă duc la un neurolog. Teama mă îndeamnă : lasă pe mâine. Mâine însă am să mă duc neapărat. Nu. Poimîine. Căci mâine trebuie să predau proiectul „Grădiniță de copii în mediul urban“.

Schița e gata, am făcut proiectul în creion, nu mai trebuie decît să-l trag în tuș și să-i dau descrierea. Stau la planșetă. Iau în mînă teul, echerul, graphosul, încep să trag și totul mi se șterge din fața ochilor. Mă apropii pînă dau cu nasul în foaia de calc, mă îndepărtez, mă frec la ochi. Mă duc la oglindă. Rama sculptată și aurită îmi apare

ca o dungă confuză, chipul meu e șters, tulbure, încetșat. Șterg oglinda. Zadarnic. Ceața nu-i pe oglindă, ci în ochii mei. Mă întorc la planșetă. Mîna cu graphosul rămîne suspendată în aer.

Nu voi da mîine proiectul. Probabil că niciodată n-am să mai dau nici un proiect. Mîine mă duc la neurolog. Să aflu sentința. O știu de mult. De cînd aud în mine hîrjîitul acela continuu. Dar sentința trebuie să fie obiectivă. Și definitivă. Deci — la judecată !

Azi mă simt bine, văd normal. Dar nu-mi schimb hotărîrea. Cît poți să fugi de soartă ?

Am făcut rost de multă vreme de adresa doctorului și de protecția necesară, căci-nu-i ușor să ajungi la un profesor cu renume. Pentru ca sentința să fie sigură, trebuie să te adreșezi unei somități. Fără iluzia diagnosticului greșit. La ce bun ?

A fost de acord să mă primească acasă. N-am fost prea des în zona Pieții Narutowicz și m-am ruinat plătind taxiul. Strada Mochacki — frumoasă, liniștită. Îmi vin în mințe versurile :

*„Palid ca un mort
s-a așezat la clavecin...”*

Mi-a deschis o femeie în vîrstă și m-a poftit să aștept în hol. După cîteva clipe a apărut din nou și m-a condus printr-un coridor îngust, pînă la cabinetul doctorului.

Profesorul s-a ridicat de la birou și mi-a arătat un scaun în fața lui. Îi privesc fața. Fața călăului sau judecătorului meu ? O față slabă, fără vîrstă. În semiobscuritatea cabinetului nu i se văd deloc ochii. Numai niște ochelari mari, cu rame negre. În spatele lui e o bibliotecă

plină cu cărți și fișe. O să-mi facă și mie una acum și-o s-o pună tot acolo. Poate c-am să fiu un caz clinic interesant...

A luat stiloul în mână, dar nu scrie nimic. Mă întreabă ce mă supără. Îi povestesc ce mi s-a întâmplat ieri, că vād prost și că nu pot lucra...

— Ați fost la un oculist ?

— Da. De mult. Mai întâi m-a tratat, dar după aceea mi-a spus să mă consult la un neurolog.

— Când ?

— Acum vreo jumătate de an...

— Și de ce-ați venit abia astăzi ?

Tac. De ce mai întreabă ? Doar știe prea bine de ce. Da. Știe. Nu mă mai întreabă a doua oară.

— Ce alte manifestări mai aveți ?

— Dureri de cap.

— Vărsături ?

— Greață, uneori și vomă.

— Ați observat vreo tulburare de memorie ? Greutăți la asocierea gândurilor ?

— Nu... nu cred.

S-a uitat în ochii mei. Pe urmă mi-a spus să-i închid și să pun degetul pe vârful nasului. Întâi cu o mână, apoi cu cealaltă.

— Da... de vreme ce tratamentul oftalmologic n-a dat rezultate... Am să vă dau o recomandare pentru clinica de pe strada Oczko.

Aud o voce pe care nu mi-o recunosc :

— Operație ?

— Nu, numai analize. Dar trebuie făcute în condiții de spital. Un fel de intervenție...

— Radiografie ?

— Nu este o radiografie așa cum știți dumneavoastră, ca la dinți sau ca la plămîni. În cazul acesta investigația

se face pe traiecul arterial. Mai întâi se introduce o substanță de contrast în artera gâtului și pe urmă se fotografiază.

Și-a scos ochelarii. I-am văzut ochii. Îngrijați ? Obosiți ?

— Este absolut necesar. Sînteți de acord ?

— Da. Cît timp va dura ?

— Zece zile sînt suficiente. Cel mai bine ar fi să nu mai amînați. Veniți chiar mîine.

— Poate... poimîine...

— Bine.

Și-a pus iarăși ochelarii și scrie recomandarea.

— Domnule profesor... — vocea îmi sună în continuare străin.

—Acum nu pot să vă spun nimic. O să discutăm după analize.

Deci sentința se amîină. Cu zece zile.

CE FRUMOS RĂSUNĂ VALSUL acesta în do minor în parcul Lazienki ! Andrzej cîntă minunat. Îmi dau pe ascuns cu puțin ruj pe buze, după el urmez eu, iar după mine Elka. Mă enervează Jurek. Stă în văzul tuturor cu buchetul de flori în mîină, ca un prost.

— Tu cînti prima dată la statuie ? mă întreabă Elka în șoaptă.

— Îhî. Numai de nu s-ar porni vîntul. Zice că șuieră în microfoane. Și-mi face părul hălăciugă.

— Cine-i don-juanul cu buchetul ? Tot timpul se zgîiește la tine.

— Unu... Jurek. De la medicină. Se ține scai de coada mea...

Cine știe ce-o să-și închipuie Andrzej. Ori poate că-i mai bine să-și închipuie ? Să vadă și el, în sfârșit, că sînt o fată după care umblă băieții.

Dar cum cîntă ! Ca și cum nici n-ar exista aici monumentul, oamenii, florile, soarele. Numai el și pianul. Și muzica aceasta !

Îmi place să observ cum se comportă pe scenă diferiți pianiști. De exemplu el și Grzegorz. E o deosebire colosală.

Grzegorz poartă costumul de seară ca și cum s-ar fi născut cu el. Pentru Andrzej hainele de concert sînt o adevărată pacoste. Grzegorz vede publicul, știe să-i facă plecăciuni, să-i zîmbească, să-și manifeste recunoștința. Andrzej nu-l vede deloc. Pentru el tot ce nu-i muzică, e un rău necesar, un chin. Grzegorz se așează la pian cu un întreg ceremonial, își potrivește scaunul, își freacă mîinile, șterge claviatura cu o batistă, așteaptă să se liniștească sala... Andrzej se prăvale pe scaun și începe să lovească în clape. Ba chiar ai uneori impresia că nici nu s-a așezat bine și a și-nceput să cînte. Grzegorz este stăpînit, elegant. Andrzej e ca o stihie inconștientă de forțele sale. Omul-pian. Numai muzică. Și deseori are chipul atît de chinuit, încît nici nu mă pot uita la el.

Dar eu ? Eu cum mă comport pe scenă ? Sînt emoționată ? Nu, nu simt nici o emoție, abia după aceea, cînd se termină, mă turtesc de tot, ba chiar și bocesc. Atunci îmi place să fiu printre oameni, dar să discute despre concert, nu despre alte aiureli. Să trăiască în continuare atmosfera concertului.

De fapt, ce să vorbesc de mine... De cîte ori am concertat eu în public ? Întotdeauna sînt coada cozii. Tata nu numai că nu mă susține, ci chiar mă dă la o parte, de teamă să nu spună careva că sînt favorizată. Iar ceilalți ? Nu vrea nici unul să-l contrazică. Poți să-nnebunești, nu

alta. Ori poate că sînt pur și simplu lipsită total de talent ? De ce nu-mi spune nimeni niciodată adevărul ?

De ce nu m-au trimis și pe mine să concertez la Societatea muzicală Fr. Chopin, ci doar aici, în parc, la statuia lui Chopin ? Deși, oricum, e mai bine aici decît la Zela-zowa Wola, în casa unde s-a născut compozitorul. Acolo poți avea ghinionul să cîmți pentru un grup de excursioniști care nu fac altceva decît să țacăne cu aparatele de fotografiat, să exclame „oh“ și „ah“ și să bifeze excursia ca efectuată. Un adevărat coșmar. Mai buni sînt ăia cu hrana rece-n traistă. De fapt, eu din principiu sînt împotriva efortului de a coborî arta la nivelul colibelor, cred că-i mai normal ca cei de acolo să caute singuri drumul spre arta adevărată.

A cîntat splendid valsul acesta. Bravo ! Bravo ! Se vede că a plăcut mult. Două fetișcane trec pe lîngă noi și una din ele spune : „A fost primul dintre ai noștri, dar nu fac nici un pronostic, să nu-i gonesc norocul...“

Atunci de ce nu tace din gură, idioata !

— Zosia, tu urmezi acum ? întrebă Jurek și frămîntă buchetul.

— Nu te holba așa la mine, că mă morcovesc, zic eu și pornesc spre podium. Mă încrucîșez cu Andrzej. Îmi zîmbește cu căldură. Scumpul meu ! Are să-mi fie mai ușor să cînt. Doamne ajută. Nocturna în si minor.

OARE AM CÎNTAT ÎNTR-ADEVĂR

alît de rău, ori Papa era furios din cu totul alte motive ? Cine știe ce l-o fi deranjat și s-a spîrt totul în capul meu ? O fi avînd necazuri cu Zosia ? În ultima vreme se ține după ea unul de la... prosectoriu. Îngrozitoare zi ! Mai ales cînd a început să-mi vîrbească per „domnule Grzej

gorz“, m-am fîstîcit așa de tare, că m-am încurcat la mazurci ca un începător. Dar dac-o fi într-adevăr nemulțumit de mine ? Simt că am cam exagerat. Trebuie să cînt și Bach, nu numai și numai Chopin.

Ewa a plecat pentru zece zile la mătușa ei de la Cracovia. Cît de mult îmi lipsește !

De ce m-o fi cuprinzînd neliniștea așa, netam-nesam ? Și, mai ales, nu știu de unde mi-o fi apărut convingerea că Andrzej e mai bun decît mine ? Întotdeauna a fost în umbra mea acest... muzicant de trei parale. Și acum ?...

DOAMNE. CE GREU S-AU SCURS ZILELE astea de coșmar ! M-au chinuit ca pe hoții de cai. În afară de analizele obișnuite, morfologia singelui, viteza etc., mi-au mai făcut o punție lombară, adică au luat o probă din lichidul rahidian. Sora mi-a explicat că această analiză ar fi putut arăta dacă există un proces banal de infecție al nervului optic în afara globului ocular. Din păcate, n-a demonstrat așa ceva. Au început deci alte analize. Arteriografie, pneumo-cefalografie — și se taie picioarele numai la auzul acestor denumiri. Un motiv în plus de enervare : prezența studenților care-l asistă pe profesor. Mă străduiesc să nu mă uit la ei.

Mai mult moartă decît vie de frică și de durere, înțepată, maltratată și îngrozită de poveștile auzite despre suferințele posibile — aștept discuția cu profesorul.

—...injectarea lichidului de contrast în vasele sanguine ale creierului a scos la iveală o anumită anomalie în craniu...

Cuvîntul „craniu“ îmi produce un vîjiit în urechi. Știam doar, mă așteptam că n-o să fie totul „gigea“ și totuși îmi vîjîie... și mi se face negru înaintea ochilor.

— Neoplasm ?

— Nu trebuie să intrați în panică. Tumora nu trebuie neapărat să fie malignă. Însă operația e obligatorie. Trebuie să vă dați consimțămîntul în scris. Aveți părinți ?

— Nu.

Fața mamei. O văd cum se apleca asupra mea, cînd mă trezea noaptea un țipăt de pe stradă sau o lumină neașteptată în ferestre. „Nu te teme. Sînt aici. Dormi, puîșor, dormi“.

— Domnule profesor, trebuie să mă mai gîndesc...

— Bineînțeles.

— Vreau să mă-ntorc acasă.

— Bine, dar să nu amînați prea mult operația. E o chestiune de viață și... Și vă rog să înțelegeți : diagnosticul nostru este pozitiv. Dar tumora ar putea fi neoperantă...

Întreb într-o doară, fără nici o speranță :

— Fără operație nu s-ar putea trata ?

Încerc zadarnic să străbat prin lentilele groase ale ochelarilor lui, să-i văd ochii. Aud ceea ce așteptam să aud. Sentința.

— Nu. Nu se poate. Aș vrea să discut cu cineva din familie. Cu cineva apropiat.

— Bine. Are să vină cineva apropiat... soțul meu.

În drum de la spital am făcut târguieli, pe urmă am făcut curat în casă, m-am îmbăiat, mi-am uscat părul și am plecat din nou în oraș. M-am urcat în 144, am mers pînă la Nowy Świat și de acolo am dat o fugă pînă la

facultate la Grzegorz. Coborînd pe strada Ordynacka m-am uitat îndelung în vitrinele magazinului „Moda poloneză“ ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic. Am văzut o bluză roșie, frumoasă...

Cotesc la Okólnik. Colțișorul acesta al Varșoviei îmi este deosebit de apropiat, aici am locuit cînd eram mică. La numărul 9, în curtea care este lipită de Biblioteca Krasinski. O hărăbaie mare, secesionistă, casa copilăriei mele și a copilăriei mamei mele. Aici a stat tot timpul războiului, ocupației, răzcoalei și tot aici s-a întors din lagăr după război. Casa fusese doar puțin atinsă, așa că au reparat-o repede. Una din puținele case din Varșovia care și-a păstrat aspectul autentic. Și tencuiala și ornamentele de gips dinainte de război. Aici am venit eu pe lume, într-o seară ploioasă de noiembrie.

M-am oprit pe treptele Bibliotecii Krasinski. Ar trebui să trec pe partea cealaltă, dar n-o fac. Am venit într-o fugă pînă aici, acum însă mi-e teamă să-l întîlnesc pe Grzegorz. Pornesc de-a lungul străzii, fără noimă. Cînd locuiam aici, nu exista clădirea Conservatorului. Erau doar niște ruine romantice și arbori șchilodiți de schije... Acum e frumos, elegant, neted — însă atunci era minunat.

Și mama a murit de tînră. „Și ea.“ Un spasm de frică mă străbate pînă-n burtă, pînă-n străfunduri. Închid ochii. Mămico !... „Nu s-ar putea fără operație ?“... — „Nu, nu se poate“. Nu vreau operație. Și nici n-am să aștept pînă cînd... Să adorm, pur și simplu să adorm și să nu mă mai trezesc.

Urc pe scările de piatră, scările mele, de o autentică vechime printre noutățile astea lucitoare. Trepte late, tocite, roase, cu iarbă printre crăpături — locul preferat al copilăriei mele. Și acum e plin de ținci. Și acum, ca și atunci, cînd mă jucam eu aici. Ca și atunci, cînd era copil mămica mea. Treptele mele fuseseră tocite de ea. Și-au

să continue să le tocească alte picioare cînd eu n-o să mai fiu pe lume. Cîți oameni or fi călcat pe ele ?

Cum a murit mama ? Eram prea mică pentru a înțelege ceva. Mi s-a spus că a plecat departe și eu m-am supărat că m-a lăsat, că nu m-a luat cu ea. Nu puteam deloc să înțeleg cum de mămica mea, tocmai mămica mea a putut să fie atît de rea și să plece fără mine. Abia după trei ani de la moartea ei m-au dus la mormînt.

Acum am să mă duc la ea. Măcar de-aș putea crede că acolo, undeva, este o pîrticică din ea. Dar nu-i. Pustiu. Un mare nimic. Pămînt și viermi. Îngrășămînt. Ea nu mai există decît în amintirea mea.

Mi-e greu să mi-o imaginez pe mama ca pe-o fetiță cu codițe. Mai ușor mi-e să mă gîndesc la ea ca la o fată mai mare, cam de vîrsta mea. Pe urmă a fost mămica mea. Iar pe urmă — nimic.

Cum poate un om să dispară așa ?

O crenguță aruncată în apă se duce pe Vistula pînă la Gdańsk și apoi în mare. Dar mămica mea unde-i ? Unde sînt eu cea dinainte, fericită printre ierburi, în soare, în pădure ?

Mă întorc. Mă uit la Biblioteca Krasinski, atît de cunoscută mie, atît de plină de amintiri, transformată o vreme în nu știu ce fel de întreprindere poligrafică...

Îmi amintesc cum stăteam cu Grzegorz și ne uitam la coloanele grele care susțin timpanul pe care scrie : AMOR PATRIAE — NOSTRA LEX. Ne-am uitat la vulturii din medalioane. I-am povestit lui Grzegorz cum mama mea, care în timpul răscoalei era cam ca mine acum, a salvat din flăcări niște colecții prețioase, niște manuscrise unicate. Sub ploaia de gloanțe a aruncat totul, împreună cu alții, pe geam în curte, iar de acolo au cărat comorile acelea în pivniță. Pentru că „amor patriae — nostra lex“.

„E caraghios să-i invidiezi, dar ce-au făcut ei pentru noi trebuie păstrat“... Cine-a spus asta ? Eu ? Grzegorz ?

Acum nu mai are nici o importanță pentru mine. Nici „amor patriae“ și nici un alt amor.

Mă întorc iarăși la scările bătrâne. Mă opresc în locul unde începe panta. O minge zboară în direcția mea. O ridic și o arunc picilor care se joacă. Mi-o aruncă înapoi și rîd. Fiecare vrea să prindă mingea ca să mi-o dea mie. Și brusc simt din nou senzația aceea. Mă clatin, mă prind de o cracă, mă sprijin de trunchi și închid ochii respirînd din greu. Mingea a trecut pe lîngă mine rostogolindu-se. Copiii se uită la mine contrariați. Un ținc dolofan mă privește cu atîta încordare, încît își bagă și degetul în gură. Mi-am mai revenit. Mă aplec spre el, îl mîngîi pe cap...

Traversez strada și intru în clădirea Conservatorului. Fac cîțiva pași de-a lungul coridorului și mă opresc la locul pe care studenții de aici îl numesc „la lăuțică“, pentru că banca e așezată lîngă o sculptură reprezentînd o fată cu lăută. Aici îl aștept de obicei pe Grzegorz. De data asta, Andrzej e primul care iese din clasă. Îmi spune nu știu ce, iar eu dintr-odată îl întreb :

— Te-ai gîndit vreodată că ai craniu ?

— Craniu ?

— În mod curent te gîndești la cap, zici „capul meu“. Și brusc constăți că ai craniu. Cum îl cheamă pe bufonul acela ?

— Care bufon ?

— Din *Hamlet*. Cel al cărui craniu îl descoperă grozavul săpînd.

— Nu știu. Nu-mi amintesc. Yorik ?

— Da. Yorik. Craniul lui Yorik. Craniul mortului.

Mă privește atent că și cum ar înțelege ce spun. Tocmai atunci apare și Grzegorz. Spune ceva despre lecție, despre profesor, larmă în jur, studenții trec cu diferite

instrumente. Mă uit pe gânduri la fata cu lăuta. Andrzej spune : „La revedere, Ewa și... capul sus“ subliniind parcă cuvântul „cap“, ca și cum ar fi înțeles, deși n-avea cum să înțeleagă.

— Grzegorz...

— Ce bine că te-ai întors. Miine-i concertul.

— Știu.

— Am un bilet pentru tine.

— Mulțumesc.

— De ce-ai slăbit așa ? Te-a ținut flămîndă mătușa ta ?

— Grzegorz... poți să treci acum pe la mine ?

Nu vreau nimic. Să-mi pun doar capul pe umărul lui și să tăcem.

— Acum ?

— Da, acum.

— Acum sînt orele mele de exersat. Doar știi prea bine.

Dar de ce ?

— Am vrut... să fiu cu tine.

— Miine am concert ! Chiar nu poți să-nțelegi nimic ?

Eu trebuie să cînt ! Condu-mă pînă acasă, mai vorbim pe drum. Miine după concert mergem la tine.

Mai spune ceva, vorbește, vorbește despre Chopin, despre Bach, despre profesor... dar eu nu mai aud nimic. Cuvintele se presară în jurul meu ca nisipul. Simt cum mă împietresc pe dinăuntru. Cum îmi crește în inimă o lesă, pede de mormînt.

CONCERTEZ PENTRU A DOUA OARĂ
la Societatea muzicală Fr. Chopin. E plăcut să cînti aici. Este o atmosferă prielnică. Totul în jur e minunat și plin de cultul lui Chopin. Vin numai oameni care într-adevăr vor să asculte. Nu numai să fie văzuți.

Însăși scara largă de la intrare îți impune o atitudine solemnă. Dimensiunile reduse ale sălii creează o atmosferă intimă. Pereții sînt pictați în frescă. În mijloc atîrnă un candelabru de cristal. Electric. Însă pe estradă ard lumînări adevărate. Clipesc și picură ceară.

Cînt fantezie în fa minor.

După cîteva măsuri apăs clapele pînă la fund. Mi se spulberă teama că m-aș putea încurca. Îmi revine liniștea, degajarea. Simt că acum cînt bine.

Ajuns în biblioteca transformată în cabină pentru soliști, îmi șterg fruntea transpirată. Cred că a fost bine. M-au rechemat de două ori pe scenă.

O întreb pe Zosia :

— Ce zici ?

— Paganini.

— Fără glumă.

— Zău.

— Ewa n-a venit, spun fără noimă.

— Te trage-n piept ?

— Ce-ți veni ? Bineînțeles că nu. Dar mă enervează scaunul acela gol din rîndul trei.

Acum cîntă Andrzej. A terminat mazurca. Aplauze mai puternice decît la mine. Mai frenetice. Ori poate că mi se pare ? Mă prefac că mă uit la cotoarele aurite ale cărților din dulăpurile de mahon, închise cu geamuri, dar nu mă gîndesc decît la asta.

Zosia se uită spre scenă prin crăpătura ușii.

— Uite la el ce suferă ca un condamnat, că nu-l lasă oamenii cu aplauzele lor să cînte mai departe. Nu se uită decît în podea, caraghiosul.

Îmi iau inima-n dinți :

— Spune-mi adevărul, Pechinezule, eu cînt mai prost decît Andrzej ?

— Din punct de vedere tehnic ești mai bun.

— Tehnic !

— Nu numai. Ai o atingere mai subtilă a clapelor, știi să scoți la suprafață culoarea...

— Dar pe el îl ascultă publicul altfel decît pe mine. Și-l aplaudă altfel. De ce ?

— Știu și eu ?... Poate că ai prea puțină... cum să spun... asta...

Nu încape nici o îndoială. Andrzej trezește mai mult entuziasm. În sală răsună acum : „Bravo !“, „Bravo !“. Cînd am cîntat eu nu strigau. Dar ce contează sala, bine că Papa e mulțumit.

După concert a venit și el în bibliotecă.

— Da, ștregarilor, nu-i rău, nu-i rău. Numai să nu vi se urce la cap. Cînd ieși pe scenă nu trebuie să te fălești : „Ia uitați-vă cum cînt eu“ — zice și mă privește pe mine. Ci trebuie să spui : „Ce minunată-i muzica pe care o cînt...“. Iar tu, Andrzej, dimpotrivă, încetează odată cu tremuratură asta în fața publicului. Te porți ca o fată bătrînă cînd se vorbește de dragoste în prezența ei.

— Nu-i mai chinui, tată, intervine Zosia. Au cîntat genial.

— Ce știi tu, Negruță, ce-am să-i chinuiesc eu cu adevărat mîine, la lecție.

O apucă pe Pechinez de ciuful de pe frunte și dă să iasă, dar se oprește în ușă, se uită la Andrzej și spune :

— Să vii la mine. Îți împrumut un frac. E timpul să te obișnuiești să porți frac. Grzegorz n-are nevoie — spune și-mi face cu ochiul — el s-a născut în frac. Adolf Menjou !

Andrzej s-a făcut roșu ca sfecla și i-a aruncat profesorului niște priviri îngrozite, în timp ce eu întreb :

— Adolf Menjou ? N-am auzit numele acesta.

— Ei, vezi, înainte de război nu era om să nu fi auzit despre el. Era un actor de film căruia fracul îi stătea impecabil.

Am coborît în fugă, pe terase, pînă la Tamka. Pe urmă pe scări și din nou pe-o cărăruie în sus, pînă la Krakowskie Przedmieście. Dar n-am nici o bucurie din toată plimbarea asta. Tot timpul mă răscolește întrebarea : de ce pe el îl ascultă lumea mai bine decît pe mine ? De ce-i mai aplaudat ? Să-l întreb pe Papa ? Nu se cade... Are să creadă că-s invidios.

Iar cu fracul... Chipurile mi-a strecurat un compliment, dealtfel, bătrînii mei pot să-mi cumpere oricînd un frac, pe cîtă vreme Andrzej e un sărăntoc, ăsta-i adevărul. Dar orice prost știe că profesorul le împrumută fracul numai celor mai buni elevi ai lui. Au cîntat de-acum cîtiva laureați în fracul lui.

Nici nu știu cînd am ajuns în fața casei Ewei.

E PENTRU PRIMA DATĂ CĂ N-AM mers la concert cînd a cîntat el. Grzegorz, Grzesz... Am pus o placă : preludiile... Nu... așa-i și mai rău. Schimb Chopin cu muzică ușoară. Wojtek Mlynarski. Îmi place foarte mult. Trebuie să fiu calmă cînd are să vină. Trebuie să mă țin bine. Lacrimile-mi curg singure, ca proastele...

Aștept în tăcere. Știu că are să vină după concert. Cu siguranță că are să vină.

Repet mereu : trebuie... trebuie... trebuie... N-ai dreptul să-l împovărezi cu o asemenea greutate. Ție și așa nu-ți mai ajută la nimic. Trebuie...

Doctorul a spus că poate să nu fie malignă. Poate să nu fie. Dar cu siguranță că este. Nu vreau să mă scalpeze.

Parcă mă văd întinsă pe masă. Capul ras. Ca de la Auschwitz. Corpul acoperit cu un cearceaf alb. Nu mai exist. Numai capul. „Craniul.“ Un chirurg cu bonetă neagră, cu craniu de mort pe ea, încins cu un șorț pătat de sînge, cu un cuțit enorm în mînă, se apleacă asupra

craniului care este capul meu. Simt pe frunte tăişul lui rece. Sîngele mi se prelinge în ochi. Nu ! Nu !

Am să rezolv singură totul. N-am să aştept pînă la sfîrşit.

Am să închid ermetic uşa şi geamurile şi-am să dau drumul la gaz. Asta-i cel mai simplu. Am să mă îmbrac cu rochiţa roşie care-i place atît de mult lui Grzegorz... Prostii ! Nici un fel de punere în scenă. Am să mor cu ce-o să fiu îmbrăcată atunci, cînd va veni clipa. „Nu faceţi vină nimănui...“, „Scumpul meu Grześ...“ — nu, n-am să-i las povara asta. El trebuie să-şi trăiască viaţa. Fără mine.

Pe urmă luminal, ca să adorm şi să nu mă-ncerce ispita să deschid fereastra. Să adorm „un somn frate cu moartea“, să nu mă mai trezesc niciodată.

Au să mă găsească vinătă, umflată — cînd ? Cînd au să simtă miros de gaze pe scară. Au să spargă uşa nişte oameni străini... La înmormîntare are să vină mătuşa de la Cracovia. Unchiul cu siguranţă că n-o să vină, o să-i pară rău să dea banii la tren. Numai de nu l-ar anunţa pe domnul acela care zice că-i tatăl meu. La ce bun ?

Aş vrea să am în sicriu fotografia mamei. Şi aşa nu mai are nimeni nevoie de ea. Cît de slabe sînt legăturile noastre cu lumea...

De vreme ce Grzegorz n-are să mai vină la mine, pot să mă găsească destul de tîrziu. Descompunere şi duhoare respingătoare în acest interior titirit. Ar fi, cu totul ieşit din comun. Deşi, chiar şi acest contrast izbitor, tot banal rămîne.

Mă plimb de la planşetă la pat, de la pat la oglindă, mereu, mereu... Mă lovesc de mobilele astea străine. Unde este locul meu ? De-acum... nicăieri. Unde-i casa mea ? De-acum — nicăieri. Pun fotografia mamei pe comodă. Astăzi nu mă pot uita la ea.

Aud pașii lui grăbiți pe scări. Fiecare pas mă lovește în tîmple ca un ciocan. Gata. Peste cîteva clipe se va în-tîmpla. E mai rău decît îmi puteam imagina. Și mai greu.

Pentru început merge cumva. Înaintez anevoie, dar reușesc să-i spun că nu-l înțeleg, că nu-l iubesc, că totul s-a sfîrșit.

El însă strigă : „nu cred !“, „nu-i adevărat !“, mă ia în brațe, mă strînge pînă la durere, mă sărută. Piatra se transformă în ceară. Încă o clipă... Trebuie să găsesc forța de a mă smulge.

Respir greu, ca după luptă. Tai drumul lacrimilor. Cu o voce seacă, răgușită, îi spun fraza aceea înfiorătoare. Îl văd plecînd.

Alerg la ușă, ascult. Se întoarce ?... Aș vrea să strig, să-l chem — deschid gura.

Aud cum se întoarce ! Mă arunc pe un colț al studioului. Îmi lipesc fața de fereastră. Știu că dacă se apropie acum, dacă mă atinge, dacă-mi spune un singur cuvînt — se duce totul de rîpă. Am să-i mărturisesc adevărul și-am să rămîn cu el. Am să rămîn cu el. Inima bate să-mi spargă pieptul.

Nu s-a apropiat de mine. Am auzit doar clinchetul cheii trîntite pe măsuță, după care ușa s-a închis din nou.

Acum nu mai simt nimic. Doar o oboseală enormă. Geamul nu-mi mai răcorește fruntea. Din stradă răzbate un cîntec de bețiv :

„...și pîn' la groapă-i un singur pas...”

S-o fi întorcînd de la o înmormîntare ?

MI-E PUR ȘI SIMPLU GREU SĂ CRED
că-i adevărat, că s-a putut întîmpla așa ceva. Și totuși
asta-i realitatea. Ewa s-a despărțit de mine. Aș fi prefe-

rat să moară, decât să mă păărăsească. Dar, nu mă iubește.
Sînt singur.

E o egoistă îngrozitoare. Tocmai acum, cînd ar trebui să fiu liniștit și să lucrez. O să mă pot concentra oare ? Voi putea să-mi stăpînesc ura asta pe care o simt față de toți și de toate ? I-am dat fetii ăsteia atît de mult din mine... Și care-a fost de fapt cauza despărțirii ? Că n-am vrut să mă duc ieri la ea... Înainte de concert ? S-a supărat și n-a mai vrut să mă vadă. Ei, bine... N-o să stau sluj la fiecare chemare de-a ei. Nu pot să-i stau la picioare de dimineața pînă seara. N-are nici un pic de înțelegere pentru preocupările mele. O proastă, o muiere, o muiere tipică — și eu care-am crezut că-i un om.

— De ce n-ai venit ?

— Așa...

— Păcat de bilet. Au fost oameni care n-au putut să intre.

— Scuză-mă.

— Ești ciudată.

— Ți se pare.

— Înainte aveai întotdeauna timp pentru mine.

— Se întîmplă să am și eu problemele mele.

— Vrei să fii răutăcioasă ?

— Nu.

Și brusc a început să bocească.

Nu pot să sufăr fetele care plîng. Chiar și cea mai frumoasă se face atunci hidoasă, gura strîmbă, nasul roșu... De ce-o fi urlînd ? Ce vrea ? Nu-nțeleg nimic.

— Pleacă. Nu vreau pe nimeni. Vreau să fiu singură.

Cu o răbdare îngerească am întrebato de o sută de ori ce s-a întîmplat. În cele din urmă mi-a declarat că nu s-a întîmplat nimic, ci că pur și simplu „s-a terminat“.

— Ce s-a terminat ?

— Tot.

— Ai înnebunit ?

— Totul !

— Nu cred !

Minte că nu mă mai iubește, că eu trebuie să-mi văd de studiile mele muzicale și că ea, chipurile, îmi creează prea mulți nervi. Sigur că mă enervează, dar ăsta nu-i un motiv.

— Tu singur ai spus că nu te înțeleg. S-a terminat... Totul se termină odată și-odată...

Și plînge, plînge. Sînt totalmente derutat. Arată ca un copil bătut. Îi iubesc și ochii umflați și nasul roșu și buzele dureros strîmbate...

— Nu pot să cred...

Eu însumi sînt gata să plîng. Îi spun c-o iubesc. O sărut. O strîng în brațe.

Dar ea se zbate, se smulge.

— Ce vrei, să mă culc cu altul ca să te fac să crezi ? Cum ? Niciodată n-a fost atît de vulgară.

— N-o să-ți pară rău ?

— Nu. Du-te. Du-te odată.

— Nu-i nevoie să mai insiști. Pa !

Mi-am luat treniul și am ieșit. În buzunar mi-a zdrăngănit cheia de la camera ei. M-am întors deci de pe scări și-am aruncat-o pe măsuță fără nici o vorbă.

Va să zică n-a fost nimic... și eu ca prostul am crezut... Ce prost ! Voiam să mă-nșor cu ea ! Am primit o lecție pentru toată viața.

Am terminat cu femeile. Am terminat cu dragostea. Toate astea au fost născocite de niște poeți nebuni pentru înfrumusețarea unui act animalic, prostesc. Aiureli despre care vorbesc toți, dar pe care nimeni nu le-a cunoscut. N-am să mai cred niciodată pe nimeni, nici o femeie.

Cum am să cînt mîine ? Sînt complet zdruncinat. Cum am să cînt ?

zinul Legia ! Normal, afară e caniculă. Dacă n-ar fi fost Jurek, n-aş fi avut nici unde să-mi pun prosopul.

Ce s-o fi ținînd așa după mine ? O fi pus rămășag cu cineva, că mă cucerește ?

— Zosia, cum rămîne atunci ?... Pe mîine, bine ? Te rog...

— Poți să nu mă rogi.

— Ai să vii ?

— Am să vin...

— Ești o scumpă !

— Nu m-ai lăsat să termin. Am să vin, dar nu mîine și nu la tine acasă.

— Jur că nici nu mă ating de tine. Aș vrea să stăm de vorbă în tihnă, fără atîția oameni în jur.

— Despre ce ?

— Auzi ce cîntă Mlynarski ? „Fetelor fiți bune cu noi.“

Se folosește de cuvintele cîntecului de la megafon ca să mă convingă. Își închipuie că-i ajută la ceva.

— Gîndește-te, trîncănește el mai departe, ce e viața ?

— Citezi vreun poet ? Sau o spui din proprie experiență...

— Nu glumi, am văzut zilele astea la clinică o fată... n-o pot uita. Frumoasă, tînără... dar o roade cancerul. Una șa ea cu siguranță că regretă fiecare clipă pierdută.

— De unde știi ? Ți-a spus ea ?...

— Trebuie să se hotărască să facă o operație înfiorătoare, cu rezultat îndoielnic.

— Bine, bine, nu mai născoci povești din astea dramatice.

— Îți dau cuvîntul meu că e adevărat.

Nu știu ce mi-a venit, că am început să-l descos despre fata aceea.

Am alergat imediat la Conservator. Ce nenorocire ! Acum mi-e rușine că am făcut atîta tîmbălău cînd n-am fost trecută printre candidații la concurs. Ce poate să însemne ghinionul meu pe lîngă o tragedie atît de groaznică ? Și totul îi mergea din plin : la facultate era printre primii, peste un an lua diploma, avea o dragoste împărtășită...

Nu-l înțeleg pe Grzegorz. Se poartă ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic. Cred că-i imposibil să nu știe.

Am intrat în clasă. Andrzej terminase lecția și venise Grzegorz la rînd. Purta un coll-roullé bej, nou, de șase sute, pantaloni maron de o mie două sute. Frumușelul nostru e întotdeauna la patru ace !

Andrzej stă în fața ferestrei și se uită jos la copiii care joacă „mingea-n groapă“. Un mucos cu pantaloni roșii bate mingea departe, aleargă după ea și apoi tot el, gîfîind ca un cățel, o aduce înapoi. Răsună o larmă veselă. Mi-am amintit de tabăra de iarnă unde am fost cu Andrzej anul trecut. Nu știu de ce mi-am adus aminte tocmai de asta, poate pentru că el purta atunci un vindiac roșu... Sau poate pentru că atunci eram cu toții veseli, pe cîtă vreme acum...?

Grzegorz își întinde liniștit notele pe primul pian, iar eu încep să spun despre Ewa ba una, ba alta... Dar el nu scoate o vorbă. Acum, mă încumet și-l întreb :

— Grzegorz, tu într-adevăr nu știi nimic ?

— Nu mă interesează cu cine se culcă.

— Zău... nu știi ?

— Întotdeauna am fost slab la adunări.

Nu reușesc să leg nimic. Andrzej însă se întoarce brusc de la fereastră :

— Ce-i, spune odată.

— De ce ești așa curios ? mîrîie Grzegorz.

— Încetează ! țip eu. Ea e bolnavă...

— O fi boțoasă.

— Serios. Are o tumoră.

Grzegorz a pălit.

— Cum ? !

N-a știut. Se vede că n-a știut.

— Uite-așa.

— O, Doamne...

— Undeva în craniu. Cea mai gravă treabă din tot ce poate exista.

— În craniu... îngină Andrzej fără noimă.

— S-a terminat cu ea. E îngrozitor.

— Nu, nu... bolborosește Grzegorz.

Andrzej a încrămenit la fereastră de parc-ar fi fost injectat cu ciment.

— Unde-i ? La spital ? a mormăit el în cele din urmă.

— Nu. Acasă.

Grzegorz își adună febril notele și le vîră în servietă.

— Unde te duci ? Nu poți s-o ajuți cu nimic așa, bătînd din palme — mă străduiesc eu să-l rețin.

Dar el e de-acum la ușă.

— Pechinezule, cere-i scuze lui Papa. Salut ! și-a fugit.

M-am apropiat de Andrzej. Stă tot la geam. Se uită dus, fără să vadă și fără să audă nimic. Mi se pare că tremură. Deci l-a șocat atît de mult ?

— Andrzej... ea îți plăcea... nu-i așa ?... știu eu...

N-a negat. Continua să se uite pe fereastră.

— Mie poți să-mi spui... totul... nu-s eu prietenul tău ?

— Ești prietenul meu.

Nu numai. Nu numai ! Totul țipă în mine : sînt femeie ! Te iubesc !

Dar vreau să fiu în continuare cel mai bun prieten al lui, un coleg adevărat, așa că în ciuda inimii care-mi bate ca o tobă, continui :

— A fost o fată faină. Înțeleg că putea să placă.

Atunci s-a întors. S-a uitat la mine cu niște ochi plîni de disperare și mi-a șoptit :

— Nu spune despre ea... că... „a fost“...

O iubește ! O iubește cu adevărat ! Sănătoasă, bolnavă, vie, moartă. Iar eu n-am nici o șansă. Nici una...

A CĂZUT NENOROCIREA ASTA PE capul meu așa din senin. Nu pot să discut cu Zosia. Vreau să fiu singur. Vreau acasă.

Îl aștept pe Grzegorz să se întoarcă. Umblu de la fereastră la ușă și de la ușă la fereastră. Mă întind pe pat. Mă ridic. Din nou mă așez.

Încerc să cînt. Exersezi studiul în fa minor. După cîteva clipe reușesc să mă concentrez, dar imediat năvălește în cameră doamna Roma :

— Domnule Andrzej..

M-am întrerupt și probabil că m-am uitat la ea cu o privire cam absentă, că a început să-mi explice rar, printre dinți :

— Domnule Andrzej, ne-am înțeles să cîntați în cel mai rău caz pînă la nouă, nouă și jumătate..

M-am uitat la ceas :

— E nouă și douăzeci..

— Nu e fair, nu se cade.

Pronunță „feer“, cu „e“ lung, ca la Colomiia. Probabil că și-a dat cu pudră pe nas cu o clipă mai înainte, că i-a curs pînă pe piept. O băsmăluță colorată ascunde privirilor părul pus pe bigudiuri pentru noapte. Își strînge cu cochetărie la piept un capot de nylon cu flori albastre. Și Fogg care cînta cîndva : „Nu există trandafiri albaștri“.

Am început să mă bilbii, că înaintea concursului trebuie să cîntăm mai mult.

— Da, mersi. Concursul e în octombrie și acum nu-i decît iunie. Dumneavoastră o să fiți laureați și eu o să

ajung la balamuc. Înțelegerea e înțelegere și vă rog s-o respectați — spune toate astea pe un ton care se vrea aspru, dar buzele i se răsfrîng într-un zîmbet dulceag, umed.

— Domnule Andrzejek...

A ieșit. Mai bine-ar spăla ca lumea cada după ce face baie decît să-și legene șoldurile pe sub capot.

Mă ridic de la pian. Mă întind pe pat și nu mă mai silesc să mă gîndesc la nimic altceva. Aștept. Îl aștept pe Grzegorz.

Mă uit la camera noastră, parc-aș vedea-o pentru prima oară. În mijloc tronează Steinway-ul din mahon, mîndria lui Grzegorz, cadou de la bătrînii lui cînd și-a dat bacalauratul. L-au cumpărat de ocazie. În jur : murdărie, miros greu, sărăcie și mizerie, ca vai de capul nostru. Două divanuri denumite pompos de doamna Roma studiouri, acoperite cu niște chilimuri decolorate, care poate c-or fi fost cîndva frumoase. Un cuier ca de birou, pe care atîrnă în dezordine hainele noastre... „Din păcate în camera aceasta nu-i șifonier...” Pe podea stau teancuri de cărți, plăci, un picup, pe masă resturi de mîncare, sticle goale de lapte, un reșou electric... „De bucătărie sper că n-o să vă folosiți. De aceea nu închiriez la fete, că ele una-două gătesc, spală...” și zicînd acestea dădea ochii peste cap. O singură dată m-am uitat în bucătărie : o murdărie crasă. Piramide de crățiți murdare și peste tot plin de furnici.

Privirea-mi hoinărește pe tavanul înalt, împodobit cîndva cu stucaturi, pe pereții murdări, pe petele de umezeală... Grzegorz și-a pus deasupra patului niște fotografii cu femei goale. Deasupra patului meu a rămas doar o pată mare, pătrată, ceva mai curată decît restul peretelui, urma tabloului „Șatră de țigani, noaptea”, pictură în ulei. De cîte ori se uită la peretele acesta, doamna Roma ridică din umeri mirată și indignată că n-am știut să-i prețuim „capodopera”.

Trec zilele unele după altele și eu aproape că nici nu observ acest interior. Aici dorm, mănînc, cînt, citesc. Cum

de nu mă strivește urîțenia lui de nedescris, faptul că e atît de rece și de dezgustător ?

Adevărata mea casă are miros de scînduri de brad și o lumină caldă. Focul trosnește, şuieră, împrăștie scînteii.

Dar de cînd a murit mama nu mai am casă. Dacă-o să moară și Ewa, chiar că n-o să mai am niciodată casă. Și chiar dacă nu moare... E inabordabilă. N-o să se întîmple niciodată cum aș vrea eu...

Scrîșnetul cheii în broască. A venit. E în antreu. Scîrîțitul ușii. Săr de pe pat.

— Ai văzut-o ?

— Nu.

Mă așteptam la orice, numai la asta nu. Mă uit la el. E stors de vlagă.

— De ce ? Nu era acasă ?

— Nu era. M-am întors la școală. Papa plecase. Am încercat să cînt singur. N-am putut. E un adevărat coșmar prin ce-am trecut. Pe urmă m-am dus iarăși la ea...

— Și ?

— Nimic. Nu știu... Nu era lumină. M-am plimbat prin fața casei ei. Am vrut să intru... dar... nu știu...

— Blegule !

Am deschis furios fereastra. Adia un vînt rece. Îl aud cum se văicărește în spatele meu :

— Simt că nu pot să cînt... Am pierdut lecția. Papa o să spună desigur că nu contează, dar eu știu că absolut nimic nu trebuie să ne strice ritmul de lucru... Ușor de spus... Uite cum îmi tremură mîinile. N-am putut să cînt deloc. Nici pe ea n-o pot ajuta cu nimic... Spune și tu, pot eu s-o ajut cu ceva ?

Am chef să-i ard o labă. Dar nici nu mă întorc. Iar el turuie mai departe :

— ... și, în schimb, mă distrug pe mine. Nu pot să cînt. Nici vorbă de concentrare. Ce fată... Ce fată... Voiam să mă însor cu ea... După concurs.

Are lacrimi în glas. Da, plînge. Plînge de mila lui.

Văd fața ei descinsă dintr-o icoană bizantină, încadrată în păr negru, ochii ei gri-verzi. Îi aud vocea : „Craniu... te-ai gîndit vreodată că ai craniu ?“

Grzegorz s-a agățat de umărul meu.

— Spune-mi, Andrzej, ce să fac ?

M-am smuls de sub mîna lui fără un cuvînt. Am ieșit din cameră. Am fugit din casă. Strada Wilcza e aproape pustie. Dinspre Marszalkowska răzbate lumina lămpilor de neon și zgomotul circulației intense. M-am întors și am apucat-o spre Aleia Ujazdowskie.

Aștepta să-i dau dreptate, să-i spun : „Da dragă, nu poți face nimic pentru ea, las-o în plata Domnului. Cîntă liniștit mai departe... Cîntă... Asta-i datoria ta. Știe Papa ce spune...“ Asta aștepta din partea mea. Cuvinte de liniștire. De astăzi s-a terminat prietenia noastră. Pentru totdeauna. Oare chiar o fi fost prietenie ? Oare prietenia se poate termina ?

AM CREZUT CĂ-I MAI BINE SĂ-L las în pace pînă la concurs și abia după aceea să-i mărturisesc, sperînd c-o să mă iubească, fiindcă altfel n-ar mai fi dreptate pe lume. Dar degeaba. El o iubește pe Ewa. N-am nici un rost în viață.

Și ce dacă o iubește ? N-are s-o iubească o veșnicie. În primul rînd pentru că Ewa o să moară. Și în al doilea rînd, pentru că-i aparține lui Grzegorz. Trebuie să mă înarmez cu răbdare. Afurisită treabă ! Eu și răbdare. Orice ar fi mai

ușor decât asta. Și așa stînd lucrurile... oare un asemenea „văduv fără cununie” poate să mai iubească încă o dată ? Să aștept și iar să aștept. Pentru tot ce cer de la viață. Pentru că să mă iubească băiatul pe care l-am ales. Pentru ca să particip la Concursul Chopin. N-am noroc.

Tata spune că fac progrese, mă laudă, dar sînt sigură că vrea doar să mă consoleze văzînd cum mă ofilesc, cum mă acresc.

Am primit un pachet de la mama. Un costum de baie pe cînte, tot numai bentițe și catarame, o pereche de blugi și un mantou trăsnet. Dar nici măcar asta nu mă bucură.

De ce atunci cînd îl strîng cu ușa pe tata spune întotdeauna : „E vina mea că mama nu-i cu noi...” Ce i-o fi făcut oare ? Cînd am să aflu adevărul ?

Cînt, merg la bazin, Jurek se ține scai după mine și zice că-s frumoasă. A înnebunit ! *De gustibus...* Dealtfel acum nu-mi stă capul la așa ceva. În principal sînt agentul lui Andrzej.

— Zosia..?

— Da ?

— Ascultă... aș vrea să aflu..

— Ce ?

— Cum îl cheamă pe doctorul acela. Și cum să fac să mă primească.

A înnebunit de-a binelea ? Ori poate că eu am înnebunit ?

— Și dacă ai mai putea afla de la facultate, dacă ea are bursă și în ce condiții. Și cite ceva despre familia ei. Dacă are familie și unde stă.

Adică să-l ajut să se ocupe de cealaltă ?

— Poți, Zosia ?

— Pot.

De ce i-am spus „pot“ ? De ce sap singură groapa pentru dragostea mea ? Iau legătura cu serviciul meu de informații : „Alo, Jurek...”

De ce fac asta ? Știu și eu, poate pentru că nu pot să-i refuz nimic lui Andrzej cînd își îndreaptă spre mine ochii aceia frumoși, plini de rugă. Ori poate și pentru faptul că mizez pe recunoștința lui... și că sper ca recunoștința asta să se transforme cu timpul în cu totul alte sentimente... Sau poate pentru că sînt miloasă și văzînd ce nenorocire a căzut pe capul Ewei, încerc să-i dau și eu o mînă de ajutor... Ho, isteațo, nu mai face pe caritabila ! Atunci de ce naiba o fac ?

Nu știu... Nu știu...

MEDICUL M-A PRIMIT ÎN CABINETUL său de la clinica din strada Oczko. Un individ greoi, calm, stăpînit, ascuns după niște ochelari cu rame groase, negre. O fi indiferent ? Nu știu. Poate că nu, dar ocupîndu-se de boli atît de îngrozitoare, nu mai poate să aibă inima deschisă față de toată lumea.

— N-am să vă ascund, domnule, că este o chestiune serioasă, a spus fără să mă privească. Toate simptomele ne indică un proces ce are loc la baza craniului. Nu e obligatoriu să fie o formație malignă, poate fi și benignă, poate să fie un chist. Dar nu putem ști ce este pînă nu facem analiza histopatologică. Adică cercetarea la microscop a unei secțiuni.

— Adică operație ?

— Da.

Și-a scos ochelarii. S-a uitat la mine. Are ochii stinși, obosiți.

— Și tocmai pentru acest lucru... — a ezitat puțin — soția dumneavoastră trebuie să-și exprime acordul în scris.

Simt că m-am făcut purpuriu. Să neg ? Să-i explic ?

— Altă soluție nu există ?... bîlbîi eu.

Și-a pus din nou ochelarii și vorbește iarăși calm, obiectiv, indiferent :

— Nu vă ascund că urmările pot să fie serioase. Orbire, pierderea memoriei, pierderea vorbirii, paralizie... sau poate chiar moartea. Asta-i creierul, toți centrul de comandă se află acolo.

Am înlemnit auzind perspectivele „serioase“. Dar mai puternică decît teama era feeria cuvintelor : „soția... soția dumneavoastră...“

— Ce rezolvă operația ?

Întreb, deși știu că n-o să aud ceea ce aș dori. Profesorul și-a scos din nou ochelarii, m-a privit cumva pătrunzător și mi-a spus cu tristețe, dar nu fără speranță :

— Operația nu oferă nici o garanție. Dă numai o șansă.

Am apucat-o pe Aleea Jerozolimskie. Mă strînge ceva de gît și un cerc de fier îmi apasă inima — teama se amestecă cu ceva ce poate fi și uimire și bucurie : „soția“...

Îmi arunc privirea spre geamurile vitrinelor. Îmi privesc chipul reflectat în ele și mă gîndesc : „Va să zică aș putea să am o soție... deci eu aș putea fi soț... arăt ca unul care poate fi soț“... Îmi văd trupul lung ca o prăjină, cu smocul de păr rebel din creștetul capului, ca o creastă de cocoș, pe care Zosia se străduiește zadarnic să-l îmblînzească ori de cîte ori mă împinge să ies pe scenă — și pur și simplu nu-mi vine să cred că doctorul m-a luat drept soțul unei fete atît de nemaipomenite ca Ewa. Am ajuns la Nowy Swiat. A început să plouă. Am sărit în autobuzul

144, fără să mă gîndesc că n-am bilet. Am cumpărat unul redus, de la un bătrîn pensionar.

În jurul columnei lui Zygmunt, ca de obicei, lume multă. Ce bucuros eram cu puțin timp în urmă, cînd mă plimbam pe aici în timpul concursului de selecție. Trei luni — ce demult a fost ! Cîte nu s-au întîmplat de atunci !

Am cotit pe Swientojańska. „Soția... soția... soția...“ *Cantabile*. Niciodată n-am crezut că pot avea o soție. E un lucru atît de îndeapărtat, ca zborul pînă la Venus.

Văd aieveja scene ca de film :

Soarele răzbate discret printre perdele, iar Ewa doarme cuibărită pe brațul meu. Soția mea.

Am repetiție cu orchestra, iar ea stă în sala pustie. „Cine e doamna aceea ?“ întrebă dirijorul. „Soția mea.“

Merg pe drumul cu sălcii pletoase, spre școală. Tata iese în prag, copiii țîșnesc pe lîngă el în toate direcțiile, țîpînd, iar eu spun : „Tăticule, aceasta este Ewa, soția mea“.

A început din nou să plouă. O ploaie caldă, de vară. Am ridicat fața în sus și stropii de ploaie mi s-au amestecat cu lacrimile. Sînt fericit.

M-am oprit în fața casei ei. Da, aici, cred că aici e. „Tîmpitule, îmi spun în gînd, ești un tîmpit !“ dar sentimentul de fericire nu poate fi înăbușit.

Mă șterg pe față și pășesc pragul casei.

O SĂPTĂMINĂ... A TRECUT DEJA O săptămînă... De unde naibă am scos „deja“-ul ăsta ? Timpul se tîrăște anevoie, fiecare secundă mă lovește în creier ca picătura chinezească...!

De cîte ori am vrut să alerg la Grzegorz și să-i spun. ? „Nu-i adevărat ! Nu-i adevărat ! Nu-i adevărat ce ți-am spus !“

Ca un cadru de film oprit, ca în filmul „Anul trecut la Marienbad“. Reiau iarăși și iarăși de la început la sfârșit și de la sfârșit la început toată scena despărțirii și iarăși și iarăși și încă o dată zdrăngănitul cheii trântite, geamul rece și țipătul meu de atunci : „Vrei să mă culc cu altul...“

Aștept mereu, poate vine, deși știu că n-are să vină, iar dac-ar veni, sînt sigură c-aș proceda la fel, aș repeta totul ca atunci, fără să schimb nimic. Nu pot fi zadarnice nici efortul faptei mele și nici durerea. Știu toate astea, dar dorința de a-l vedea e mai puternică. Îmi înfig dinții în mîna ca să-mi înăbuș un țipăt.

E mîndru. L-am lovit în mîndria lui, acum mă urăște. Îl visez cu altă față alături și strig : „Grzes, Grzes!“ dar el nici nu întoarce capul, trece mai departe cu cealaltă la braț. Mă sufoc și mă trezesc plîngînd.

Obişnuința anilor cînd totul era orientat spre viață. E greu să te schimbi. De ce-am mai umblat după aprobarea întreruperii studiilor ? Și de ce atunci cînd decanul m-a întrebat cum de tocmai eu, o studentă model, cer prelungire de un an, am lăsat să scoată de la mine tot adevărul ? Sau, mă rog, o parte din adevăr. Ce-mi mai trebuie aprobare pentru prelungirea studiilor, de vreme ce m-am hotărît să termin cu mine ?

Ce aștept ? Subconștient, ba nu, de-a dreptul conștient, îl aștept pe el. Trebuie să-l mai văd. Grzegorz... Ce altceva aș mai putea aștepta ? Doar nu vreo minune. E afurisit de greu să trăiești fără nici o speranță. E suficientă o breșă cît de mică, pentru ca speranța să se strecoare pe acolo, să te momească iarăși, să-ți dea iluzii. Pe urmă-i și mai rău.

Întotdeauna am fost pedantă în privința curățeniei, iar acum e o adevărată mizerie în casă. Nu reușesc să duc pînă la capăt nici un gînd, nici o intenție. Iau ceva în mîna,

o carte, o hîrtie, o haină și peste o clipă le azvîrl într-un colț. Încerc să fac ordine. Le mut dintr-un loc în altul și dezordinea sporește. Ca o Golgotă.

Cîteodată mă așez mecanic în fața planșetei și încerc să desenez ceva. După cîteva momente smulg hîrtia de calc, o sfîșii și o arunc pe podea. Prind alta pe planșetă și din nou o rup în bucăți. Ce-ar fi să-i scriu mătuseii o scrisoare ? Poate chiar ar trebui. Dar la ce bun ? Să mă plîng ? Ori să-i spun adio ? Ce să-i scriu ? „Dragă tanti“, încep, dar pe urmă măzgălesc niște zigzaguri, cercuri, floricele, apoi scriu, în sfîrșit, un cuvînt, singurul care înseamnă ceva pentru mine : „Grzegorz“. Rup hîrtia. Pe podea s-a strîns un teanc întreg de foi mototolite. Și din nou încep : „Dragă tanti...“ zigzaguri, cercuri, floricele. „Grzegorz !“

Legăturile mele tainice cu moartea au început foarte de mult. Mai întîi mă chinuia gîndul că nu știu cum a murit mămica și că n-am văzut cînd au îngropat-o.

A venit o zi, cînd obosiți de întrebările mele, mi-au spus că a murit. Am înțeles numai atît, sau poate atît de mult, că n-o s-o mai văd. Atunci totul s-a oprit, a încrămenit. Inima a încetat să-mi mai bată, sîngele să mai circule. Nu ! Nu vreau !

— Ce înseamnă... că a murit ? Unde-i acum ?

În noaptea aceea am avut multe vedenii de coșmar, pînă cînd am zărit-o pe ea, liniștită, adormită. Eu o voiam vie, o imploram să-mi spună măcar o vorbă, dar n-ă vrut.

A doua zi m-au dus la cimitir. De la poartă a urmat un drum lung, ori poate prea scurt ? Dacă n-o fi adevărat că-i aici ?

În sfîrșit, mormîntul ei. Nu-mi venea să cred că stă acolo, înăuntrul pămîntului. Stăteam cu buchețelul de nă-mă-uita în mînă și mă uitam la cerul pe care-l vedeam

printre copaci. Acolo o căutam. „Mămico, mămicuțo, acolo pe nor, unde ești, fă-mi un semn, spune-mi ceva. Ce s-a întâmplat cu tine ?” Pe cruce cuvinte indifferente : „A murit... A trăit...”

A trăit... Deci nu mai trăiește ? Dar unde e ? Unde ? Mă vede ?

Și dintr-odată, printre crucile acelea, statui și lespezi de piatră a coborât pacea asupra mea. Convingerea că așa a fost să fie, că nu se mai poate schimba nimic și că și eu am să mor.

Niciodată nu m-am gândit atât de intens la mama ca atunci. Orice fotografie, rochie, clamă de păr... totul mi-o amintea. O purtam în mine așa cum mă purtase și ea cândva. Era pretutindeni, deși nu mai era.

Pe urmă timpul, medic bun, a acoperit totul cu negură. Mămicuțo de pe nor, dormi !

După ce am crescut și am început să gîndesc, nu mi-a mai fost suficientă imaginea aceea poetică, nu mă mai satisfăcea norul. Voiam să văd moartea. S-o văd cu adevărat.

Și am văzut-o. Am trăit coșmarul morții bunicii colegei mele... Atunci am atins moartea cu mîna, atât cît o poți atinge. Și cu toate astea, în continuare nu-mi venea să cred că tot așa a murit și mama mea, că a fost cadavru și apoi au îngropat-o acolo unde-i mormîntul ei. Dacăș fi avut putere aș fi răscolit groapa să-i caut urmele...

Ieri n-am mai putut să mă stăpînesc și m-am dus pe seară la Conservator. M-am oprit în poarta fostei noastre locuințe și l-am așteptat pe Grzegorz să iasă. În cele din urmă a apărut în niște jeans maron pe care nu-i știam. Nu pare să poarte vreun doliu. Era plin de viață, discuta cu Zosia, rîdeau. Totul a trecut peste el ca apa pe gîscă. N-am vrut asta ? Nu așa, nu așa. Doar Zosia mi-a spus că s-au sărutat, cu siguranță că acum din nou... Cum poate cu

atita ușurință ? Așa am vrut eu ? Nu, nu așa. El nu știe nimic. Și dac-ar ști, ce ? Ei, ce ? Ce-ar fi dac-ar ști ?

Am mers cițiva pași în urma lor, pînă la Copernic, pe urmă m-am întors acasă distrusă, nu auzeam și nu vedeam nimic. Voiam s-o fac chiar atunci, imediat, dar nici nu știu cînd am adormit. În clipa cînd mă fura somnul mi-am mai zis : mîine, mîine...

Mă trag mai spre fereastră. Plouă. E de-acum seară, e vremea asfințitului care-mi place atît de mult. Îmi plăcea. Mă uit cum prin ceața ploii sclipesc felinarele de pe stradă, cum se aprind primele lumini în ferestre, tot mai multe, tot mai lăptoase, în timp ce la apus cerul se înroșește. Pe geam cad picături rare, le urmăresc cum alunecă încet. S-a întezit, răpotește, plouă cu găleata.

Și dintr-odată aud pași pe scară. Nu-s pașii tîrșiiți ai vecinei. Inima-mi zvîcnește, mi se urcă pînă-n gît. Dar de ce nu aleargă ? De ce merge încet ? Întotdeauna alerga venind spre mine și acum... Sună soneria. Mă ridic de pe pat, o treaptă, a doua, stau neclintită în mijlocul camerei. Din nou soneria. Timid, abia atinsă. Deschid. În ușă — Andrzej. Ca și cum m-ar fi lovit cineva cu pumnul în piept. Iar el zîmbește blînd, picăturile-i alunecă pe față, părul ud i-a căzut pe frunte. Jalnic. Ud leoarcă. Tac. Tace și el. Tăcem îndelung amîndoi, nesuferit de mult. În cele din urmă întreb cu o palidă speranță :

— Grzegorz te-a trimis ?

— Nu.

Mă străduiesc să mă stăpînesc.

— Scoate-ți haina, ești ud.

Și-a scos scurta, și-a potrivit părul cu degetele. Am intrat amîndoi în cameră. Încerc, fără nici un succes, să fac puțină ordine.

— El știe că ești aici ?

— Nu.

— Totul e O.K. la el ?

— Lucrează. Lucrează mult.

— Bine...

Și din nou tăcere.

— Ewa, eu știu totul.

Iată de ce-a venit. Îmi mai făceam iluzii, dar bănuiam. Am știut de la început. Îl privesc drept în ochi. Sînt dezamăgită. Disperată. Furioasă.

— N-am nevoie de nimic. Te rog să înțelegi asta și... la revedere !

Nu s-a intimidat. Mi-a susținut privirea.

— Nu, n-ai să scapi de mine. Ascultă !

Sînt nerecunoscătoare. Nu vreau să ascult. Dar, de fapt, pentru ce să-i fiu recunoscătoare ? Știu ce are să-mi spună.

— Ce te bagi în treburile care nu te privesc ?

— Nu te las. Trebuie să-nțelegi. Și... să mă ascuți.

— Nu vreau nici o operație.

— Dacă n-ai s-o faci...

— Am dreptul să fac cu mine ce vreau.

— Nu. Nu ești singură pe lume.

— Ce vorbești ? ! Nu-s singură ? ! Ia lasă-mă-n pace !
N-am nevoie și nici nu vreau ca cineva...

— Ewa, operația asta trebuie să reușească. Crezi că eu aș... dacă n-aș crede din tot sufletul... Ascultă !

— Îți pierzi vremea în zadar, îl reped eu, cu toate că vehemența și încăpățînarea lui mă dezarmează.

— Am fost la medicul tău. Profesorul este convins. Simt cum îmi pulsează din nou sîngele în vine.

— Tu ai fost la doctor ? Tu ?..

Asta pentru că Grzegorz nu știe nimic. Dacă ar ști...
Mă uit îndelung, cu atenție, în ochii lui Andrzej. Are în ei pace. Credință. Și știu de-acum că n-are să fie așa

cum mi-am închipuit. Lacrimile-mi alunecă pe obraji. Deci trebuie să lupt pentru viață fiindcă vrea el ?

— Eu nu vreau ! Nu vreau... șoptesc, dar nu-s decât vorbe goale. De ce cedez ? De ce mă las în mâinile lui ? În mâinile unui străin ? Poate pentru că întotdeauna am crezut în predestinare. Dacă-a venit aici... Dacă m-a găsit... Speranța a tresărit în mine precum crapul, care chiar și tăiat în bucăți, tot mai zvîcnește. Trăiesc cu fiecare particică din mine separat. Trăiesc ?...

A TRECUT DE-ACUM TOTUL. A fost benignă. Nedăunătoare. Bună.

Cum s-a scurs toată săptămîna asta ? Ultimele ore... clipele ? Îmi repudiam orice tablou sugerat de imaginație. I-au tăiat părul. Părul ei minunat. L-au distrus pe Teofan Grecul.

Profesorul mi-a dat voie să intru la ea. Cu ultimii bănuți am cumpărat un trandafir roșu. Nu s-a trezit încă din narcoză. Zace palidă, madonă bizantină cu capul în turban alb. Doarme.

Sora îmi zîmbește.

— Inima lucrează minunat. Are un organism puternic, tînăr. Anestezistul a fost foarte mulțumit.

— Domnule profesor, putem spera că va fi totalmente sănătoasă ?

Vede că sînt teribil de tulburat. Vorbește ca de obicei, cu grijă, dar simt că are încredere în viitor.

— Da, puteți spera. Se pare că tumora era benignă, dar abia peste cîteva zile vom avea o certitudine, cînd vom obține rezultatul analizei histopatologice. Însă nici asta nu dă garanția unei depline însănătoșiri. Mare noroc că tumora a fost în meninge, că n-a apăsat direct pe țesu-

tul cerebral, cu toate că simptomele erau ca și cum ar fi fost dincolo de meninge. Acum simptomele astea ar trebui să dispară. Normal ar fi să se simtă din ce în ce mai bine.

Pentru firea lui a spus foarte mult.

— Pot să aștept pînă se trezește ?

— Mai bine nu. Ar putea să aibă unele stări neplăcute. Veniți mîine. O să-i spunem mai tîrziu că ați fost astăzi.

Am pus trandafirul pe pătură. Are să-l vadă cînd se va trezi.

Rezultatele histopatologice sînt bune !

Timp de cîteva luni are nevoie de îngrijire permanentă și, bineînțeles, nu poate să lucreze. Agentul meu, alias Pechinezul, mi-a furnizat informația că făcea unele planșe la comandă, ca să mai cîștige cîte ceva. Acum trebuie s-o ajute familia. Familia... Tatăl ei este plecat undeva în lumea largă, o singură dată am pomenit de el și s-a înfuriat atît de tare, încît mi-am dat seama că nu se poate conta pe ajutorul lui. Au mai rămas mătușa și unchiul de la Cracovia. Nu avea nici o prietenă intimă. Numai pe Grzegorz, de la mijlocul lunii februarie, cînd s-au cunoscut.

Astăzi am avut ultimul examen. L-am luat cu bine. Am împrumutat niște bani de la Zosia, o să-i dau înapoi la bursă și acum călătoresc spre Cracovia, într-un vagon înțesat de lume.

Mai întîi mă duc la unchiul ei. Strada Golembia nr. 8. O casă veche, păraginită. Intru în gang, urc scările de piatră, tocite, cu nișe la fiecare jumătate de etaj, în care cu siguranță că fuseseră cîndva statui de gips. Pe ușă sînt prinse cîteva cărți de vizită cu informații precise, la cine

de câte ori se sună. Eu trebuie să sun de patru ori. Sun. Scurt; sacadat.

Îmi deschide un bărbat înalt, slab, nebărbierit, îmbrăcat într-un halat violet, murdar. Mă izbește în nări un miros de mucegai. Tipul mă poartă înăuntru, dar îmi face semn să nu spun nici o vorbă, arătând totodată în chip ciudat spre ușile închise ale camerelor. În cele din urmă mă trage în odaia lui, închide repede ușa și — rostește în șoaptă :

— Pe mine mă căutați ? Îmi strânge mâna cu o palmă scîrbos de umedă, prezentîndu-se. Aerul e închis, mă străduiesc să-mi țin respirația. Îmi vine s-o iau la goană. Am bătut drumul pînă aici degeaba. El însă șuieră o șoaptă strivită între dinți :

— N-am vrut să vă vadă, toți mă dușmănesc. Mă reclamă și pe urmă trebuie să plătesc impozit. Și cu ce să plătesc ? Cu ce ? Spune și dumneata, de unde să plătesc ?

E atît de insistent cu întrebările, de parcă realmente ar aștepta răspuns de la mine. Îmi rotesc privirile peste murdăria indescrîtibilă din cameră. Pe lîngă ce-i aici, la doamna Roma este ca într-un incubator steril.

În mijlocul odăii tronează un recamier splendid, cu spețează sculptată, dar cu un așternut negru și motolit, de parcă n-a fost spălat de o sută de ani. Pe pereți atîrnă în dezordine și imbulzeală tablouri, ceasuri și aplici. Lîngă fereastră e un fotoliu ale cărui arcuiri se ițesc de sub gobe-linul spart. Pe podea sînt risipite o mulțime de obiecte vechi : samovare, fructiere de argint, mojar, sfeșnice, ceasuri. La fel de înțesate cu tot felul de lucruri sînt pervazul geamului și o masă mare. Printre vechituri și opere de artă sînt amestecate și resturi de mîncare, în oale și ulcele, borcane și borcănele, farfurii, pe hîrtie...

Iar el mă privește, mă privește îndelung și deodată începe să se fandosească :

— Vai de mine, unde să vă așez?... și spunînd asta strînge așternutul, scoțînd la iveală arcurile boltite ale recamierului.

— Ce doriți ? Un ceas ? Acum toată lumea caută ceasuri vechi.

Nu mă așez. Vreau să plec cît mai repede. Rostesc totuși :

— Sînt coleg cu Ewa.

— Ewa ? Care Ewa ?

— Nepoata dumneavoastră.

— Aha... Ce mai face ? Frumos din partea ei că-mi trimite clienți atît de agreabili... Am mai multe ceasuri!:

— N-am nevoie de ceas. Ewa e foarte bolnavă.

Dintr-odată s-a oțărît la mine :

— Foarte bolnavă ! Foarte bolnavă ! Și eu sînt foarte bolnav și nimănui nu-i pasă de mine.

M-a privit adînc, ca și cum s-ar fi așteptat ca mie să-mi pese de el.

— Beți o cafea ? m-a întrebat.

— Nu, mulțumesc.

Mă uit îngrozit la vasele murdare. Dar el nu ține seama de protestul meu.

— O să beți, spune cu convingere și începe să combine ca un alchimist : scoate niște pungulițe, toarnă ceva, apoi altceva, amestecă, ia un ibric, îl clătește cu apă din alt ibric, apoi ia altul, pe care-l pune pe un reșou electric, șterge cu poala halatului niște ceșcuțe vechi, splendide...

— Ewa a fost operată... „De ce-oi fi mai vorbind degeaba ?” îmi trece prin minte, dar continui : — o operație complicată, o tumoră la creier. Nu va putea reveni în curînd la normal, să muncească... trebuie să aibă cineva grijă de ea, cel puțin din punct de vedere material... recit eu ca pe o lecție învățată pe dinafară, cu sentimentul că tot ceea ce fac n-are nici un rost.

S-a întrerupt din ceremonialul său ciudat și m-a privit în tăcere. După aceea a izbucnit într-un rîs isteric :

— Material ? !... Eu ? ! Dar eu sînt un pîrlit !

Nu-mi dau seama dacă rîde în continuare, sau plînge :

— Un sărăntoc ! Un cerșetor ! Un gunoi ! Un nimic ! Duceți-vă la sora mea. Ea e bogată — eu sînt sărac. Sărac lipit pămîntului. Și cînd am să mor n-are să plîngă nimeni după mine. Nimeni n-are să regrete c-am murit...

Se oprește brusc din plîns, își șterge nasul cu mîneca și spune liniștit :

— Poate doar cei pe care i-am învățat cîndva greaca : *Menin aeide Tea...* Sau latina : *Odi profanum vulgus...* Dar unde mai sînt aceia ?

M-am hotărît să plec.

— Vă rog să mă scuzați că v-am deranjat.

Mă apucă iute de mînă.

— Nu vă las să plecați ! Fac cafea ! Am un lichior producție proprie. Un deliciu !

Mi se face greață. Degetele lui umede și lipicioase s-au înfipt în mîna mea.

— Poate că vă interesează o lampă cu gaz ? Antichitățile sînt acum la modă. L-ați citit pe Wallis ? Îl am, vă fac un preț special pentru dumneavoastră. Aproape pe gratis.

Îmi eliberez cu greu mîna. Mă privește în adîncul ochilor și-mi șoptește :

— Ești frumos ca un înger, fiule. Ți-a spus pînă acum cineva că ai ochi de arhanghel ? Plini de iubire și furie. Cu siguranță că nu ți-a spus nimeni. Oamenii-s orbi. Ce fericire, că soarta ne scoate cîteodată în cale pe cîte cineva care *ne vede*. Nu-i așa ?

Se apropie de mine, întinde mîna ca și cum ar vrea să mă mîngîie pe față. Mă trag înapoi cu violență, răsturnînd cu zgomot un samovar sau nu știu ce și deschid ușa spre coridor.

— Trebuie să plec. La revedere.

— Rău. Ești un băiețel rău. Dar ai să te-ntorci, fiule, nu-i așa ? Am să te aștept. Am să te aștept. Ține minte că te așteaptă aici cineva, Gabriel !

Fuge după mine pînă la scări. Se apucă cu mîinile de balustradă și dintr-un salt uriaș — că i-au filfiit cu zgomot poalele halatului — sare în fața mea.

— Spui că Ewa e bolnavă ? Bietul copil. Dar are tată. Un frate denaturat. Nu-mi trimite nimic. Nimic ! Nici cel mai nenorocit pachetel, acolo, de doi bani. Am să-i scriu. El are bani. Du-te și la sora mea. Și ea are bani. Ei au bani. Știu eu.

Încerc să-l dau la o parte, să trec.

— Te aștept. Un om singur nu știe nimic despre el în-suși. Află abia atunci cînd găsește un medium. Nu știi, nici nu bănuiești ce vād eu în tine. Pentru că eu *te-am văzut*, fiule ! Te-am așteptat, te aștept și te voi aștepta, Gabriel !

Cuvintele lui se rostogolesc după mine, iar eu alerg, alerg pe scări sărind mai multe trepte deodată.

— Nu fugi ! strigă el. Nu fugi !... *Operam et oleum peridi !*

Se deschide o ușă, cineva scoate capul, dar eu am ajuns de-acum în stradă.

Spaimă. Milă. Scîrbă.

Sora nu-i seamănă deloc. Casa strălucește de curățenie. O femeie mărunțică, delicată, îmbrăcată elegant. Vorbește blînd, cu o voce catifelată.

— O, Doamne, Doamne... Bietul copil, cine și-ar fi putut închipui așa ceva...

În ochii ei mari — seamănă cu Ewa — se ascunde o teamă care nu-i cauzată de situația Ewei. Este propria ei teamă. De singurătate ? De moarte ? Ori poate de inevitabila bătrînețe ?

Sînt uimit ce multe case dinainte de război au rămas intacte la Cracovia. Camera mătușii Ewei este mare, înaltă, cu tavanul împodobit cu stucaturi bogate. Și cu toate că-i excesiv de încărcată cu mobile, e totuși o cameră frumoasă, curată, aranjată cu gust. Tablouri, porțelanuri, covoare...

— De ce nu mi-a scris nimic ? mă întreabă trăgînd nervos de marginea unei fețe de masă groasă, brodată.

— A fost foarte demoralizată.

— Dumneata ești... Grzegorz, da ?

Am infirmat clătîinînd capul.

— Nu ? Ce repede se schimbă la voi treburile astea ! Nu mă pot obișnui.

— Știți, doamnă... — aș vrea să lămuresc situația, dar renunț și tac.

— Bei un ceai ? Tocmai am făcut niște prăjiturile cu migdale. Ewei îi plac la nebunie. Ca și cum aș fi presimțit... Am să-i pun cîteva într-un pachetel. Le iei, nu-i așa ?

Se apucă să pregătească ceaiul.

— Ewa n-are altă familie decît pe dumneavoastră și pe unchiul ei ?

— Are tată.

— Cred că nici nu poate fi vorba de dînsul.

— Așa-i. De fapt, n-are tată. Fratele meu a uitat de noi, de toți. Deși, poate că într-o situație ca asta... nici eu nu știu... Bietul copil. Nu-mi pot reveni. O operație atît de grea și eu să nu știu nimic...

— Greul a trecut. Acum trebuie ajutată.

— Ce pot să-i fac eu ?

Așa deci ! „Bietul copil, bietul copil“ și pe urmă : „Ce pot să-i fac eu ?“

— Ewa n-are să poată lucra multe luni de zile. Starea ei necesită îngrijire. O îngrijire permanentă, stăruitoare.

— Asta înseamnă bani. Înțeleg.

Nu-nțelegi nimic, femeie !

— Te rog să mă crezi, domnule, eu n-am nici un fel de economii. Dimpotrivă, mereu sînt nevoită să duc la Consignație cîte ceva, căci ceea ce cîștigă soțul meu este insuficient. I-am făcut rost Ewei de locuința aceea splendidă și-i plătesc chiria. Mai mult, te rog să mă crezi, nu pot. Din cînd în cînd îi mai trimit cîteva nimicuri. O iubesc ca pe o fiică. Am ținut mult și la mama ei...

Îmi plimb privirile prin cameră, de la un tablou încadrat într-o ramă masivă, aurită, la un secrétaire în stil empire, împodobit cu o magnifică incrustație. Doamna observă privirea mea și se face purpurie. Iar eu vorbesc agale, chit că știu că n-are nici un rost :

— La noi acasă, cînd s-a îmbolnăvit mama, tata a vîndut totul. Chiar și patul. Dormeam pe jos, pe saltele.

Pe fața ei a apărut o grimasă de durere și indignare.

— Și... mama s-a făcut bine ?

— Nu... a murit.

O tăcere penibilă. Și pe urmă un monolog :

— Numai tinerețea poate fi atît de crudă. Dumneata ești foarte tînăr. Nu poți să-nțelegi. Și nu mă mir. Aceste cîteva vechituri... reprezintă tot ce am. Cu fiecare an ce trece eu nu devin, din păcate, mai tînără. N-am nici o meserie. Nu pot conta pe soțul meu... căci... în fine, nu pot. Fratele meu... știi și dumneata. Nu mă pot baza pe nimeni. Dumneata ești prea tînăr ca să-nțelegi ce simte un om cînd se gîndește că poate veni o zi cînd nu va avea ce mînca. Și că este singur pe lume. Complet singur. Ewa e tînără. Aveți toată viața înaintea voastră. În timp ce eu... Eu nu mai aștept nimic, am pierdut totul. Nu mai doresc decît liniște și... să nu-mi fie frică de foame...

Dintr-odată izbucnește într-un plîns isteric :

— Știi dumneata ce-i foamea ? Nici măcar nu știi ce gust au napii și nici că se poate face ciorbă din lobodă sălbatică... O privesc speriat, tulburat.

— Scuzați-mă, bilbii eu.

Și-a revenit.

— Pe mine te rog să mă scuzi. N-ar fi trebuit să spun toate astea.

Mă opresc din amestecatul la nesfârșit cu lingurița în ceai. Cu toate aceste destăinuiri, tot nu înțeleg de ce nu propune s-o aducă aici la ea. Nu-i de dorit pentru mine, dar acum n-am voie să mă conduc după poftele inimii mele. Încerc :

— Ewa trebuie îngrijită. Nu poate sta singură. Are nevoie de îngrijire permanentă.

Face un gest deznădăjduit.

— Regret. Eu nu pot pleca acolo. Nu-mi pot lăsa casa. Am un soț... soțul meu...

Mă apucă furia. Dar simt și o ușurare că nu vor s-o aducă aici. Însă de ce ? Secret de familie ?

Ca și cum ar fi înțeles întrebarea din mintea mea, îmi răspunde :

— Aici n-o pot aduce. Mi-e greu să-ți explic de ce. Crede-mă că nu pot. Am putea s-o internăm într-un sanatoriu. După o asemenea operație... Pe urmă vom vedea. Voi face tot ce-mi va sta în putință. Voi încerca să vin la Varșovia pentru o zi, două... poate pentru câteva zile... Dar nu promit nimic. Te rog să mă-nțelegi.

— La revedere, doamnă.

Îmi întinde mîna.

— O iubești... spune cu o tristețe de parcă asta ar fi cea mai mare nenorocire de pe lume.

Plec. Deschide ușa după mine :

— Prăjiturile ! Ai uitat prăjiturile...

Mă întorc și iau din mîinile ei blestematele acelea de prăjituri. E jénată, intimidată, ochii ei imploră milă.

Cobor scările încet. Oare noi, generația mea, o să fim tot așa de îngrozitori cînd are să vină bătrînețea ? Ori poate

că nu-i o chestiune de vîrstă, ci doar de factură umană, ceva propriu celor despre care un poet spunea : „privesc la dreapta, privesc la stînga și nu li se leagă nimic ; văd totul disparat : un om, un cal, un gard, un pom...”

Mai am o oră pînă la tren. Mă plimb prin Cracovia. Prin Piața Mare, prin Piața Mică, prin Sukiennice și iarăși de la cap. Nici măcar impunătoarea biserică sf. Maria nu mă impresionează astăzi deloc. Mă uit și nu văd nimic.

Am venit degeaba. Păcat de banii aruncați pe tren. Acum însă e clar că ea n-are pe nimeni pe lume. N-am mai rămas decît eu.

Mă trec fiori de spaimă în fața unei asemenea răspunderi. Dar și de bucurie. Bine. Foarte bine.

După sosirea la Varșovia, primii pași se îndreaptă spre Ewa, la spital.

Mi-a zîmbit ! E tare slăbuță și ciudat de absentă, însă medicul e mulțumit de ea. Bine că în patul de alături e o bolnavă drăguță, mai scuturată. Și toată familia celeilalte e încîntătoare, soțul și doi copii. Se vede că se iubesc mult. Bolnava schimbă cu Ewa zîmbete și cuvinte amicale. Este deosebit de important ca într-o asemenea situație să ai alături pe cineva simpatic.

A băut în fața mea un pahar plin cu suc de portocale !

Am dat cîteva telefoane cam de genul acesta :

— Noroc, bătrîne. Trebuie să te văd. Am nevoie de bani. Cum ? Orice s-ar ivi. Eh, nu, la cîrciumă nu. Nu fi prost. Mult mai mult decît pentru un chiuretaj. Bine. Mîine. Să trăiești !

Mi-am adus aminte de un cunoscut, Krysiak, care se ținea cîndva de capul meu să cînt cu ei într-un grup de jazz. Îmi spunea : „Fii deștept, asta-i adevărata muzică grea, deși pentru tine-i un fleac. Cîți dintr-o răsufclare și basta ! Nu mai face nazuri ! Scoți juma de miar pe seară.“
Trebuie să-l găsesc.

Bine c-am terminat examenele, acum am timp, pot să mă ocup în voie de tot felul de șușanele. Dacă ar vrea și Grzegorz să-mi cedeze orele lui de exersat dimineața... Ewa va trebui să doarmă mai mult, așa că dimineața aș putea să exersiez, după aceea să dau o fugă pînă la ea, să rezolv tot de ce-are nevoie și după-amiaza și seara — să scot bani. Dar noaptea ? Oare noaptea poate să stea singură ? Nu-mi imaginez deloc cum au să se aranjeze toate astea.

Încerc asaltul la Grzegorz, deși văd că-i nervos. Exersează mazurca în fa minor, se împiedică în ceva și tot reia aceeași frază.

— Ascultă, bătrîne, am o problemă, n-ai putea să schimbi cu mine, să-mi dai două din orele tale de dimineață și eu să-ți dau în schimb toate orele mele de după amiază ?

— Știi doar că dimineața-mi merge cel mai bine.

— E, dacă nu poți...

— Nu fii și tu așa repezit. Poftim, s-a și supărat !

— Nu, nu m-am supărat.

— Stai. Va să zică vrei să exersezi două ore ? Numai două ?

— Două. Pe urmă am... altceva... diverse...

— Șușanele ? Acum ? Înaintea concursului ? Ce, ai căzut în cap, bătrîne ? Papa știe ?

— Nu. Dar are să afle. Am să-i spun.

— Aș vrea s-o văd și p-asta.

— Am nevoie de mulți bani.

— Treaba ta. Bine. Eu sînt de acord cu schimbarea.
De cînd ?

— De astăzi, dacă poți.

— Nu, nu azi, am și eu niște treburi aranjate... De luni.

— Bine.

Se însănătoșește evident. Surorile au observat că-mi vorbește cu „dumneată“ și au fost teribil de surprinse. Cînd sîntem singuri îmi spune „tu“, dar de față cu străinii îmi spune cînd „tu“, cînd „dumneata“. Poate că în felul acesta se apără de mine. O fi vrînd să sublinieze că nu ne leagă nimic. Că n-am nici un drept asupra ei. Și nici o șansă.

Nu vreau s-o supăr cu nimic. Să fie încredințată că nu-i obligată să-mi plătească în nici un fel. Sub nici o formă.

Astăzi este sărbătoare. Sînzienele. Am început să cînt în grupul lui Krysiek. Scenă în aer liber, în cartierul Powiśle. Mă simt cam prost. Să cînt ca să meargă berea și cîr-nații consumatorilor. Mîine la restaurantul „Kongresowy“. Fond muzical pentru striptease, acompaniat cu pocnituri de dopuri de șampanie.

MĂ CUPRINDE O UȘOARĂ NELI-niște. Oare nu mă mint ? Mă uit la doamna Grazyna. Probabil că a fost cîndva foarte frumoasă. Acum i s-a lungit nasul și i-au ieșit pomeții obrazilor sub pielea întinsă a feții. Ochii însă îi sînt în continuare plini de strălucire. Și zîmbește plăcut. Copiii rîd, îi povestesc cîte ceva întreru-

pîndu-se unul pe altul, dar eu simt cum înima ei zvîcnește de teamă. În clipa asta soțul ei stă de vorbă cu profesorul. Despre soarta ei.

Soțul s-a întors zîbind, dar mie mi se pare că-i doar o mască.

— Draga mea, e foarte bine, peste cîteva zile te luăm acasă.

Doamna Grazyna s-a luminat la față, copiii sar în sus de bucurie, numai soțul își face de lucru cu un capac de compot.

Are să-mi fie urît fără doamna Grazyna.

— Cum o mai fi și asta, se întoarce ea spre mine după plecarea familiei, ei spun că-s bine și mie mi-e tot mai rău.

M-a trezit un urlet în miezul nopții. Ca un animal înjunghiat cu un cuțit care nu taie. Am sărit și m-am dus la patul doamnei Grazyna. I-am văzut fața udă de transpirație și contorsionată de durere.

— Omorîți-mă... omorîți-mă... aud o șoaptă gîfîită.

Sun după soră. Țin bolnava de mîină. Nu știu ce să-i fac. Din fericire sora a venit imediat. I-a făcut o injecție. După aceea am auzit respirația ei grea și şuierătoare. Adormise.

Eu în schimb, n-am mai dormit pînă dimineața.

Mă uit la patul gol al doamnei Grazyna. Peste cîteva ore va sta în el altcineva. Credeam că după criza de azi-noapte au s-o mai țină, dar au dat-o acasă. Spuneau c-o să se însănătoșească.

M-am prefăcut că dorm cînd au venit infirmierele să schimbe așternutul. Asta-i metoda mea de a evita discuțiile. Dar am fost pedepsită pentru că m-am prefăcut. Am

auzit șaptele lor : „Era o femeie drăguță... păcat de ea... cel mult o lună și gata.“ „Crezi ?“ „Altfel profesorul nu-i dădea drumul... e clar.“ „Bieții copilași...”

Au ieșit. Am rămas nemișcată, cu ochii în tavan. Deci doctorii mint. Mint ! N-o s-o mai văd niciodată pe doamna Grazyna.

MÎINE O SCOT PE EWA DIN SPITAL.

Mi-a dat cheile de la camera ei ca să fac puțin curat.

Nu prea știu să mă mișc în palatul ăsta. Am cumpărat flori, fructe, ouă, lapte, cafea... Nu mi-au plătit încă nici de la estradă, nici de la radio, mă îndatorez mereu la Pechinez. Dacă mă întreabă Ewa de unde am bani ? Ce să-i spun ? S-o mint c-am primit de la unchiul ori de la mătușa ei ? De la mătușă nu, poate oricînd veni și atunci... Dar de la unchi ? Da... Așa am să-i spun, dac-o să vrea neapărat să știe.

Nu-mi pot imagina cum o să fie cînd o să se întoarcă acasă de la spital. O să fie cumva. Trebuie să fie.

Ar trebui să mă duc pînă la tata. Știu că mă așteaptă în fiecare zi. Am să-i scriu că profesorul n-a plecat în concediu special ca să țină ore cu concurenții. Nu-mi place să mint. Dar nu știu cum să-i explic adevărul în așa fel, încît să nu-l rănesc. „Pentru tine tata e întotdeauna ultimul“ — are să spună. Și are dreptate.

Mai am de luat flori și bomboane pentru doctori și asistente. Astăzi se întoarce acasă. Spaimă și bucurie. Cum am să mă descurc ? Bucurie și spaimă. Alternativ.

Deci, așa rămîne : dimineața exersează, pe urmă fuga la ea, repetiție la radio, din nou o fugă pînă la ea, concert la școală, din nou pînă la ea, tîrguiești etc., înregistrarea, grupul de jazz, din nou la ea... Noaptea ? Nu știu... Viața-i cel mai bun regizor. Are să fie cumva. Ar putea să mă mai ajute Zosia, dar cu siguranță că pleacă în vacanță. Cum să stea ea în iulie la Varșovia ?

Un lucru este clar : nu trebuie să mă trădez față de Ewa că o iubesc. Și o iubesc. O iubesc. O iubesc.

MĂ ÎNTORC ACASĂ. OPERATĂ. DAR

cine știe ce s-o fi petrecînd cu adevărat înlăuntrul capului meu ? În „craniul“ meu ?

Andrzej a rezolvat totul : flori pentru doctori, bomboane de ciocolată pentru asistente, toți își iau rămas bun cordial de la mine. — și brusc — la fel — la fel — o durere înfiorătoare în cap — ceață înaintea ochilor — mă consolează că nu-i nimic — c-o să treacă — nu-i decît o reacție — nervii... Dar eu știu că ei mint. Mint.

Trec zilele una după alta și nu mi-e deloc mai bine. De ce ? De ce m-a împins la asta ? Cei mai răi sînt ăștia buni. De ce se amestecă unde nu-i fierbe oala ?

Ce-mi pasă că se sacrifică pentru mine ? Ce, l-am rugat eu ? L-am rugat eu să se ruineze pentru mine ? Să mă hrănească cu grape-fruituri ? Și de unde-o fi știind că-mi place atît de mult halva ?

— Cu ce cumperi toate astea ?

— Cu banii tăi.

— Ce bani ?

— Pe care ți i-a trimis unchiul tău.

— Unchiul ? ! Nu cred !

— M-a rugat să nu-ți spun. Să nu știe nimeni. Se teme de impozite.

— Caută o versiune mai puțin fantezistă.

— A fost foarte impresionat de boala ta. Zău. Oamenii-s mai buni decât ni-i închipuim.

— Sau mai răi. În orice caz, nu-s așa cum îi credem.

Arunc povara fiecărei zile pe umerii lui. Să ducă ! Iar el duce, duce și mă privește docil, cu ochii aceia incredibil de luminoși. Sfântul Francisc ! E-n stare să stea jumătate de oră cu paharul cu lapte lângă mine și să repete la nesfârșit, cu un calm imperturbabil ?

— Bea asta, Ewa.

Dacă nu s-ar îngriji el, aș crăpa de foame și s-ar termina odată. Grijă lui nu face altceva decât să-mi prelungească chinul. Îl urăsc !

Nu pot să văd planșeta, îmi face rău. L-am rugat să-o pună într-un colț. A luat-o și mormăie :

— Nu știu de ce, că în curînd ai să desenezi din nou.

— Termină ! Nu suport consolările astea ieftine ! Știu c-a fost malignă.

— Ewa, îți jur că nu. Chiar dacă doctorul nu ți-ar fi spus ție adevărul, mie mi l-ar fi spus...

— N-a fost malignă ? Atunci de ce mi-e rău, tot mai rău... Mai rău chiar decât înainte de operație ?

— Nu știu... însă...

— Am văzut destule acolo. Nu vreau ! De ce m-au mai chinuit ? Nu țin minte nimic, nu înțeleg nimic...

— Ascultă, Ewa, asta va trece, sînt sigur...

— Eu n-am vrut toate astea. Am vrut să mor. Vreau să mor ! Faceți-mi o injecție, ca la cîini.

Am izbucnit într-un hohot de plîns.

— Trebuie să ai răbdare...

Tip printre hohote ?

— Cară-te de-aici ! Tu ești de vină ! Tu m-ai silit !
Știam că n-ajută ! Vreau să fiu singură ! Cară-te !

— Ewa !

— Afară ! Ce te-ai agățat așa de mine ? Cine ești tu
pentru mine ? N-am nevoie de milă. Cară-te ! Afară !

Atunci a urlat la mine cu o voce că m-am și speriat :

— Nu ! N-am să mă duc nicăieri. Înțelegi ?

După care a rostit calm, ca de obicei :

— Trebuie să încetezi să te mai temi, Ewa. Orice s-ar
întîmpla. Nu trebuie să te temi. Nu ești singură.

Nu sînt singură ?...

NU MĂ POT ÎMPĂCA CU GÎNDUL
că tocmai eu n-am știut nimic. Proasta asta de Zosia îmi
spune tocmai acum că s-a terminat totul de mult. Pechinez
răutăcios ! Mînca-o-ar do minor ! Ori poate că n-o fi chiar
așa de proastă ? Poate că n-a vrut să mă enervez zadarnic ?
Căci m-aș fi frămîntat teribil și de ajutat tot n-aș fi putut
s-o ajut cu nimic. Totuși, mă simt prost, îngrozitor de prost
că n-am știut nimic, că n-am fost la spital... Dar ce-a fost,
a fost. În schimb acum...

Ce bucurie ! Ewa mea ! Fata mea scumpă și înțeleaptă !
Am cumpărat un buchet enorm de trandafiri roșii și alerg
la ea. Alerg pe scurtătură, printr-o curte cu pomi care co-
boară în terase spre Vistula. Revăd masivul întunecat al
bisericii și mănăstirea împrejmuită cu zid, casele în stil
vechi, cu fațadele lor vesele. De cîtă vreme n-am mai fost
aici ? De la despărțirea aceea fatală. E clar acum, m-a min-
țit că nu mă mai iubește. A făcut-o ca să nu mă stînje-
nească în pregătire. Ce om ! Un om adevărat ! Doamne,
cît o iubesc ! Urc scările. La fel ca altădată, săr mai multe
trepte deodată. Fir-ar să fie, n-am cheie... Oare ea o fi

ieșind din casă ? O fi singură ? Cineva trebuie să se ocupe de ea. Aș vrea să fie singură. Sun delicat, pun mîna pe clanță... ușa e deschisă. Intru.

Este aici, culcată lîngă fereastră, în patul nostru, reze-mată între perne. Pe cap are un batic... E palidă, dar fru-moasă ca întotdeauna.

— Ewa...

Ingenunchez pe treapta din fața patului, pun trandafirii lîngă ea. Din ochii ei curg lacrimi. Înseamnă că mă iubește. S-a emoționat că m-a văzut. Ce altceva să însemne ?

S-a uitat la flori, și a rostit :

— Mulțumesc.

Aș vrea să spun ceva neconvențional și iese așa, că mai banal nici că se putea.

— Mă bucur că a reușit operația.

Zîmbește ironic. Nu-mi place zîmbetul acesta.

— La fel ca în bancul : operația a reușit splendid, nu-mai că pacientul a murit.

E între noi ceva rigid. Înainte cînd îi aduceam un bu-chetel oarecare, se bucura din toată inima, rîdea ca un copil, îl lăuda, își înfunda fața în el. Acum i-am adus niște tran-dafiri nemaipomeniți și nici măcar nu i-a atins... Totuși, nu ne-am văzut de atîta vreme... N-am fost lîngă ea atunci cînd a trebuit să fiu... Să mă explic ? Să mă justific ? Acum ? Cred că n-are nici un sens, ea nu trebuie să se ener-veze... Și nici eu...

O privesc cît mai duios cu puțință și spun :

— Aș vrea să fim ca înainte...

— Ce spui ? E imposibil, Grzegorz..!

— De ce ?

— De ce ?... Oh, Grześ, nu mă chinui...

— Bine. Atunci să nu spui deocamdată nici „da“, nici „nu“. Poate că acum gîndești rău despre mine, dar să știi că eu te iubesc foarte, foarte mult.

Îmi vine pe loc o idee. Aș vrea s-o văd zilnic, mereu, dar chibzuința mă oprește. Așa că rostesc :

— Să ne despărțim deocamdată... până la... concurs. În timpul acesta tu ai să te însănătoșești deplin, iar eu am să lucrez ca un diavol.

Tace. Probabil că este de acord.

— Cine are grijă de tine ? Ai vreo prietenă ? Ai tot ce-ți trebuie ?

— Da.

— Ewa... te-ai hotărât singură și te admir pentru asta. Ai dat dovadă că mă înțelegi. Eu trebuie să cînt... acum trebuie să mă concentrez totalmente asupra unui singur lucru : concursul. Îți imaginezi ce concurență va fi ? N-au mai rămas decît trei luni. Au să zboare și astea ca nimic.

N-am avut prea mult tact. Tace. Ies pe ring cu puțină poezie !

— A spus cineva în mod magistral : „Despărțirea în dragoste e ca vîntul pentru foc : dacă-i mic, îl stinge, dacă-i mare — îl aprinde și mai mult“.

Nu știu dac-a avut vreun efect. Continuă să tacă.

— Dacă vrei să mai trec cîteodată pe aici, pentru cîteva clipe...
... ..

— Nu, mai bine nu.

— Cred că ai dreptate... Deci, dragă Ewa... la revedere, la toamnă ! Discutăm atunci. Luăm totul de la început.

— Nu... a articulat ea cu greu.

Încontrare muicrească. Nu poate să spună „da“ de la început. E greu să ajungi la o înțelegere cu ele. Schopenhauer avea dreptate. Femeia nu gîndește cu creierul, ci cu... Trebuie să fii răbdător. Important e că ne iubim.

— Nu spune nimic acum. Gîndește-te la sănătatea ta. Numai la sănătate.

Cineva a intrat în cameră. M-am întors. În ușă, cu o

plasă plină de cumpărături — Andrzej ! Și cu o floare ordinară, într-un ghiveci.

Am rămas perplex. Simțeam cum mă înroșesc. Deci așa ! Asta-i „prietena“ care se îngrijește de ea ! De asta vrea el să cînte numai dimineța ! Pentru asta face șuşanele ! Iar ea a închis ochii, nici nu-și dă osteneala să ne privească.

— Imi vine să-l azvîrl pe geam !

— Nu... nu trebuie să fac scandal de față cu ea. E bolnavă. Trebuie să mă stăpînesc. Iar el, mă întreabă cu neruşinare de parc-ar fi stăpîn aici :

— Bei un ceai ?

— Viața e un șir de dezamăgiri. I-o trîntesc în față !

— Unul din noi e în plus aici.

— A răsunit cam teatral. Vocea îmi tremură.

— La revedere, Ewa. Nu uita discuția noastră.

Mă scol și ies. Am vrut să închid ușa normal, ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic, dar, a dracului, s-a trîntit. La orice mă puteam aștepta numai nu să-l găsesc aici pe Andrzej. Tocmai el ? Cel mai bun prieten al meu ! Vrea să-mi ia locul lângă Ewa ? El, țărănoiul, lăutarul ăsta ! Dar și ea... Ce, n-are nici o prietenă ? Dar mătușa de la Cracovia ? Dar unchiul ?

E o măgărie. O măgărie ordinară. A profitat de ocazie ca să se lipească de ea ! O dădăcește. Își închipuie c-o să obțină ceva în felul ăsta. Rahat ! Ea mă iubește pe mine. Pe mine ! O dragoste ca a noastră nu se uită pentru fiecare. De ce n-a apelat la mine ? Aș fi găsit eu o soluție, dacă nu voia să se ducă la Cracovia. I-aș fi rugat pe ai mei... Face pe mîndra ! Și, în schimb, primește serviciile primului temîri-cine care-i iese în cale. Iar el... probabil că ține mult la ea dacă sacrifică pînă și concursul. Idiotul ! Ce să fac ? Să-i dau un picior în fund și să mă ocup eu de ea ? Imposibil. Ar însemna să nu mai cînt. Ca în zilele acelea, cînd am aflat că e bolnavă. Nu puteam să mă concentrez deloc.

Mă gîndeam numai și numai la ea. Nu-mi este permis să fac una ca asta. Dacă nu pentru mine, măcar din respect pentru bătrîni. Nu-i pot dezamăgi în asemenea hal. Asta i-ar ucide. Am să-i scriu o scrisoare Ewei și-am să-i explic totul mai bine decît verbal. Am să-i scriu că deși am încredere absolută în ea, aș prefera să nu se mai folosească de serviciile lui Andrzej. Dacă n-are aici pe nimeni și nu vrea să plece la mătusa ei de la Cracovia, atunci am să aranjez cumva, s-o primească bătrînii mei, la Gdańsk. În felul acesta are să-și cunoască ceva mai devreme viitorii socri. Ai mei n-au să refuze, dac-am să pun punctul pe i. Da, asta ar fi o rezolvare. Din orice situație trebuie să existe o ieșire. Dar nimeni nu poate să-mi ceară să renunț la tot viitorul meu.

Cînd m-am întors acasă după-amiază, l-am găsit la pian, ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic. Cînta balada în la major și nici nu s-a uitat la mine.

— Caut altă cameră, am spus.

El continua să cînte.

— N-auzi, îmi caut altă cameră.

A terminat fraza și, în sfîrșit, s-a oprit.

— Da ?

— Ce ? Te miri ?

— Poate că mai întîi ai binevoi să ascuți...

— Mai întîi ar trebui să-ți ard o labă... Chipurile cel mai bun prieten al meu !

— Grzegorz, bătrîne, lasă-mă să-ți spun..?

— Gura !

— ... să-ți explic..?

— Nu-i nimic de explicat. Nimic. Eu trebuie să am liniște. Nu pot să te mai văd. Iau pianul. E clar, nu ? De

ce naiba m-am destăinuit eu tocmai ție ? Și te-am mai și întrebat ce să fac... Iar tu ai profitat de ocazie... Porcule !...

— Trebuia s-o ajute cineva.

— Dezinteresat ? Da ? Nu minți ! Știu de mult că ți s-au aprins călcîiele după ea.

Eram furios că mă las tîrît într-o discuție atît de vulgară, dar nu mă puteam abține.

— Te sfătuiesc să-i dai pace. N-o mai deranja, ea trebuie să se însănătoșească.

— Ce vorbești ? a mormăit el ironic.

Boul ! A profitat de faptul că eu n-am știut nimic. Și doar nu din vina mea. Ce, era vina mea că n-am știut ? Tremur tot de furie.

— După concurs între mine și ea are să fie la fel ca înainte, înțelegi ?

— Asta depinde numai de ea.

— Ori poate că asta-i tactica ta ? Să-ți enervezi adversarul înainte de meci ? Cunoaștem, cunoaștem...

— Taci că te pocnesc !

El să mă pocnească pe mine ? Sfirșitul lumii, nu alta ! Să ne batem ? Nu, nu-i de demnitatea mea. Să mă bat pentru o fată ? Dealtfel, nici n-am voie. Mîinile ! Mîinile mele sînt făcute pentru claviatură, nu pentru bătaie. Așa că strîng doar pumnii și spun printre dinți :

— Discutăm noi la toamnă !

Mă așez la pian și încep să cînt „Revoluționara“ de Chopin, trăzni-o-ăr !

El s-a răsucit pe călcîie și a plecat.

Bineînțeles, la ea ! Mama lui !

ASTEPTA UN MIRACOL DUPĂ operație, miracolul nu s-a împlinit și asta a doborât-o. E îngrozitoare lipsa de credință. Dar eu ? Eu cred cu adevă-

rat, sau numai vreau să cred că va fi sănătoasă ? Îmi transmite și mie proasta ei dispoziție. Mă simt vinovat, răspunzător pentru tot ce s-a întâmplat. Iar ea mă privește cu ură. Ce să mă fac ?

Ghinionul meu să fiu acasă cînd au venit după pian. Dureroasă clipă. Ca scoaterea unui mort din casă. Mai era și doamna Roma de față. Tocmai cîntam cînd au năvălit cei patru indivizi cu chingi de cînepă și mai-mai să-mi tragă scaunul de sub mine.

— Să trăiți ! Pianul își ia valea !

S-au apucat de treabă. Eu m-am dus la geam. Mă străduiam să nu mă uit, dar și așa vedeam tot. Doamna Roma mi-a șoptit ceva. N-am răspuns. Mi-am amintit cum au scos coșciugul mamei. Același hîrjiit. Aceleași zgomote, gemete. Mai bine să nu mă uit. Nu-i decît un pian.

Ușa se bălăbăne, deschisă. Coborîtul durează mult, cu toate că sîntem la etajul întîi. Mă uit pe geam cum îl încarcă pe platformă. Nu mai este un instrument, ci doar o cutie neagră.

Au plecat. Din fericire s-a retras și doamna Roma; descurajată de tăcerea mea. Mă așez pe scaunul rotativ. Camera e pustie acum, enormă. Scaunul este al meu. L-am cumpărat din meditații.

M-am dus la doctor și i-am relatat starea în care este Ewa. Ca întotdeauna calm, sau indiferent, el a început să-mi explice :

— Traumatizarea creierului în timpul operației poate declanșa intensificarea simptomelor clinice precedente. După o anumită perioadă însă, ar trebui să se atenueze. Nu este exclus totuși ca tumora să se reface. În acest caz

am putea încerca niște iradieri cu roentgen. Asta-i cam neplăcut, căci va trebui din nou rasă pe cap. Dacă tumora se dovedește sensibilă la iradieri, atunci simptomele dispar. Dacă nu... va fi necesară o a doua operație. Însă nu mai devreme de un an.

M-am hotărît să-i pun întrebarea care mă frământă de mult :

— Este posibil ca tumora din benignă să se transforme în malignă ?

— Nu poate fi exclusă nici o atare eventualitate. Dar în general asemenea cazuri sînt rare. Pacienta rămîne sub observația noastră. Îi vom face un control oftalmologic și neurologic, iar controlul periodic ne va indica terapia necesară pe viitor.

DIN NOU ANALIZE. LA CE BUN ?

Încearcă să mă facă să cred că-i mai bine, dar eu mă simt mai rău. Cu fiecare zi mai rău. Mai rău decît înainte de operație. Nici vorbă să lucrez ceva, să desenez, să citesc, să merg la cinema sau la teatru. Nu, nimic. Numai durere de cap. O durere îngrozitoare. Ceață și pete negre înaintea ochilor. Și o permanentă senzație de greață.

Stau ore în șir turcește pe pat și nici măcar nu mă uit pe fereastră. Mă surprind că-mi acopăr fața cu mîinile sau că mă scarpin în capul de recrut. Sau, dacă stau întinsă, pipăi cu buricele degetelor cicatricea proaspătă. Manil depressive.

Cînd e Andrzej de față, mă străduiesc să mă port normal, în fond el este un om străin. Însă nu prea reușesc. Nu mai reușesc să mă stăpînesc. Nu-mi pasă de nimic, în afară de nenorocirea mea. Mă închistez în egoism și devin isterică. Îl fac răspunzător pe el pentru tot, chiar

și pentru faptul că am ajuns atît de mizeră, o ruină fără nici o valoare. Și pentru tot restul. De ce s-a amestecat ? De ce m-a readus la viață ? De ce m-a momit hoșește cu speranțe de mai bine ? Înainte de a veni el la mine, eram din ce în ce mai liniștită, mai împăcată cu soarta, mai coaptă pentru gîndul de a-mi pune capăt zilelor. Chiar mi se părea că are un sens... Pe cîtă vreme acum nu mai sînt în stare de nimic. Nu-s bună decît să fac scene de isterie. Nu poți să intri de două ori în celula condamnaților la moarte.

Într-o zi a venit Grześ. Mi-a adus trandafiri roșii și mi-a spus că mă iubește. Nu m-a impresionat cîtusi de puțin. Cînd mă gîndesc, ce nebună eram după el înainte de operație... O fi murit totul în mine ? O fi devenit incapabilă de orice simțăminte ?

Simt aproape palpabil cum e a renaște în craniul meu, crește și-și caută noi locuri unde să se așeze. Am conștiința înfiorătoare a celui ce va străin care e în mine. De unde a apărut ? De ce tocmai la mine ? Înainte nu mă gîndeam la acest lucru. Și asta-i tot vina lui Andrzej.

E caraghios. În mod obiectiv ar trebui să-i fiu recunoscătoare. El este singurul om care s-a comportat ca o rudă. Cum s-ar fi purtat, de exemplu, mămica, dac-ar fi trăit. A luptat pentru viața mea. Numai că totul s-a dovedit zadarnic și lipsit de sens. Cu toate că nu-i vina lui că totul a fost zadarnic și lipsit de sens. Deci, ar trebui să-i fiu recunoscătoare. Dar nu sînt. M-am făcut rea. Plină de ură. Nu reușesc deloc să-mi pară rău pentru că își neglijează treburile. Dealtfel, zice că nu și le neglijează. Le neglijează ori nu, cîntă ori nu cîntă, ce-mi pasă

mie ? Eu oricum o să putrezesc de vie înainte de a ajunge el la concurs. Acel ceva care crește în mine va fi tot mai mare, iar din mine va rămîne tot mai puțin.

Cred că-i sînt necesară. Sînt un cîmp de acțiune pentru bunătatea lui. Întotdeauna au să fie leproși și întotdeauna are să se găsească cîte un Albert Schweitzer.

AM PRIMIT DE LA TATA O SCRISOARE neplăcută. Foarte neplăcută : „Nu te-aș ruga să vii, de vreme ce nu te atrage nimic acasă, dacă n-ar fi faptul că am nevoie de tine. Construim un drum cu muncă voluntară și n-avem bani să plătim mașina cu tăvălug pentru bătătorit. Organizăm pe 24 iulie un concert la Casa de Cultură din Końskie. Avem de-acum un recitator și-o cîntăreață. Aș vrea s-o acompaniezi tu și să cînti ceva de muzică grea. Chopin. Țin foarte mult la asta“. Ultima frază a subliniat-o de două ori.

Proastă treabă. Mă văd nevoit să-l refuz. Nu pot s-o las pe Ewa singură, iar Zosia a plecat de-acum la lacurile mazuriene. Și tocmai în 24 am și eu un concert foarte bine plătit la „Kamieniolomy“. Poate să găsesc pe cineva care să vrea să plece la Końskie. Dar pe cine ? Care-i ăla care stă la Varșovia în iulie ? Pe de altă parte, știu că tata ține ca eu să cînt și nu altul..?

Am să-i scriu mătusei Ewei. Poate c-are să vrea să vină să stea cu ea cîteva zile.

Din păcate, mătușa Ewei n-a venit și nici eu n-am găsit pe nimeni să se ducă la concertul acela. L-am dezamăgit îngrozitor pe tata. Parcă văd cum rîd toți de el că se tot laudă cu feciorașul lui, iar acesta nu dă nici doi bani

pe el. Toată viața a muncit din greu ca să pot eu să învăț. Și răsplata ? Nulă. Oare de ce trebuie să fie viața atît de crudă cu unii ? Cum să-i explic că n-am putut să mă duc ? „Nici pentru o zi ?“ Da. Nici pentru o zi.

Papa și-a întrerupt concediul și-a venit la Varșovia. O fi venit oare și Zosia ? Îmi lipsește foarte mult. Mîine m-a chemat la oră. Înainte de asta am o înregistrare la radio. Numai de-aș ajunge la timp.

Am întîrziat și Papa n-a spus nimic. Asta-i cel mai rău. S-a așezat, ca de obicei, pe pervazul ferestrei și a ascultat. Am cîntat Poloneza-fantezie în la major. Nu mă uit la el, nu-i văd fața, dar simt că nu-i mulțumit. Simt asta și cînt din ce în ce mai prost. În cele din urmă mă întrerupe și, o, ceruri ! îmi vorbește cu „dumneavoastră“ !

— Nu, nu ! Ați întîrziat, ați venit gîfîind, nu vă puteți concentra, vă bateți joc de lecție !

— Domnule profesor, eu...

— Am avut răbdare, am ascultat, dar sînt revoltat. Ce-i bilbîiala asta a degetelor ? Nici o expresie !

— Să mai cînt o dată ?

— Cîntă !

Încep să cînt, dar sînt în continuare împrăștiat. Știu că peste cîteva clipe mă așteaptă o discuție și sînt speriat.

— Calm, fără grabă.

Acum Papa vorbește la modul impersonal :

— Cîntător, cîntător. Stop ! Stop ! mă întrerupe bătînd din palme și se așează la celălalt pian. Începe să cînte și explică :

— Aici mîna devine mai grea, iar *crescendo*-ul este deodată foarte mare.

Ascult atent, mă uit la degetele lui și după cîteva clipe nu mă mai gîndesc decît la muzică. Repet și eu

partea respectivă și cînt mai departe. Păpa se oprește lîngă pianul meu și se uită în note.

— E monoton. Cîntă diferențiat același motiv. Mina stîngă — arpegiul prea încet. Nu-ți reușește deloc do diez minorul ăsta.

Am terminat.

— Ei, să zicem, corect. Dar ai cîntat distrat. Fără expresie. Este nevoie de mai multă profunzime. Regresezi. Înainte cîntai bucata asta mult mai bine.

Am ieșit de la oră ud de transpirație. Și nu i-am spus nimic. Mi-a fost frică. Am fost prea ușuratic, cînd mi-am închipuit că pot să le împac pe toate. Nici nu mi-am dat seama cît de mult neglijez pregătirea. Am să mă duc iarăși la doctor. Poate o să reușesc s-o internez pe Ewa într-un sanatoriu. Cel puțin pentru o lună.

Medicul și-a scos ochelarii și m-a privit cu ochii lui decolorați, obosiți.

— Dacă nu-i altă soluție... Dar sanatoriul nu-i indicat. Contactul cu bolnavii poate avea o influență negativă asupra psihicului ei.

— În cazul acesta — nu... Și așa este foarte demoralizată, domnule profesor. Nu crede că va mai fii vreodată sănătoasă.

— Analizele de control au demonstrat că totul revine la normal.

— Se simte foarte rău.

— Știu. După operație putea să se declanșeze o reacție depresivă. Se întîmplă rar, pentru că în general bolnavii vor să se însănătoșească, se agață de cele mai slabe speranțe. I-am prescris calmante, dar nu i-au ajutat prea mult. Reacția nervoasă este un gen de închipuire, dar poate fi atît de puternică, încît să se obiectivizeze, dînd

simptome de hipertensiune, stări subfebrile... Bineînțeles, nu-i decît o ipoteză. În medicină nu există certitudine. Peste o lună o să-i facem o nouă electroencefalogramă, ca să vedem dacă are loc vreun proces nou în cutia craniană.

Probabil că aveam o mină foarte tîmpă, că profesorul a început să-mi explice :

— Vom cerceta corectitudinea activității bioelectrice a creierului, înregistrînd curențele emise de scoarța cerebrală activă. Asta înseamnă encefalogramă. În orice caz, starea psihică este elementul esențial în orice intervenție pe creier. Și influența mediului are o pondere mare. De aceea nu recomand sanatoriul. Mult mai mult poate să-i ajute îngrijirea permanentă a cuiva apropiat. O atmosferă caldă, de bună înțelegere... de optimism. Încercați s-o faceți să creadă că va fi sănătoasă.

Mă străduiesc să ațipesc în fotoliu.

...Căldură. Înțelegere. Optimism. Îngrijire permanentă din partea cuiva apropiat. Dar eu sînt pentru ea cel mai îndepărtat om cu putință. Cineva pe care-l urăște. Și totodată sînt cel mai apropiat. Pentru că n-are pe nimeni mai apropiat. Grzegorz ? Pentru ea ar fi cel mai bine. Dacă ar fi cu putință. Dar nu-i posibil. Ori, pur și simplu eu vreau să nu fie posibil și de aceea îmi bag asta în cap ? Nu. Realmente e imposibil. Dacă Grzegorz ar fi vrut să fie lîngă ea, acum n-aș mai fi eu aici, în fotoliu, ci el.

Ewa nu doarme.

— De ce nu pleci ? E tîrziu.

— Profesorul a spus că nu trebuie să stai singură.

— Asta înseamnă că-i grav.

— Nu, asta nu înseamnă decît ce ți-am spus. E doar o chestiune psihică.

— Aha, deci sînt nebună.

— Ewa !

— Și-acum ce vrei să faci ? Să stai toată noaptea în fotoliu ?

— Grzegorz s-a mutat și a luat pianul. Nu mai am ce face în camera de-acolo.

— Atunci întinde-ți patul pliant și culcă-te. Și așa, de fapt locuiești aici.

— Da ? Bine. Mulțumesc.

— Eu ar trebui să-ți mulțumesc.

Scot patul pliant. Văd că se uită neliniștită, să vadă unde-l pun. Cu greu a încăput în bucătărie. Fac economie la locuință. Pot să renunț la o sușaneă. O să am mai mult timp pentru exersat. Dar unde ? Trebuie să nascocesc ceva.

Mîine îi spun lui Papa totul.

Lucrăm împreună la nocturna în fa minor. M-am mai dat pe brazdă.

Observațiile profesorului sînt mai blînde :

— Nu-i rău trîlul.

Zîmbesc. Pentru o clipă am uitat de griji.

— Aici ești prea subtil.

Repet fraza.

— O trecere frumoasă spre *piano*. Însă partea asta este descărnată. Goală. Fără conținut.

Repet.

— Așa, domnule profesor ?

— Bine. Aici ai dreptul la o oarecare libertate.

Cînt.

— *Rubato* devine acum tremurat, neliniștit, fără schelet.

Mai repet o dată. Am terminat.

— Trebuie să faci din nocturna asta ceva al tău. Întotdeauna mi-a plăcut la tine că atunci cînd interpretezi ceva, faci ca și cum muzica respectivă ți-ar aparține.

Acum. Acum trebuie să-i spun. Mi-o ia înainte :

— Hai, spovedește-te. De ce ești așa de împrăștiat ? O fată, hai ? Fetele au să te ducă de rîpă. Ai ochi prea frumoși. Dă-i drumul odată. Ce s-a întîmplat ?

Să fug ? Imposibil. Trebuie să am curaj. Îmi plec ochii pe claviatură.

— Eu... în ultima vreme aproape că n-am mai exersat.

— Ți s-a urcat la cap că ai trecut atît de bine în anul cinci ? Ți-ai luat vacanță ?

— Eu...

— Arăți ca o stafie. Ce-ai făcut ?

— Eu...

— Hai, să lăsăm asta, ștregarule. Ne apucăm acum cu rîvnă de treabă. Ai să vii zilnic...

Pentru asta ar trebui să-i pup și picioarele ! Iar eu, în schimb, spun :

— Imposibil... domnule profesor...

Simt că l-am jignit crunt cu acest „imposibil“.

— Imposibil ? ! Întreabă el cu o furie abia stăpînită.

— Nu pot veni zilnic.

— Ce, crezi că-mi faci mie un hatîr venind la ore ?

— Cînt la „Stodola“ și mai am și altele. Trebuie să cîștig ceva bani.

Cît de lipsit de tact sînt !

— Așa ? Poate c-ar fi mai bine să cînți dintr-odată la barul „Krokodyl“ ! Acum te-ai găsit ?

Îmi iau inima-n dinți și-l privesc în ochi.

— Da. Trebuie... trebuie... să am grijă de cineva.

— Acest „cineva“ e o fată ? I-ai făcut un copil ?

— Nu-i chiar așa cum credeți dumneavoastră.

— Eu nu cred nimic ! N-ai decît să te destrăbălezi !

Ce-mi pasă mie ? Îți atrag doar atenția că faci o prostie colosală ! Asta poate atârna greu asupra întregii tale vieți !

— Ea e bolnavă, domnule profesor. Trebuie s-o îngrijesc...

— De ce tu ?

— N-are pe nimeni care s-o facă.

— Numai pe tine ?

— Da.

— Nimeni n-are dreptul să te împovăreze cu asemenea obligații.

— Nu m-a împovărat nimeni. Eu singur.

— Și faci șuşanele ? Acum ?

— Da.

— Ai aprobare de la decan pentru a cînta pe bani ?

— Nu, dar numai în timpul vacanței și sper că...

— Dai cu piciorul la o șansă unică. Nu există fată care să nu poată fi înlocuită cu alta. Iar pianul este gelos pentru fiecare oră. Dacă-l neglijezi — te trădează. Și pe urmă ai să regreti. Dar, bineînțeles, tu știi cel mai bine ! Voi toți știți cel mai bine !

S-a infuriat de-a binelea.

— Alte obligații nu mai ai ? Fie și față de cei care te-au ales dintre mulți, care-au avut încredere în tine ! Ți-au dat bursă ! Nu vreau să fiu patetic și să-ți vorbesc de patrie... Dar față de tatăl tău ? S-a chinuit atît ca să facă om din tine !

A scos la bătaie argumentele cele mai puternice. Cum să mă apăr ?

— Am să mai încerc... Dacă n-am să mă pot prezenta la concurs, am să restitui bursa.

— Prostii ! Nu poți să restitui și locul pe care-l putea ocupa altul ! Și față de mine ? Față de mine n-ai nici o obligație ?

— Știu...știu toate astea, domnule profesor. Îmi pare îngrozitor de rău... M-am gândit îndelung... și... m-am hotărât.

— Ah, așa deci ? Te-ai hotărât ? Afară, prostule !

După care a izbucnit din nou :

— N-ai să fii niciodată pianist, dacă muzica nu-i cel mai important lucru din viața ta. Să te duci la altcineva. Eu n-am putere să văd cum, după ce-am muncit din greu cu tine patru ani... se irosește totul !

— Domnule profesor... — încerc să mai storc din mine câteva cuvinte de părere de rău.

Nu mă ascultă. Mi-a aruncat o privire turbată și, gîfîind din greu, a ieșit. Mă uit îndelung la ușa care se bălăbăne în urma lui.

Adun notele, le vîr în geantă. Închid pianul. Sînt ciudat de liniștit, pustiit. Mă opresc la geam și mă uit fără nici un fel de gînd la copiii gălăgioși de jos.

Deci, am trecut și de asta. Dar de ce m-a dat afară ? De ce m-a părăsit ? Trebuia oare să se termine totul astfel ?

Probabil că trebuia.

Din fericire, a venit Zosia. Mă consolează, zicînd că deși astăzi Papa m-a dat afară, are să-i treacă furia și are să fie din nou totul O.K. Știu c-ar fi bine dacă m-aș duce și i-aș spune : „Domnule profesor, am înțeles că am greșit și vă rog să mă iertați“. Dar n-am să spun asta. Nu pot să spun așa ceva.

Mă cuprinde spaima că n-am să fac față mai departe la povara pe care, de bunăvoie, mi-am luat-o pe umeri.

E foarte greu să fii cordial, înțelegător și plin de optimism, dacă ea nu vrea nimic din toate astea. De vreme ce voit se cufundă în mînie și disperare. Pot eu să fiu mai

puternic decît mînia şi disperarea ei ? O să am destulă putere ?

Un singur lucru este clar : că n-o mai pot lăsa, orice s-ar întîmpla. În jocul ăsta eu nu mai contez. Nici problemele mele, nici cei apropiaţi mie. Asta a fost voinţa mea şi acum nu mai am de ales, nu există cale de întoarcere, nu există fugă. Am apucat-o pe un drum fără ieşire. Mi-e frică, o să pier împreună cu ea.

Şi pe deasupra, să mai încerc să fiu cordial, înţelegător, optimist, s-alerg la şuşanele, la radio, la „Stodoła“, să fac tîrguieşti, să mai exersez din cînd în cînd, cîte o jumătate de oră, la un pian de ocazie şi tot aşa, zi după zi.

Nici o speranţă.

NU MAI POT SĂ SUPORT. ÎMI PARE rău de ea, dar de o mie de ori mai milă mi-e de Andrzej.

Tata mă trimite din nou la mare, e furios că stau aici pe asemenea caniculă, dar nici nu mă gîndesc să plec. Nu pot să-l las aşa pe Andrzej.

La început am luat-o pe departe :

— V-aţi întîlnit şi voi, doi orfani. N-ai nici o mătuşă, ori vreo bunică, să i-o pasezi ?

— Nu vreau s-o pasez nimănui.

— Crezi că... numai tu singur, din toată lumea asta, poţi s-o ajuţi ?

Argumentele mele însă n-ajung pînă la el. Trebuie să rezolv singură treaba asta.

Mai sînt două ore pînă la tren şi ea încă nu-i împachetată. Nici nu ştiu dacă, în cele din urmă, are să fie de acord să plece. Tare-i greu să te înţelegi cu ea.

— Ei, spune. De acord ?

Stă ghemuită pe studio.

— Ești de acord ?

— Mi-e indiferent. Doar eu nu î-am cerut nimic !

— Știu. Dar nu pricepi ?

— Nu-s încă debilă mintală.

Trebuie să fie de acord. Am să joc tare. Îmi adun toate argumentele și-i spun calm, dar răspicat. Sper să înțeleagă.

— Acum e ultimul clopoțel. A irosit aproape o lună de zile. Dar tata spune că dac-o să cînte de dimineața pînă seara, mai are șanse.

— N-are decît să cînte.

— Și să lase șuşanelele.

— Să le lase. Ce-mi pasă mie ?

Îmi vine s-o omor !

— Cum „ce-mi pasă mie“ ? El se spetește muncind ca să cîştige bani pentru tine și ție nici nu-ți pasă ?

— Ce bani ?

— Dar toate astea ? Medicamentele tale ? Mîncarea ta ? Operația ?

— I-a dat unchiul bani... ?

— I-a dat un rahat !

N-avea rost să-i spun asta. Nu-i vorba decît să fie de acord să plece.

— În fine, să nu discutăm despre bani. De la spital ți-au dat imediat repartizarea pentru sanatoriu. La facultate toți sînt foarte binevoitori. Ți-au dat un împrumut nerambursabil... ?

— Niște îngeri cu toții... ?

— Trebuie să-l punem în fața faptului împlinit !

— Tu ești îngerul lui. Te-ai ostenit atîta... Nu cumva încă îl mai...

— Sigur că da. Dar asta n-are nici o importanță. Nu intenționez să ți-l iau.

— El nu-i deloc al meu.

— Ți-l las... pentru totdeauna, spun eu cu emfază și-i fac cu ochiul.

— Mie, de-acum, dacă poți să-mi dai ceva... dincolo. Și arată spre tavan.

— Nu te prosti.

A închis ochii. Tace. Și din nou nu știu în ce ape se scaldă.

— Ei, să-ți ajut la împachetat ? E vorba de o lună.

— Bine, bine, nu mai vorbi atât. O lună, două luni, mi-e totuna.

— Unde-i valiza ? Trebuie să ne grăbim, să nu ne descopere în drum spre gară.

Cu greu am izbutit să-i împachetez lucrurile. De câteva ori a pus înăuntru și pe urmă a scos fotografia unei femei tinere. În cele din urmă, a așezat-o chiar deasupra lucrurilor din valiză.

În sfârșit, am ajuns în Gara Centrală. În larma făcută de trenurile care vin și pleacă, în țâcănitul cărucioarelor de bagaj, încercînd să acopăr comunicatele de la megafone, m-am străduit să-i explic totul. Se comporta ca un manechin. Nu știu dacă în general înțelegea ce-i spuneam. Numai o grimasă de durere înviora din cînd în cînd fața ei moartă.

Am urcat-o în vagon, i-am găsit un loc la fereastră, în direcția mersului. De-ar porni odată !

— Să-i scrii lui Andrzej. Neapărat ! Să-i scrii imediat ce ajungi. Are să fie neliniștit. Ține minte c-ai promis să scrii.

Nu spune nimic. Închide doar ochii. Văd că o obosește larma gării. Numai de nu s-ar răzgîndi, să fugă. Stau lângă ea ca un hipnotizator și îi insuflu ideea că amîndouă pro-

cedăm corect. Mai controlez încă o dată toate documentele: biletul, legitimația de student, repartizarea la sanatoriu. Aoleu, uitam ! I-am cumpărat halva pentru drum. În sfîrșit, se anunță plecarea trenului. Îi mai spun cîte ceva și sîr pe peron.

Trenul a pornit. Mă mai uit o clipă după el, cu teamă să nu se oprească și ea să coboare, să se întoarcă. În cele din urmă dispare la cotitură și ultimul vagon. A plecat ! Uff !

Nici eu nu știu cînd am ajuns din nou acasă la ea, în orașul vechi. Mă plimb prin cameră, nervoasă, știu ce m-așteaptă. Se aude scîrțîitul cheii în ușa. Andrzej ! A intrat și a văzut că Ewa nu-i în pat. S-a uitat în bucătărie, în baie și mă întrebă :

— Unde-i Ewa ?

— Nici măcar nu-mi spui „bună seara“ ? A plecat.

— Ce ?

— La sanatoriu.

— Zosia !

— De comun acord cu medicul. Și ea singură a vrut.

— Ah, tu, Zosia ! De la ce gară ?

— Trenul a plecat de mult.

— De ce te amesteci ? Îți rup picioarele !

— N-ai decît ! Trebuia să fac asta.

— N-ai dreptul !

— Ba am. Tot atît cît și tine !

— Nu te-a rugat nimeni.

— Nici pe tine nu te-a rugat ea.

Simt că dobîndesc un ușor avantaj asupra adversarului.

— Nu vezi că te ratezi, Andrzej ? Ea este bolnavă. Trebuie să stea la sanatoriu. Tu, în schimb, trebuie să cîmți.

— Prea tîrziu.

— Nu-i încă prea tîrziu.

- Ea are să piară acolo.
- Și tu ai să pieri aici.
- Nu-nțelegi nimic. Oricăruia dintre noi i se poate întâmpla să se trezească în infernul ăsta.
- Și de ce tocmai tu trebuie s-o scoți de acolo ? De ce tocmai tu ?
- Ce voiai ? Să caut pe cineva care s-o facă în locul meu ?
- Și dacă n-ai fi iubit-o, tot așa procedai ?
- Ah, ce n-aș da să aud și de la el ceea ce spunea ea mai înainte, să-l aud că spune : „N-o iubesc !“ Dar aud doar :
- Nu știu.
- Grzegorz e deștept. S-a spălat pe mâini.
- Regret pe loc c-am spus asta. Acum trebuie să fac totul ca să nu-mi pierd avantajul.
- Înțelege, sacrificiul tău e inutil. O îngrijire medicală poate s-o ajute mult mai mult.
- Nu-i adevărat ! Profesorul era împotriva sanatoriu-ului. Zicea că ar trebui să fie în contact cu cineva apropiat.
- Nu s-a confirmat. Se vede treaba că ei nu-i ești... apropiat. Ce contează că tu îi dai totul, dacă ea nu vrea să primească ?
- Printre străini are să-i fie și mai greu... Începe a doua rundă :
- Plec cu primul tren.
- Mă apucă de umăr și mă scutură :
- Unde-ai trimis-o ?
- Așteaptă să primești scrisoare de la ea. A promis că are să-ți scrie imediat ce ajunge. Am alergat atîta ca să rezolv totul... Fă și tu ceva pentru mine, Andrzej !
- Vrei să mă dădăcești ?
- Nu fii porc ! Ascultă... :
- Spune-mi unde ai trimis-o ?
- Las' că-ți spun. Dar ascultă... Papa... :

— Papa nu vrea să știe de mine.

— Are să se bucure cînd ai să te întorci, tu... prostule risipitor !

Simt că adversarul slăbește iarăși. Deci, atac cu im-petuozitate :

— Cînd i-am spus că nu mai stai cu Grzegorz și că n-ai pian, știi ce-a hotărît ? Trăsnet ! Pînă la concurs să stai la noi. „Așa o să-l pot supraveghea mai bine“, a zis. „N-are pian“... — a bombănit el — „ce crezi, Bechstein-ul meu are să-i convină ?“ E haios tata, nu ?

— Da...

— Înseamnă că totuși crede în tine. Cu toate cele în-tîmplate. Mi-a spus să te aduc imediat. Ce ? Nu te bucuri ?

— Ba da... foarte... zău. Dar nu mai știu să săr în sus de bucurie.

— Ai îmbătrînit teribil, colega.

— Bine. Am să aștept scrisoarea ei. Unde ai trimis-o ?

— La Rabka.

— Tocmai la Rabka ?

— Ei, da. E o climă blîndă și un sanatoriu unde nu-s grav bolnavi.

— Aha. Bine.

Victorie ! E salvat ! Are să cînte !

— Tata spune că trebuie să te apuci serios de lucru.

— Pot să cînt de dimineața pînă seara. Dar voi o să rezistați ?

— Nu te teme. Tata a făcut frontul. Și a trecut prin ocupație. Iar eu... să zicem că am o răbdare îngerească. Dealtfel, am să stau toată ziua la ștrandul Legia.

— Singură ? Acolo sînt agățate fetele în mod barbar.

— Nu te teme. Am luat lecții de judo.

Nu mă răpește nimeni pe mine, prostule ! Îmi vine să cînt, să dansez de fericire. O clipă parcă m-a înțepat o

remuşcare ? „De aceea ai trimis-o, ca să poţi fi tu atât de fericită !” Poate că da. Dar de fapt, pentru el, pentru el ! Hip, hip, hip, hip, uraa !

— Nu ştiu de ce nu-mi merge stînga, e moale, nu ştiu cum.

A întins mîna. Mişcă din degete. Iubesc mîinile lui înguste, suple.

— Ai s-o exersezi mai mult.

— Am să-i dau eu ei !

Rîdem fără să ştim de ce. Ce grozav !

— Atunci, hai !

— Stai, să-nchid geamurile.

În aceeaşi clipă s-a auzit un zgomot la uşă. Fulgerător am înţeles că totul este pierdut.

Era ea. Stătea în prag, ca şi cum s-ar fi temut să intre. Tăcea. În cele din urmă, Andrzej i-a luat valiza din mînă şi i-a spus :

— Vino, Ewa.

Iar ea a izbucnit în plîns... că a coborît în Gara de Vest... că nu putea să se ducă acolo, că-i era frică. Ştie că e rea, mă roagă s-o iert, vrea să moară.

— Taci, nu mai plînge, taci, o calmează Andrzej. Bine că te-ai întors... hai, taci, nu plînge, taci.

Îi vorbeşte ca unui copil. S-a găsit samariteanul. Bunul samaritean.

În cele din urmă s-a liniştit şi, ca un cîine pe preş, s-a întors la culcuşul ei de pe studio. S-a încolăcit acolo, Andrzej a adus un pled. A făcut un gest ca şi cum ar fi vrut s-o mîngîie, dar şi-a retras mîna. De ce ?

Totul e îngrozitor. Ce să-î spun tatii ? Cum să-i explic ? Cum să-l fac să înţeleagă de ce refuză Andrzej să se mute la noi ? Îmi vine să plîng. Zadarnic. Totul a fost

zadarnic. Numai că pe mine n-are cine să mă liniștească. Așa că-mi adun toate puterile, ca să nu urlu. Ba, mai mult. Tot eu îi despachetez și lucrurile din valiză și mai fac și ceai pentru toți. Trebuie să știi să pierzi.

MĂTUȘA LUI EWA A VENIT DE LA Cracovia pentru trei zile, așa că dau o fugă pînă la tata. Vreau să-l pregătesc, pentru că intenționez să mă duc acolo cu Ewa. Trebuie să ștergem putina de la Varșovia, căci proprietarul locuinței vine din Algeria pentru o săptămînă. S-a nimerit cum nu se putea mai rău. Acum tata o să aibă impresia că mă duc numai cînd am nevoie de el. De fapt, numai așa, împreună cu Ewa aș putea să stau și eu mai mult acasă, dar el n-are să înțeleagă. N-avea rost să-i scriu toate astea într-o scrisoare, trebuie să-i explic prin viu grai.

Cum o să suporte ea viața primitivă de la țară, pe Małgosia, pe tata ? E tot mai indiferentă, mai absentă. Fac bine sau rău dac-o duc acolo ? Dar unde s-o duc în altă parte ? Abia mă descurc cu banii.

La Końskie, ca de obicei, trebuie să aștept două ore pînă la autobuz. Și, ca întotdeauna, mă trezesc gîndindu-mă la ea. Să mă duc. Să văd dacă mai este acolo. De cinci ani tot alung ispita asta. Uneori stau în răgazul acesta la umbra stejarilor și fagilor din parc, alteori mă plimb prin bătrînul cimitir, alteori fac o bucată de drum pe jos, prin pădure și iau autobuzul cînd mă ajunge din urmă, alteori pur și simplu stau în gară și citesc. Astăzi însă, de la gară am pornit-o direct spre piața centrală. M-am zgîit cîteva clipe la casele vechi cu aureole formate din prafui de țară

prin care răzbate soarele. După aceea m-am hotărât să mă duc acolo. De ce ? La ce bun ? Nu știu.

„N-am nici un cadou“ — îmi trece prin minte.

Intru în hol, mă uit în jur, văd scara întunecată... aceeași. Portarul mă întreabă dacă vreau o cameră.

— Nu, caut restaurantul.

— Intrarea e alături, spune el și mă privește ca pe un timpit, căci intrînd în hotel e greu să nu observi firma mare a restaurantului.

Să-l întreb ? De cine ? Nici măcar nu știu cum o chema. N-am intrat în restaurant. Am fugit. La fel ca atunci.

L-am găsit pe tata bine dispus. Chiar m-a surprins. A întinerit, se ține mai drept, ochii-i scînteiază, ba chiar uneori și zîmbește.

Impachetează cărțile. Le ia de pe rafturi și le pune într-un coș mare, de rufe.

— Mi-ajută să-l duc ? mă întreabă, de parcă ieri ne-am fi despărțit.

— Nu pot să car, tăticule, trebuie să-mi cruț mîinile...

— Așa-i, așa-i, am uitat...

— Îți ajut să le așezi pe rafturi.

— N-are cine să m-ajute, dispar cu toții ca băltoacele după ploile din iulie. Vacanță !

Magazinul sătesc a căpătat o nouă clădire, iar pe cea veche i-au dat-o tatii să facă bibliotecă. De ani de zile tot stringea cărți pentru bibliotecă, dar le ținea acasă. Era plin peste tot, n-aveai unde să te miști. Acum a văruiat fostul magazin și meșterește singur la rafturile rămase, ca să le facă apte pentru noile sarcini. Bombăne, se plînge ca întotdeauna, dar eu îi văd bucuria din priviri.

— Ai văzut șoseaua ? mă întreabă.

— Bineînțeles ! E grozavă !

Drumul cu hîrtoape de odinioară, care ducea printre sălciile mele pletoase și pe care, ba te înfundai în nisip, ba în noroi, acum e neted, bătătorit și presărat cu zgură neagră.

— O bucățică de drum, zici că nu-i mare lucru, dar ne apropie de lume. Singuri l-am făcut ! De la căile ferate ne-au dat puțină zgură, prezidiul — buldozere, am umblat, ne-am căciulit — dar uite ! Vezi, dacă vrei, se poate orice... Ne-am descurcat cumva și fără tine — spuse el neputîndu-se abține să nu mă înțepe.

— Zău, că n-am putut, tăticule, mai încerc eu încă o dată să-i explic.

— N-are importanță. M-am descurcat. M-am învățat că nu ești niciodată cînd am nevoie de tine.

— Tăticule...

— Lasă... Mai bine să-ți spun ceva. O să facem și fîntină arteziană. Aici, în scuarul din fața școlii. Mai știi vreun sat cu fîntină arteziană ? În toată Polonia, este vreunul ? Vezi, nu știi nici tu să existe vreunul... Noi o să fim primii.

Aș vrea acum să-i spun de Ewa. Să-i explic totul. Dacă are să mă înțeleagă, n-o să mai fie supărat pe mine. Nu suport cînd mă privește cu atîta amărăciune. Acum, imediat. Nu mai aștept nici o clipă.

— Tăticule... — încep.

Dar tocmăi acum ne strigă Malgosia la cină...

Malgosia este de fapt sora mea, dar niciodată nu m-am gîndit la ea așa... În gîndurile mele îi spun numai „Malgosia“. Dar el, oare el îi spune măcar în gînd „fiica mea“ ?

Poate că dacă Malgosia ar fi fost ca alte fete, dacă s-ar fi măritat și i-ar fi născut nepoți, atunci poate că tatăl i-ar fi fost mai ușor să mă lase pe mine să plec de lângă el.

Malgosia s-a născut în iarna lui 1940, copil nelegitim al unui ostaș care s-a prăpădit pe undeva, fără urmă; are minte de copil și cu greu îngână câteva fraze stîngace. Nici n-ar fi prea urîtă, dacă n-ar avea o grimasă a gurii de om prost. A văzut cu proprii ei ochi cum în 1944 nemții i-au omorît mama și bunicii și au ars totul: casa, grajdul, hambarul. Totul. Se spune că i-ar fi luat din mînuțe un pisoi pe care-l ținea strîns și l-au pocnit de un pom de-a rămas lat. După aceea a trăit ca o sălbăticuie, cerșind pe la oameni, pînă cînd s-a întors tata în sat. A declarat că-i a lui și a luat-o acasă. Vecinii s-au mirat, pentru că nu existau nici un fel de mărturii că-i copilul lui, numai niște vorbe și, în plus, se vedea de atunci că n-o să fie normală.

Malgosia îl idolatrizează pe tata și el o iubește în felul lui, cu toate că-i o dragoste amară, ca de altfel totul în viața lui. Bolnăvicios de geloasă, n-a ținut nici la mama mea, nu ține nici la mine. Au fost ani grei, cît am locuit împreună. Cum i se părea cîtuși de puțin că tata mă iubește mai mult pe mine sau pe mama, fugea de-acasă, alerga aiurea, unde vedea cu ochii și pe urmă izbucnea într-un plîns nestăvilit, de nu putea fi liniștită nicicum. Reușea să plîngă câteva ore în șir, pînă la epuizare totală.

De cînd a murit mama și eu am plecat de-acasă, nu s-a mai simțit amenințată, e fericită și tolerează rarele mele vizite.

A adus pe masă o farfurie cu felii mari de pîine proaspătă și spune ceva ce nu pot înțelege. Tata îmi traduce că a prăjit mere în untură cu ceapă și cu magheran, așa cum îmi place mie.

Încerc să nu mă uit la Malgosia și să nu-i ascult bolboroseala. Nu vreau, nu pot să mă gîndesc acum la asta.

Dar dacă și Ewa are să ajungă tot așa ? De-abia am venit și sînt de-acum neliniștit în privința ei. Oare o să-i facă bine vizita mătușii ? Bănuiesc c-o s-o irite blîndețea exaltată a bătrînii. Poate c-ar trebui să mă întorc. O fi luînd toate doctoriile ? Dacă mătușa o să vrea să plece mai repede ? Dacă Ewei i-o fi mai rău ?

Neliniștea se transformă treptat în teamă.

BINEÎNȚELES A ADUS PRĂJITURI cu migdale și un calup întreg de halva și e atît de cordială, atît de plină de compasiune, încît îmi e din ce în ce mai străină. Și vorbește, vorbește, vorbește, cuvintele-i curg ca dintr-un robinet stricat... Toate picură cu aceeași emfază monotonă, indiferent dacă vorbește de greutatea de a găsi pe cineva la curățenie, ori de aventurile unchiului Karol. Nu pierde ocazia să-mi reamintească cu lux de amănunte, cum a încercat „monstrul acela“ să mă seducă în timpul ultimei mele vizite la Cracovia.

— În propria mea casă ! Înțelegi de ce n-am putut să te invit acum, acolo ?

— Înțeleg.

Pe urmă, probabil ca să mă consoleze, îmi povestește amănunțit despre toate bolile pe care le-a avut în viața ei. Diagnosticul, tratamentul, recomandările...

De ce-oi fi eu răutăcioasă și nesuferită cu ea ? Nu-i frumos. Eh, nici asta nu mai are nici o importanță. Cred că am încurcat medicamentele, dar nu contează. Cînd pot, nu le iau deloc.

Abia acum văd cîte treburi făcea Andrzej pe nesimțite. Pur și simplu totul era rezolvat. Acum, cînd nu-i aici, am o groază de probleme. Unde-i aia, unde-i ailaltă, de unde se ia asta, de unde se cumpără ailaltă...

Iar eu răspund imperturbabil : nu știu, nu știu, nu știu.

— Tare te-a mai răsfățat băiatul ăsta !

Văd că-i stă pe limbă. În cele din urmă nu rezistă și spune :

— Și stai cu el așa, fără cununie ? Măcar intenționați să vă luați ?

— Nu.

Nu înțelege că eu nu mai am mult de trăit. Și că el nu mă iubește. Și-o fi închipuind că boala mea nu-i decît o născocire de femeie isterică. S-a uitat bănuitoare la rana de la cap.

— Era absolut necesară ? . Numai de nu s-ar vedea cicatricea.

De-ar pleca odată. Să mă lase în pace.

— Bine, și cu banii cum stați ?

Nu-s decît două zile și mi se pare c-a plecat de un an.

— Știu că tu mai lucrei...

— De cîteva luni nu mai lucrez.

— Atunci din ce trăiți ? Și, după cum văd, n-o duceți rău deloc.

Ce să-i spun ? Basmul cu banii de la unchiul ? N-are să creadă. Cum nu cred nici eu. Cu siguranță că-i adevărat ce mi-a spus Zosia.

— El te întreține ?

— Nu mă obose. Mă întreține, nu mă întreține, nu știu.

— De unde ai toate acestea ?

— Nu mă chinui. Ce vrei să fac ?

— Ar trebui să vă luați, dacă e cu stare.

— Cum, tanti ?... El încă n-a terminat facultatea, trăiește din bursă și, în afară de asta...

— Din ce casă provine ?

— Dintr-o colibă. Tatăl lui e țăran, mama, ce-i drept, era de la oraș.

— Vai de mine !

Este evident dezgustată.

— Nu arată.

— A ce să arate ?

— Că-i de la țară.

— Nu te neliniști. Nu vreau să mă mărit. În genere, nu mai vreau nimic...

La ce bun îi spun toate astea ?

— Cum adică, nu vrei nimic ? Totul vă vine prea ușor în viață. De aceea sînteți așa de lipsiți de imunitate. Au fost oameni care au stat la Auschwitz... și trăiesc.

Da ! Știam c-o să ajungă aici. Orice diferend cu tanti se încheie cu Auschwitz-ul. Cu siguranță că acolo era îngrozitor, dar asta nu-mi ușurează mie situația. Să tacă, să plece odată, să mă lase...

— Precis nu știi unde-i foarfeca în casa asta ?

— Precis nu știu.

Îmi crapă capul. Mă întorc cu spatele la ea. Și cîndva îmi era dragă. Acum mă umple de scîrbă chiar și gîndul că trebuie să stau de vorbă cu ea. Cel mai bine mă simt ghemuită în pat. Vegetez. Mă concentrez să simt cum crește, cum se înmulțește, cum se întinde cuprinzînd tot mai mult.

Mă uit la fotografia mării. Pe urmă închid ochii și o văd ca prin ceață pe mămica și uneori reușesc chiar să mă simt lîngă ea. Să mă întorc la vîrsta de sugar, la copilărie, la fericire. Numai așa mi-e mai bine.

Gîndul la Grzegorz nu-mi oferă nici un refugiu. Îmi produce repulsie conștiința faptului că m-am dăruit lui împreună cu vietatea aceea străină. Pentru că ea era atunci în mine. Rușine. Aversiune. Îmi simt toți nervii la suprafață. Îmi înfund fața în pernă. Văd cum se deschide rana. Și spune, spune ceva, înaintează cu șmirghelul cu vintelor pe craniul meu despuiat de păr.

străjuit cu sălcii pletoase, în spatele cărora se întind luncile inundate de ciript și orăcăit, dense de sunete și culori — ci e o cărăruie îngustă, plină de măracini și de hîrtoape, pe care nu reușesc să le ajung deloc la mintea și inima lui.

Tăticule, de ce ești atît de nemulțumit de mine ? Cu ce te-am dezamăgit ? De ce mă privești cu reproș ? Pentru că nu regăsești în mine aproape nimic din tine, că sînt mama tot, că n-am putere, asprimea și patima ta de a scormoni pămîntul, pasiunea de a face întotdeauna ceva concret, palpabil, realizat de aici, pînă aici, de la pădure pînă la moară.

Doar a iubit-o pe mama, el a ales-o. Atunci n-ar trebui oare să se bucure văzînd-o în mine ? Îi place sau cel puțin i-a plăcut muzica. De ce oare nici pe acest teren nu ne putem întîlni ? Am senzația că din cauza mea a încetat să-i mai placă, de parcă s-ar rușina de mine. Înainte mai cînta, acum, cînd sînt acasă, nici nu se atinge de vioară, doar dacă-i chemat să cînte la vreo nuntă, ori la vreo înmormîntare. De ce nu se poate să fie altfel ?

— Ai crescut aici, dar te-ai înstrăinat. Nu te preface că-ți pasă că avem un kilometru și jumătate de drum nou, că o să avem o bibliotecă, că o să fișnească aici o fîntînă arteziană.

— Poate că nu-mi pasă atît de lucruri în sine, cît de faptul că ești dumneata mulțumit.

— Da, sînt. Cînd mă înconjuraseră cu ură din toate părțile, luasem hotărîrea să trăiesc numai pentru voi. Dar nu trebuie să trăiești numai pentru un singur om, indiferent dacă-i femeie... ori copil... Nici dacă trăiești numai pentru tine, n-ai nici o mulțumire. În cele din urmă te așezi, sătul, în fața oglinzii și te simți prost. Cel mai bine e să trăiești pentru străini. Și să nu mizezi pe nici o re-

cunoștință. Numai atunci poți avea ceva de la viață. Uneori chiar și o mulțumire adevărată. Așa încerc eu să-mi trăiesc bătrînețea.

Niciodată n-a vorbit atât. Oare numai pentru că și-a găsit un nou sens în viață ? Ori poate și pentru faptul că a început să bea ? Nu, nu l-am văzut niciodată beat, nici măcar la nunți, unde, atunci cînd cîntă cu vioara, mereu vine cîte unul cu paharul cu votcă să-l cinstească. Acum însă, am observat că trage la măsea zilnic.

— Acum au uitat. Sau se fac că a trecut totul în uitare. Nu-mi mai scoate nimeni ochii că am fost... stalinist. Am fost ! spuse și se înroși brusc.

Doamne, Dumnezeuule, eu nu știu nimic din toate astea. Eram prea mic ca să trăiesc alături de el tragedia de-atunci. Tragedia înstrăinării și, pe urmă, a revenirii cu greu la oameni. Au trecut atîția ani și lui încă nu-i vine să creadă că valul care l-a ridicat, valul datorită căruia dintr-un semianalfabet flămînd a devenit un om care gîndește, ia hotărîri, conduce, învață pe alții, că valul acela ducea pe la margini și drojdia societății. „Căderea“ a fost pentru el o nedreptate personală și nu un fapt istoric. Nu făcuse nimănui nimic rău, apăruse satul de bande, își riscase viața — și, în schimb, nu avea decît crunta lor necunoștință. Nu putuse să înceteze brusc să creadă, așa, de la o zi la alta. Încă și acum mai apără pozițiile pierdute.

Știu că i s-a propus să plece în alt raion, dar s-a încăpățînat să rămînă aici, cu toate că i-au luat direcțiunea școlii. O vreme n-a lucrat nici ca învățător, am trăit numai din ce scotea de pe bucățica lui de pămînt și-mi mai trimitea și bani la școală. Aș vrea acum să-l întreb de tot ce-a fost, dar n-am curaj. În loc de asta m-am trezit spunînd că mă bucur. Probabil că a sunat tare idiot, căci a tăcut brusc, parcă stins.

E pe sfîrșite și a doua zi a șederii mele aici și tot nu î-am spus nimic de Ewa. De ce amîn ? Ar fi trebuit s-o fac de ieri. Prima zi este întotdeauna cea mai bună. De ce nu reușesc niciodată să mențin atmosfera din prima zi ?

În realitate îmi face mare plăcere cînd vin aici, parcă aș păși într-o cu totul altă lume. Aproape că nu-ți vine să crezi că mai este posibilă o viață atît de simplă, aspră, obișnuită. Viața pe care-o duce tatăl meu... Se scoală la răsăritul soarelui și se culcă atunci cînd apune. Mănîncă lapte prins, cartofi fierți și opăriți cu jumări de slănină, ouă prăjite, pîine cu untură. Citește un singur ziar : „Trybuna Ludu“, în schimb multe cărți. Dar numai valori ferme ale istoriei literaturii polone : Zeromski, Orzeszkowa. Și biografii de oameni mari. Știe pe dinafară trilogia lui Sienkiewicz. Predă la școală, face muncă obștească, cultivă pămîntul, pescuiește — are timp pentru toate.

— Aș vrea să fac o prisacă, dar nu știu dac-am să pot. Albinele cer mult timp... Poate cînd oi ieși la pensie să mă apuc în tihnă să cresc albine.

— Parcă dumneata știi să faci ceva în tihnă ? Cu siguranță c-ai să te războiești și cu albinele.

A făcut un gest parcă de nerăbdare și a schimbat vorba.

— Mi-am cumpărat un costum nou. Pentru concertul tău, dacă.. Amarnică cheltuială. Dar nu vreau să te rușinezi cu mine.

Mă simt îngrozitor de prost, căci cu siguranță că „amarnică“ lui cheltuială se va dovedi inutilă. Aș vrea să-i explic, să-l pregătesc pentru un eventual insucces la concurs, este tocmai momentul potrivit să-i spun și de Ewa..

Din gîndurile astea mă scoate un zgomot infernal în bucătărie : toate crăciunile zboară care-ncotro. Apa pusă în oală pentru cartofi a dat în clocot și curge pe plită. Mă uit la Malgosia. Tremură, toate îi cad din mîini și mormăie ceva pentru sine.

Tata nu-i dă nici o atenție, mă ia în cameră și deschide dulapul. Scoate costumul înfășurat într-un cearceaf, un costum „cum-se-cade“, gris închis, cu vestă.

— Lână sută la sută.

Malgosia a venit după noi. S-a oprit în prag și brusc a izbucnit în plîns, s-a întors și a luat-o la fugă.

— Ce are ?

— Nu știu ce prostii și-a băgat în cap.

Am căutat-o amîndoi prin sat, prin pădure, în cele din urmă am găsit-o ascunsă într-o clăie de fîn. Ca un copil. Își închipuie că dacă ea nu ne vede, n-o vedem nici noi. Cînd a auzit că ne apropiem, a început să se vîre tot mai adînc înăuntrul clăii, așa că abia am scos-o de acolo, pe jumătate sufocată, cu părul plin de fîn, ca o sperietoare.

S-a întors acasă cuminte, o țineam amîndoi de cîte o mîină, vorbind de lucruri inofensive, ca s-o liniștim, dar în zadar. Cum am trecut pragul casei, a izbucnit din nou într-un plîns nestăvilit.

Cînd a adormit în cele din urmă, m-am hotărît să-i spun tatii adevărul :

— Îmi pare rău, tăticule, că ai cheltuit degeaba banii pe costum... Eu cu siguranță c-o să cad la concurs.

— Ce mai e și asta ? Ultima oară parcă vorbeai altfel.

— Aveam șanse mari, nu te-am mințit, dar...

— Dar ce ?

— Am neglijat pregătirea.

— Nu înțeleg.

— N-am timp să exersez, trebuie să cîștig bani...

— Te-nsori ? Ori poate că te-ai și însurat ?

— Nu, tăticule, nu-i asta. Trebuie să îngrijesc pe cineva... Ea e foarte bolnavă.

Și i-am spus tot. La sfîrșit i-am spus că-l rog să-mi dea voie să vin cu ea aici pentru o săptămîină.

— De fapt ce ți-e ? Logodnică ?

— Nu, tăticule. Pur și simplu... un om bolnav.

— Și pentru un străin...

— Nu spuneai și tu...

— Aia-i altceva, ce spuneam eu. Și crezi c-o să-i fie bine aici ?

— Nu știu, ei îi este rău oriunde. Dar poate că la țară o să se simtă mai puțin rău.

S-a gîndit o clipă. Oare la mama ? După care a spus :

— Sînt bucuros că te lupți cu viața. Mă gîndeam adesea că poate o să ți se urce triumful la cap, că n-ai să mai simți pămîntul sub picioare.

— Bine că măcar dumneata ești mulțumit.

— De ce adică ?

— Fiindcă nu-mi merge bine.

— Ești un prost.

Știu că acum o să ne încrîncenăm amîndoi în tăcere, pe urmă o să mai încercăm, neîndemînatîci, să fim prietenoși și din nou unul din noi o să strice totul, un reproș care cade greu, o supărare de demult, o prostie pe care n-o poți repara și așa mereu, pînă cînd plec de-acasă furios pe mine însumi și condus de privirile lui pline de amărăciune.

MA GÎNDESC UNEORI LA SFINȚII din biserica mea. Schweitzer, Saint-Exupéry, Gandhi, profesorul Kepiński... Acesta din urmă mi-e cel mai apropiat. Ca și cum l-aș putea atinge. Să trăiești și să mori ca el. Un om absorbit totalmente de pasiunea de a da ajutor. Dăruit cu totul celorlalți. Aș fi vrut să citesc toate cărțile lui. Acum n-o să le mai citesc. Nu pot să citesc. Este zgu-

duitor, cum lovit de boala aceea cruntă, imobilizat în gips, a lucrat, a scris tot timpul. Ce mult trebuie să se fi grăbit. Un adevărat triumf al spiritului asupra materiei.

Eu nu-s în stare de altceva, decît să-mi tot răscolesc nefericirile. El nu se gîdea la sine. De aceea a putut face un asemenea lucru. Mă apucă plînsul cînd mă gîndesc la el. A trăit în ciuda suferinței, în ciuda morții.

Oare asta are într-adevăr vreo importanță ?

Da, pentru alții. Ceea ce a scris și legenda care s-a creat în jurul persoanei lui. O rază de lumină.

Pentru el însă n-are nici o importanță. Nici una. Numai pentru noi. Pentru ceilalți.

Dar oare o fi important să trăiești numai pentru tine? Dacă trăiești și nimeni nu te recepționează, nu ia nimic de la tine, nu dai nimic nimănui, e ca și cum n-ai fi.

Ce să fac ? Ce pot eu să las în urma mea ? Să desenez acum, în grabă, pe bîjbîite, niște proiecte de case, parcuri, școli, spitale ? Dar n-o să le realizeze nimeni. Munca lui din ultimele ceasuri a fost necesară, o așteptau oamenii. Pe-a mea nu o așteaptă nimeni.

Cred că în cele din urmă este suficient să fii conștient că trebuie să mori, pentru ca momentul cînd se va produce aceasta să nu mai aibă nici o însemnătate. Oare asta este important ?

Încă un răsărit de soare, încă un mic dejun, încă o iubire, încă un proiect, încă o rochie, încă o dezamăgire...

Poți să te împaci cu gîndul. Revolta împotriva a ceva ce este inevitabil, e o dovadă de prostie. Da... Încă mai pot să aleg... cum să mor. Ca un animal sau ca un om. Ca un laș sau... Măcar dacă eroismul ăsta ar sluji cuiva, la ceva. Dar nici asta n-are nici o importanță, de vreme ce tot murim cu toții.

A plecat și m-a lăsat cu mătușa. Trei zile. Numai trei? Miine se întoarce. N-aș fi presupus niciodată c-o să-i simt lipsa. Și chiar din prima seară, iar apoi din ce în ce mai rău, insuportabil. Când este aici mă irită cu bunătatea lui îngerească, mă enervează că e atent la cea mai mică reacție a mea, la fiecare gest. Mă înfurie cu... indiferența lui perfectă.

Ce-nseamnă asta ? Mi-e frică să mă gândesc.

Nu e dor. Este ceva mai violent, răscolitor.

Oare n-a murit încă totul în mine ?

S-a întors !

Ce mi-am închipuit ? La ce mă așteptam ? Nu s-a schimbat nimic. M-a salutat tot așa cum și-a luat rămas bun, cu aceeași blîndețe samariteană.

Dacă este posibil să-mi fie și mai rău, atunci pot să spun că-mi este mai rău. N-aveam cum să presupun că existența în sine constituie un asemenea chin.

AM AVUT DREPTATE. ÎI ESTE MAI rău. Disperare *in extremis*. A ajuns la capătul disperării. Am încercat să discut cu ea. Se ascunde sub masca unei resemnări totale. Tare-s neîndemînic ! Sînt un prost și un încrezut. Mi-am închipuit c-o pot eu salva!

Miine mergem la control. Rezultatul se pare că e pe-cetluit de-acum.

Nu ! Va fi sănătoasă ! Trebuie să fie sănătoasă ! Doamne, dacă îmi pierd și eu credința — se duce totul de ripă.

BĂTRÎNII MĂ BOMBARDEAZĂ CU scrisori să mă duc acasă, ăia mici că vor să mă vadă, mama mi-a promis chiar să-mi facă rost de un alt pian, dar de ce să cînt la o rablă oarecare, de vreme ce am aici Steinway-ul meu. Dealtfel, atîta timp cît profesorul este în Varşovia şi vrea să ţină lecţii cu mine, nici vorbă de plecare. Pînă în octombrie n-am tată, n-am mamă, iubită, n-am decît pianul. Şi pe Papa.

Ewa... De ce nu mi-a răspuns la scrisoare?... Gata! N-am voie să mă gîndesc la asta.

Nu ştiu dacă-i bine ca un elev să aibă un singur profesor de instrument. De la individualităţi diferite, ar fi mai mult de profitat. Aşa trebuie să accepţi totul, fără discuţii. Dealtfel poate că pentru etapa învăţării, este bine şi aşa. În orice caz, de vreme ce trebuie să fie unul singur, mă bucur că e Papa. În afară de faptul că predă genial, acţionează mobilizator asupra studentului. Cînd îşi încruntă sprîncenele, cînd se uită cu asprime şi, mai ales, cînd spune „domnule Grzegorz!” — transpir de frică. La el nu-i chip să nu lucrezi.

Cîteodată mă simt sătul să tot trag din greu. Să fac exerciţii monotone de dimineţa pînă seara. Trebuie să mă mai rup din cînd în cînd, să mă-ntîlnesc cu o fată, să merg la un film... Să mă refugiez în ceva ce, măcar pentru cîteva clipe, să mă facă să uit pianul.

Continui să lucrez la balada în fa minor. I-am analizat amănunţit structura. Studiarea compoziţiei mă ajută teribil la interpretare. Intuiţia ca intuiţia, dar e bine să şi înţelegi, să vezi clar bogăţia liniilor melodice, multitudinea vocilor de care vorbea Papa, în ciuda aparentei omofonii. Este în balada asta ceva din Bach şi tocmai asta trebuie scos la iveală. O muncă titanică.

Nu mă mai tem de Andrzej, nici de altul dintre ai noştri. Se pare că vor fi în total vreo nouăzeci de candidaţi.

Printre care douăzeci și trei de laureați ai altor concursuri. Și șapte care-au luat premiul întâi ! Nu-i de colo ! Adevseori intru în panică, am impresia că sînt prea rece, prea uscat, că nu știu să exprim nimic personal. Că n-o să fac nimic. Încep să am emoții ca în ajunul oricărui mare concert. Neliniștea îmi apare însă mult prea devreme. Atunci devin nesuferit cu cei din jur, nu mănînc, nu dorm, port tot timpul în mine ideea concertului și visez că nu se mai ține. Iar dacă realmente nu s-ar mai ține, cred că-aș înnebuni. La fel și cu concursul. Dau din colț în colț, dar aș crăpa dacă s-ar ține fără mine.

Oare eu sînt rece cu adevărat ? Pentru că nu suport literatura în muzică ?... În special cînd se îndrugă tot felul de povești și se zugrăvesc așa-numitele sentimente... Pentru mine muzica este modul de a exprima tot ceea ce nu se poate spune în nici un alt chip. Acum trebuie să cînt Chopin. Nu-i cine știe ce să redai forma clasică a compozițiilor lui, dar totodată trebuie să mai exprim și lirismul, poezia, „elementele specific poloneze“. Măcar de-ar fi poezie și nu dulcegărie !

„Chopin e așa, Chopin e pe dincolo !“ Poți să-nnebunești ! Mă duc la cinema.

Am fost la concertul unei orchestre japoneze de coarde. Revelație ! Absolvenți, ba chiar și elevi ai unei școli de muzică. Ce disciplină, ce precizie, ce tonuri pline, bogate. Au interpretat opere mai puțin cunoscute ale barocului european. O plăcere !

Prefer lecțiile ținute la școală, dar acolo se zugrăvește, așa că mă duc acasă la Papa. Cabinetul lui mă intimidează, mă simt ca într-un muzeu. Un perete plin cu rafturi cu cărți. Unele, care-s mai importante pentru Papa, stau cu copertile la vedere. În afară de asta mai e pianul.

deasupra pianului un portret în ulei al lui Chopin și un alt perete plin cu fotografii de la foștii lui elevi. Cele mai calde dedicații de la mari glorii. Mondiale și provinciale. Oare o să ajungă și fotografia mea pe acest perete ? Paris, Montreal, New York ori Kielce, Radom, Czenstochowa ?

Papa subliniază adesea că nu face nimic pentru recunoștință viitoare, că-și face pur și simplu datoria de dascăl. Tralala ! Îi place să fie adulat, să fie iubit. Nu de mult era revoltat că un fost elev de-al lui, ajuns mare, abia dacă l-a salutat. „Ce lipsă de educație ! spunea el. Ce nerecunoscător !“ Zile în șir a repetat asta.

Astăzi am venit cu sonata în si minor. Am un trac teribil.

— Voi cânta ceva mai lent, se poate ?... am propus eu cu timiditate.

Papa a făcut o ușoară grimasă, dar n-a spus nimic. Cînt. Iar el mă tonocește la cap.

— La stînga, al cincilea deget, nu al patrulea ! Accentuează întîrzierea primei note cu dreapta !

Îmi notez aceste observații în partitură și continui să cînt. Simt că merge greoi.

— Melodios, încearcă să legi ! La stînga arpegiile sînt prea lente ! Stăpînește-te ! Nu așa ! Dacă și acasă exersezi tot așa, fără ritm, atunci exersezi prost.

Trebuie să întrerup, să discutăm puțin, ca să-mi revin, căci acum cînt din ce în ce mai rău. Dacă mai continui așa, o să începă să-mi vorbească cu „domnule“.

— Spuneți-mi, vă rog, aceste două accente ar trebui să fie la fel de puternice ?

— Nu. Dar nu în *diminuendo*, ci în *crescendo*.

— Iar aici aş prefera să pun al doilea — al cincilea și primul — al cincilea.

— Se poate. Degetele-ți merg destul de bine, numai că le miști prea mult.

— Mă tem să nu se anchilozeze, îmi permit eu să zîmbesc și să lovesc un deget de celălalt.

— Asta te frămîntă ?

— Numai mental, căci altfel n-am nici o problemă.

— Trebuie să exersezi. Nimic nu se face de la sine, rostește el chipurile aspru, dar îl simt că-i ca o cocă moale. Am reînceput balada, de data asta mai degajat.

— Apasă mai tare.

— Mă tem că dacă n-o să nimeresc, o să fie bine !

— Te nimeresc eu, ștregarule !

— Domnule profesor, asta intră în fraza precedentă, sau să cînt în alt plan, puțin mai în surdină ?

Lecția a continuat într-o armonie netulburată de nimic. Papa e fantastic. Am foarte mult de cîștigat de la el. Mă tot gîndesc cînd și de ce a încetat să mai concerteze. Îl aud cum reia vechea poveste :

— Poate să fi sunat așa la pianul lui Chopin, dar el a avut previziunea posibilităților sporite ale pianului în viitor. Nu te jena. Mai cîntă încă o dată fragmentul ăsta. Bine, bine ! Și mai activ. Atacă ! Scoate la iveală toată bogăția instrumentului. Desfășoară coada de păun !

„Desfășoară coada de păun“, spune numai atunci cînd este într-adevăr mulțumit. Uff !

ÎN SFÎRȘIT ACASĂ. NU MAI AVEAM astîmpăr să stau la Jastarnia. Simțeam în permanență că Andrzej are nevoie de mine. Poate că încă nu-i totul pierdut. Trebuie să rezolv două lucruri : să-i fac rost de un pian și să-l împac cu tată.

— Ei, vezi ce frumos te-ai bronzat ? Arăți cu totul altfel, spune tata pregătind în cinstea mea o cină festivă.

Pornesc la atac pe loc. Dar nu direct. Dintr-un flanc.

— Tată, tanti Tola e acum în Varșovia ? Nu știi cumva ?

— Este. Chiar a întrebat de tine.

— Dau o fugă pînă la ea.

— Dar ce s-a întîmplat ? Întotdeauna trebuie să te ameninț cu bățul ca să te duci pe la ea — și acum ? S-a întîmplat ceva ?

— Nu, nimic... M-a căutat cineva la telefon ?

— A sunat Jurek acela al tău.

— Nu-i deloc „al meu“. Dar... Andrzej ?

— Bineînțeles că nu.

Se face că-i absorbit de tăiatul roșiilor. Iar eu încep pe ocolite. Arunc mai întîi o întrebare care mă frămîntă de mult.

— Spune-mi, tată, tu de ce nu dai concerte ?

— Lasă-mă-n pace ! Ce-ți mai trece prin cap ?

— Dar de ce ? N-ai vrut niciodată ?

— N-am vrut.

— Nu-i adevărat. Am citit eu cronica la concertul tău de diplomă : „O stea în creștere a artei pianistice poloneze“, „Un talent remarcabil“.

— Îmi scotocești prin sertare !

— Oh, tu, steaua mea în creștere !

— Ai citit și data ?

— Iunie 1939.

— Asta-i răspunsul.

— Dar după război nu erai încă prea bătrîn.

— Șase ani de zile n-am pus mîna pe pian. Mi s-au anchilozat degetele.

— De la pușcă.

— Să zicem. Mai mult de la lopată.

— E revoltător să pui un pianist să muncească cu brațele !

— Ce vorbești ? ! Păcat că nu venisești tu încă pe lume, poate că ai fi protestat.

— Și pe urmă n-ai mai încercat ?

— Imediat după război au apărut cîteva mari talente: Czerny-Stefanska, Godziszewski, Hesse-Bukowska, Sme-dzianka. Atunci am conchis că nu mai am nici o șansă. Și, în afară de asta, îmi plăcea să fiu belfer.

— Poți să faci și una și alta.

— Pot, dar nu fac. Dealtfel, poate că-i mai bine așa. Un virtuoz vede întotdeauna în elevul său un adversar potențial și atunci nu-i mai este devotat în întregime.

— Dar tu, la rîndul tău, nu pui prea mult suflet ?

— Ce înseamnă „prea mult suflet“ ? Mă controlez doar să nu mă identific cu elevii mei. Cu asta încă mai lupt. La început îmi era foarte greu. Trebuia mereu să-mi amintesc că fiecare are personalitatea lui. Că, în cele din urmă, el apare pe scenă și nu eu. Și că răspunde personal de ceea ce face.

— „Răspunde personal de ceea ce face“, repet eu chipurile mecanic, dar simt că a sosit momentul să încep să-l îmbunez.

— Tată, spune drept... cu siguranță că acum îți pare rău că l-ai gonit pe Andrzej. Dacă și-ar fi pierdut capul după vreo pipiță și n-ar mai fi lucrat, mai înțeleg, dar știi foarte bine că nu-i așa...

— Știu. Dar dacă ai de ales și nu alegi muzica, nu ești artist cu adevărat. Dacă n-ai chemare, mai bine să faci altceva. Dacă n-o faci *con amore*...

Vorbe. Ce știe el despre viață ? Eu pentru Andrzej... Trebuie să-l înghesui :

— Deci, tu ai ales muzica și de aceea a plecat mama?

S-a încruntat și știu că astăzi n-am să mai obțin nimic de la el. Dar simt că punîndu-i întrebarea asta l-am clătinat serios. Ca suedezii cînd au atacat fortăreața de la Jasna Góra.

Am rezolvat un lucru grozav pentru Andrzej. Pianul de la tanti Tola. Două zile m-am ținut de capul ei, dar în cele din urmă am reușit s-o conving că deși pianul nu-i o cutie de chibrituri, totuși poți să-l împrumuți pentru două săptămîni.

S-a potrivit de minune. Andrzej înregistrează ceva pentru un teatru și m-a rugat să stau cu Ewa, așa că pot să aranjez în liniște chestiunea asta cu ea.

Stă veșnic ghemuită în pat. Nu vrea nici să ude floarea. Mă urc pe pat cu o cană în mînă, iar ea își trage picioarele de parcă s-ar teme să n-o ating. Ud violetele de Parma din geam și încep :

— Ascultă Ewa, am obținut un pian pentru Andrzej.

— Bine, răspunde ea cu o indiferență totală și cred că nu înțelege despre ce-i vorba.

— Trebuie să-l aducem aici. Ești de acord ?

— Aici ? Cum, aici ?

— Păi el stă a i c i ore în șir. Unde vrei să cînte dacă nu aici ?

— N-are loc.

— Are. Trebuie doar să mai împingem boarfele astea...

— Și să exerseze aici ?... Nu vreau !

Nu mai rezist :

— Ești înfiorător de egoistă. Nu vezi nimic. Nu înțelegi nimic. Nu meriți un asemenea băiat. Își ratează tot viitorul pentru tine și ție nici nu-ți pasă. Nu-i ajungi nici pînă la călcîie. De ce te-o fi iubind ? Ce-o fi văzut la tine ? Muiere proastă ce ești !...

Și-am izbucnit în plîns, furioasă pe ea, pe mine, pe el și, mai ales, de durere că nu mă iubește pe mine.

Văzîndu-mă așa, m-a privit mai omeneste, de parcă și-ar fi ieșit din carapace :

— Nu plînge. Nu ți l-am luat eu. Și dealtfel, el nu mă iubește defel. Zău.

Prind această fărîmă de speranță ca păianjenul o muscă. Mă hrănesc cu ea. O devorez.

— Atunci de ce face toate astea ?

— Nu știu. Mă întreb și eu. M-a convins să mă operez și probabil că acum se consideră răspunzător pentru că... pentru că trăiesc.

Iubirea mea imensă mă strînge de gît și... păianjenul dă drumul muștei :

— N-are decît să te iubească, numai să fie fericit.

Pentru ea jertfa mea nu înseamnă nimic. Din nou e în diferență, inertă :

— Bine. Adu pianul.

Pleyel-ul mătușii Tola tronează în mijlocul camerei. Ewa îl privește cu spaimă, iar eu mor de curiozitate să văd ce mină o să facă Andrzej cînd o să-l vadă. Aud scrișnetul cheii în broască. El e. Deschide ușa...

— Hei !

S-a oprit înlemnit.

— Zosia... ce-i asta ?

— N-ai mai văzut un pian ?

— Păi... nu... cum... zău ?

— Pipăie-l.

— Prin ce minune ?

— L-am împrumutat de la o mătușe de-a mea. E o persoană sentimentală. Cînd i-am spus toată povestea, înfrumusețînd-o cît am putut, a fost mișcată pînă la lacrimi. Ai să-l duci înapoi după concurs. Nu e Bechstein-ul tatii, pe

care l-ai disprețuit, dar oricum, mai bine un canar în mână, decît un taur la licitație.

— Ce vorbești... Vai, Zosia !... Zău ? repeta el întruna, buimăcit.

— Acum poți să exersezi pe săturate.

M-a luat în brațe, m-a ridicat în sus și a început să mă-nvîrtească ! O, Doamne ! L-am cuprins pe după gît și rîd, rîd ca o nebună. Ce bine ! Cît sînt de fericită ! Trebuie să fie al meu ! Trebuie !

Mi-a dat drumul și s-a repezit la pian. Cîntă niște pasaje nebunești. Trebuie să bat fierul pînă-i cald. Mîine să vină la tata.

M-am uitat la Ewa. Stă ghemuită, cu ochii închiși. Regretă probabil c-a fost de acord cu aducerea pianului aici.

Îmi place să asist la lecțiile tatii. Grzegorz cîntă mazurcile. Am senzația că, deși doar chibîțez, totuși învăț mult. Cînt în gînd, odată cu pianistul și mă bucur cînd observațiile tatii coincid cu ale mele. Ce multe știe bătrînul meu despre muzică ! Și ce minunat predă !

În curînd trebuie să vină Andrzej. La ora asta Ewa de regulă doarme după calmante. Nu l-am prevenit pe tata, fiindcă știam că se va înfuriia. Așa însă, o să-l luăm prin surprindere...

Să-l ia dracu pe prostul ăsta de Grzegorz că face asemenea progrese. Sigur ! Nu se gîndește decît la cîntat !

A terminat mazurcile. Într-adevăr, i-au ieșit frumos.

— Nu-i rău, îl laudă tata. Ai cîntat cu impetuozitate sarmată ! Asta și trebuie. Doar aici... — se așează la pian și cîntă o parte. — Aici să nu te temi de sunete. Nu-i voie să te temi de sunete, înțelegi ?

Grzegorz repetă fraza. E înfierbîntat de laude și cîntă bine.

— Aşa. Acum nu-i rău.

— Vă mulțumesc, domnule profesor.

— Gata pentru astăzi. La revedere.

Nu stă de vorbă după lecții, ca de obicei, nu glumește, ci iese repede din cameră. Grzegorz a observat că Papa nu-i în toane bune.

— De ce-i supărat ? Ce-ai mai făcut, Pechinezule ?

— N-am făcut nimic. Poate pentru că... Andrzej...

— Opus-ul acesta nu mă interesează. Cum am cîntat astăzi ?

— Știi doar c-ai cîntat bine.

— Spui drept ? — și, fără să aștepte răspunsul, mă întreabă repede : — Ce-i cu Ewa ? Nu știi ?

— Mă mai duc uneori pe la ea, cînd Andrzej trebuie să plece undeva. Dar, parcă spuneai că opus-ul acesta nu te interesează.

— Ewa ? Cum să nu... Transmite-i salutări din partea mea. Dealtfel, poate c-am să trec pe acolo într-o zi. Ewa știe că mă întorc la ea... după concurs.

— Rahat ! m-am exprimat eu elegant.

Chipurile e atît de plin de el și acum s-a roșit ca un prost. Se vede că nu i-a ieșit Ewa cu totul din minte. Soneria. Cu siguranță este Andrzej. Deschid.

— Andrzej... — m-am bucurat eu văzîndu-l. — Vino !

Grzegorz își strînge notele, Tîmpiții. Se fac că nu se cunosc.

— La revedere, Pechinezule ! Pe mîine !

— Permiteți, domnilor, să vă prezint.

Dar ei trec unul pe lîngă altul fără nici o vorbă. Grzegorz a plecat.

— Cretinilor ! strig după el. — Sînteți ca cerbii la boncănit !

Andrzej se trage nervos de mîneca cămăşii şi se uită neliniştit la uşa de la camera tatii.

— Ei ? mă întreabă.

— Nu ştiu dacă nu-i prea devreme. Ar fi trebuit să-l mai prelucrez. Nu poate să te ierte... Nu-i în stare să înţeleagă.

— Dar tu... înţelegi ?

— Eu... da. Eu... trebuie.

Pentru că te iubesc, prostule ! Pentru că te iubesc !
Mă apropii de uşa de la camera tatii.

— Să riscăm. Ce-o fi, o fi.

Bat în uşă :

— Tată...

A ieşit şi imediat a încruntat sprîncenele. Iar Andrzej e îngrozitor de încurcat :

— Vă rog să mă iertaţi, domnule profesor, că am îndrăznit... să vin... vă rog să mă înţelegeţi... nu pot altfel...

Tata se uită cînd la mine, cînd la el, cu o mină impenetrabilă. Ca sfînxul, al naibii ! Patruzeci de secole ne privesc în ochi !

— Tată, încep şi eu. Andrzej are acum pian. Nu ţi-am spus nimic. L-am cerşit de la tanti Tola. În felul acesta o să poată şi să aibă grijă de Ewa şi să cînte.

Mă uit la tata. Cum o să reacţioneze ? Cu el nu ştii niciodată. Te pomeneşti că face un atac de turbare. Îl omor ! Dar nu... încetul cu încetul un zîmbet îi izgoneşte încruntarea :

— De ce nu mi-ai spus că este o chestiune atît de gravă, ştrengarule... Vino oricînd poţi, vino...

— Vai tată ! — m-am aruncat de gîtul lui şi-l strîng şi-l sărut. Iar Andrzej, ce fericit e Andrzej al meu ! Radiază. Andrzej al meu cel dinainte. Totul are să fie bine. Are să cînte. Are să vină la tata la ore. Şi are să fie al

meu ! Are să fie al meu ! Are să-i treacă Ewa ca o boală. De ce m-oi fi sărutat cu prostul ăla de Jurek ? Gata, basta. Nu se mai atinge nimeni de mine. Când are să mă ia iarăși Andrzej în brațe — am să fiu a lui.

ACUMA CASA-I PLINĂ DE MUZICĂ.

Ore în șir cîntă la pian. Cîntă minunat. Sînt ceva mai liniștită. Parcă mă obosește mai puțin prezența lui și vigilența lui rece, de cînd îl văd atît de absorbit de muzică.

Dacă mai există în mine sentimente omenești, atunci am remușcări că-i distrug șansa concursului. Zosia avea dreptate.

Sînt o egoistă. Mă iubesc numai pe mine, ori, mai degrabă, mă urăsc numai pe mine, ceea ce înseamnă de fapt același lucru.

Ea îl iubește cu adevărat. Și el ar trebui s-o iubească. Ar fi fericiți. Dar eu ?...

Mă uit ore în șir la cutia asta neagră. Seamănă cu un coșciug. Și-mi reînvie cu îndărătnicie o amintire de care nu pot să scap. Ori poate că nu vreau ?

Era acum cîțiva ani, cînd se trezise în mine o revoltă violentă împotriva morții mămichii. Aflasem de la Basia, o colegă de-a mea, că bunica ei trage să moară de cancer și că este singură. Basia o mai vizita cînd putea, dar ea avea casă și greutăți. M-am oferit s-o ajut eu la îngrijirea bolnavei. Nu din caritate, o, nu ! Voiam să văd. Să văd cum se moare. Momentul de trecere. Să prind secunda...

Ca să ajung la bătrînă, am trecut podul peste Vistula, spre cartierul Praga. Cu totul altă lume. Căsuțe mici, pără-

gînite, prăvălii mici, străzi înguste, pierdute. Cîteva blocuri dinainte de război, fără canalizare. Bunica locuia acolo de peste cincizeci de ani. Trecuse prin două războaie, îngropase doi bărbați și, în cele din urmă, rămăsese singură.

Relieve ale vechii Varșovii, antediluviene. În gang un mic altar al Maicii Domnului și în jur borcane pline cu flori : imortele, garoafe, trandafiri. Ca în timpul ocupației. Candela ardea tot la fel ca atunci, numai că atunci era un foc viu, tragic, un foc care salva și împăca pe locatarii casei și pe fugarii care căutau aici adăpost. Acum un beculeț electric luminează doar simbolic, focul viu n-a mai rămas decît pentru bătrînele muribunde ca bunica Basiei.

Scara e abruptă și scîrțîie. Un interior ca în cărțile Gabriellei Zapolska. Dulapuri și dulăpioare, oglinzi, flori în ghivece așezate pe postamente înalte, o canapea de pluș cu perne brodate și șervețele de dantelă prinse cu bolduri, pe pereți fotografii vechi și trofee de vînătoare, pe masă — albume, în ele vederi nostime și încîntătoare, unele încă dinainte de primul război mondial, cu timbre țariste... Și pretutindeni o mulțime de bibelouri : elefanți, figurine, cănițe, vase mari, mici și mititele, scrumiere cu inscripții : „Amintire din Crimeea“, „Amintire de la Krynica“...

Pe unul din cele două paturi sculptate, stă bunica sprijinită între perne. O față plăcută, zbîrcită, un păr rar, argintiu, ochi decolorați, un zîmbet care cere iertare...

Bunica se roagă să moară mai repede. Îi pare rău că provoacă cu persoana ei atîta deranj. Mie îmi este deosebit de recunoscătoare, plînge de emoție cînd mă vede, pentru că sînt atît de bună. „Îngerășul meu“, spune vorbind despre mine. La început mă sufoca rușinea, pe urmă mi-a trecut, căci m-am atașat cu adevărat de dînsa. Credeam că prin femeia aceasta străină voi reuși, în sfîrșit, să trăiesc și eu moartea celei mai apropiate ființe din lumea asta.

Avea cancer uterin și apă în tot organismul. Cu Dumnezeu s-a împăcat, a fost preotul, au aprins luminări, s-au adunat babele din toată casa. Toată lumea o cunoaște aici.

„Mă sting ca o luminare“ a spus. Da. Cu fiecare zi era tot mai puțină viață în ea. Mă uitam atentă. Vedeam procesul acesta pentru prima oară.

Plosca, spălatul, schimbatul așternutului. Trebuia să-l rugăm pe un vecin să ne ajute, că noi două nu puteam s-o ridicăm, era complet paralizată. Slabă ca un schelet, îți era și teamă s-o atingi, mâinile micuțe cu vinele ieșite la suprafață, iar picioarele și burta umflate. Nu mai mânca nimic, bea doar câte puțin ceai neîndulcit și chiar și după ceai vărsa ceva negru, poate sânge. Faptul că era complet conștientă constituia o sursă de chin în plus. Vedeam câte greutatea ne face și-i era rușine de starea în care a ajuns. Basia spunea că întotdeauna a fost curată, îngrijită, parfumată.

Aleșii zeilor mor tineri. În timp ce-o îngrijeam pe bătrână eram fericită că mămica a fost aleasă.

În ultima zi m-am dus la ea pe viforniță. În bucătărie era lumină, Basia stătea singură. În cameră era întuneric. Gata ? Nu, dar au început durerile. Salvarea, o injecție. O implora pe doctoriță să-i facă o doză mai mare, să adoarmă pe veci, odihnă veșnică. Oare eu aș fi făcut asta dac-aș fi fost medic ? Cred că da.

Doarme. Respirație grea, șuierată. Aer închis.

După morfină nu s-a mai trezit. Așa că n-am văzut totul, „ultima secundă“...

Sau poate că ceea ce s-a întâmplat după aceea a fost o experiență pe care o doream cu orice preț ? Să vezi, să te convingi, să atingi, să cunoști omul-duhoare, omul-pu-treziciune, omul-strigoi, omul-fantomă. Ochii pe jumătate închiși, gura știrbă întredeschisă, oasele nasului, bărbiei și pomelilor ieșite în relief pe sub pielea întinsă, vînat-găl-

buie. Pungile goale ale sînilor. Mîinile ca niște aripi de pasăre jumulită. Pumnii strînși, vinele proeminente, degetele ca niște gheare.

Bunicuța bună și caldă pierise fără urmă. Am atins cadavrul, am pus mîna pe oroarea bolii și a bătrîneții. Nu mai era teorie. Nu mai era mămicuța mea pe un nor alb, ci un corp concret, inert, rece și mirosul morții în apropierea mea. Prin masca de tifon i se vedea fața. O jumătate de oră într-un capot vechi, cu o basma pe cap și o mînușe de cauciuc într-o mînă. I-am scos cămașa de noapte, am spălat-o, am îmbrăcat-o cu jupon și rochie, i-am tras cu greu ciorapii pe picioarele umflate. Am încercat să-i închidem ochii. Ochi de găină, mîini de găină. Am luptat să-i închidem gura cu o basma legată pe sub bărbie.

Am lăsat-o așezată pe pat, în rochie neagră, ca o păpușă trasă și smulsă. Ne-am terminat treaba noi, două fete tinere, sănătoase, dar epuizate, golite, vlăguite.

După aceea au venit cu coșciugul, au aranjat-o cu îndemînare, i-au legat o băsmăluță peste părul ciufulit, i-au pus o iconiță în mîini — cum i le-or fi împreunat, că erau înțepenite ? Cîteva crenguțe de liliac alb peste pieptul scofilit. Cu aprinderea lumînărilor s-a instalat atmosfera maiestuoasă a morții. Dar eu am văzut totul înainte gol, fără maiestate.

S-au adunat gură-cască, copii și babe din casă și din alte cîteva alăturate. Cincizeci de ani. O jumătate de secol în aceeași casă. Au închis coșciugul. L-au dus în jos pe scările abrupte. La capela de lîngă biserică. O călugăriță trăgea de șnurul clopotului, apoi a aprins aplicile. Lîngă coșciug a apărut imediat o tăbliță pe care scria : „A trăit 84 de ani... a murit în ziua de...” Preotul a slujit îndelung, iar eu și Basia repetam după ceilalți „Tatăl nostru“.

Nu știu de unde-a apărut atunci, deodată, în soarele și zăpada de afară, o ceată de copii gălăgioși. Poate de la

lecția de religie. Probabil că tocmai îi s-o fi vorbit despre nemurirea sufletului și au vrut să vadă... Au înconjurat capela ca niște păsări gureșe. Un bătrîn cu o față răutăcioasă le-a trîntit ușa în nas.

O cumătră spunea : „Ce înmormîntare frumoasă !“ Iar alta : „Ce s-ar bucura, sărmana, dac-ar vedea !“ Într-adevăr, nu ne-am zgîrcit la flori, preotul a slujit frumos, pe urmă cîntecele, mirosul de tămîie, altă lume. O ceremonie îngrozitor de ermetică. Am aruncat un bulgăre de pămînt, a bubuit. Era ger, deși frumos, soare cu dinți.

Mă gîndeam la război. Tot ce-am citit despre el îmi apărea dintr-odată altfel. Bucăți de ciment în păr, mîini și picioare tăiate. Grămezi de cadavre. Pînă atunci mi le imaginasem doar. De atunci am început s ă ș t i u.

O vreme am trăit un coșmar. În orice om vedeam un cadavru. În autobuz, pe stradă, în magazine, la facultate. Ajunsesse insuportabil, mai ales cînd mă uitam la cei apropiați. Îmi era nesuferit contactul cu orice alt trup. Atunci eram cu Tomek, primul meu iubit. Îl țineam de mîină și cînd să adorm — un șoc brusc ! Mîna ei ! Mîna moartei ! Mă treceau nădușelile. Țipam, mă trăgeam mai la o parte. Tomek mă lua în brațe și mă strîngea. Era cald, viu. Nu înțelegea...

Atunci am atins moartea, dar ea continua să rămînă pentru mine ceva îndepărtat, ireal, nu mă privea direct. Abia acum o simt aproape. Aud o respirație grea, șuiertoare. Mă pustiește. Mă înghite. O păpușă neagră aruncată pe pat. Fața bunicii ? Nu... a mea. Păpușa nu mai țipă, e așezată într-o cutie neagră, strînge în mîinile-gheare o iconiță. Mîinile bunicii ? Mîinile mele ! Bubuie bulgării de pămînt peste cutia neagră, peste corpul inert. Cenușă, rochia devenită cenușă, oasele picioarelor și mîinilor, craniul cu o șuviță de păr. Craniul meu ! Asta-i moartea. În

mine nu mai este nimic altceva decît imaginea ei. Şi teama. Dorinţa de a veni odată. Şi teama animalică.

Dacă n-ar fi fost Andrzej; aş fi trecut de mult prin toate astea. De aceea îl urăsc. Şi pentru faptul că este aici mereu. Mă uit la fereastră. Etajul patru. Dar ca să te arunci pe geam ai nevoie de mai mult curaj decît ca să deschizi robinetul cu gaz. Şi n-ai nici o garanţie. Dacă mă salvează şi mă obligă din nou să trăiesc ?

Mă uit mereu la mîinile şi picioarele mele, mă uit în oglindă la faţa mea. Mă controlez. Aşa începe nebunia ?

Ideal e să nu fii cadavru. Să pieri într-o catastrofă. În aşa fel ca vîntul să-ţi ducă rămăşiţele peste cîmpii, peste păduri şi munţi, pînă-n nori. Să pieri fără urmă.

ÎN SFÎRŞIT AM AJUNS CU EWA LA Końskie. Deşi nu s-a plîns, simţeam c-o chinuieşte zgomotul roţilor de tren, clătinarea continuă şi zgîlţiala vagonului pe şinele învechite.

— Vrei să vezi oraşul ?

A dat din cap că nu vrea. Trebuie să aşteptăm două ore pînă la autobuz.

Palidă, indiferentă, absentă, stă cu mine în restaurantul cu pricina. Comand două ceaiuri şi două prăjituri. Chelneriţa — o blondă slabă, cu nasul cîrn şi cu părul permanent făcut hălăciugă, zdrăngăne paharele cu ceai. Dacă apare cealaltă ? Dacă are să mă recunoască şi se apropie ? Imposibil — după cinci ani ! Cu toate astea mă uit neliniştit la Ewa. În fond, de ce ? Ce-i pasă ei de mine ? Şi, în genere, ce are ea cu...

Povestea cealaltă s-a petrecut în împrejurări total ne-romantice. Poate tocmai de aceea mă mai ruşinez şi acum

un pic. Toate aventurile mele, chiar și cele mai frumoase, au avut în ele ceva care mă atrăgea irezistibil, dar de care-aș fi vrut totodată și să fug cât mai repede. Poate de aceea, toate fetele cu care-am vorbit au spus despre mine că sînt rece. Poate tot de aceea, cînd o visez pe Ewa ca soție a mea, mi-o închipui în toate posturile, numai în „aceea” niciodată. Chiar dacă-mi imaginez că e cu mine în pat, o văd ba dormind liniștit pe brațul meu, ba ascultîndu-mă cînd îi povestesc cîte ceva, ba ascultînd muzică împreună..:

Cealaltă... Aveam pe atunci șaisprezece ani. Era sfîrșitul lui august, mă întorceam din vacanță, de acasă, și mă duceam la școală, la Varșovia. Dimineața nu era autobuz din sat și n-avea cine să mă ducă la tren, așa că venisem de cu seara și trebuia să-mi iau o cameră la „hotel”. Acelaș hotelăș cu cîrciumă la parter, care e și acum. Era sîmbătă, deci plin de bețivi.

M-am plimbat îndelung prin oraș, m-am dus, ca de obicei, la biserica Sf. Nicolae, unde-mi plăcea să admir timpanul romanic, semisferic de deasupra portalului de sud și de fiecare dată mă bucuram că cele două rozete ornate cu vrejuri, dispuse simetric de ambele părți ale crucii, nu-s identice... Și tot ca de obicei, am stat puțin în fața Pietei. Țin minte că prima dată m-a dus acolo mama. „Asta-i suferința” mi-a spus, iar eu nu înțelegeam de ce o femeie așa de tristă ține pe genunchi un bărbat mare, gol.

La biserică nu mai puteam sta, se închidea. Să mă duc în parc ? Prea tîrziu, poate a doua zi dimineața. Eram curios dacă în oranjeria egipteană mai erau statuile mari ale faraonilor. Voiseră să le mute, localnicii protestaseră și nu mai știam cum s-a terminat diferendul. Nu mai fusesem acolo de ani de zile, întotdeauna grăbit... Cînd eram mic statuile acelea îmi insuflau o groază teribilă. Cu siguranță că acum nu mi s-ar mai părea nici așa de mari, nici așa

de floroase. De fapt, aş prefera să nu mai fie deloc acolo, ca să pot păstra în memorie viziunea aceea înspăimântătoare din copilărie.

M-am întors la hotel, mi-am luat valiza de la recepție și am pornit pe scările cu trepte înalte. O fată cobora în fugă, fredonînd : „Ai ochi frumoși“. M-am lipit de perete cu valiză cu tot, ca s-o las să treacă, dar ea s-a oprit. O față bronzată, transpirată, părul negru, cam ciufulit, ochi negri, întredeschiși și o gură enormă, din care i se etalau toți dinții. Rîde și mă taxează dintr-o privire :

— Dumneata ești la patru ?

— Da.

Se răsuțește pe călcîie și urcă înapoi la etaj. Merg după ea, tîrînd valiza și vreau nu vreau, trebuie să mă uit la picioarele ei groase, goale. Probabil că îndeplinește și funcția de cameristă și pe cea de chelneriță, căci peste rochița scurtă, înflorată, poartă un șorțuleț alb, iar pe cap, deasupra părului negru și creț, o bonetică.

Împinge ușa și intră în cameră. O celulă cu o fereștrică spre curtea interioară.

— E cam sufocant aici, nu-i așa ? spune ea rîzînd și împinge geamul cu cotul.

— E întuneric, nu-i așa ? continuă să rîdă și aprinde lumina. Un bec gol lipit de tavan.

„De ce-o fi tot rîzînd ? mă întrebam. De mine ? Ori o fi vrînd să-și arate dinții, că-s frumoși ?“

— De ce nu spui nimic ? rîde ea în continuare. Aici se doarme bine. Patul e comod.

Se trîntește pe el și începe să se hîțîne fără să mă scape din priviri.

— Ești mut ?

— Nu, de ce... — am bilbîit eu.

Se ridică, se duce la lavoar, bate cu degetul în cană.

— Am adus apă proaspătă.

Dă cu piciorul în olița de tablă și se îndreaptă spre ușă.

— Atunci, eu mă duc...

Scoate cheia din ușă și-o introduce pe dinăuntru.

— Somn ușor.

— Mulțumesc.

Iese, închide ușa, dar în aceeași clipă aud cum se deschide iarăși și-i văd fața zîmbind cu cochetărie. O aud șoptind :

— Nu-ncerca să te încui că oricum cheia nu-i de la ușa asta.

Țăcănitul rapid al tocurilor răsună pe scări, în jos.
Diminuendo.

Îmi bate inima. Cu mâini tremurînde mă dezbrac și intru gol în pat.

Brusc mă simt cuprins de o panică prostească. Săr din pat, mă duc la ușă, încerc să răsucesc cheia în broască. Nu merge. A spus drept.

Mă întorc în pat. Miroase a clor, a mucegai. După cîteva clipe mă mai liniștesc. Mă beștelesc în gînd, dar continui să am înaintea ochilor fața ei și-i aud rîsul, care-i mai degrabă un chihotit gutural. Mă scol, deschid valiza, scot săpunul, prosopul și mă spăl. Apa rece îmi face bine.

Stau multă vreme gol, lîngă ușă. De jos răzbat sunetele muzicii, cîntece și țipete de bețivi. Sting lumina. Întunericul cade violent. Stau așa, nemișcat, în picioarele goale, cu inima bătîndu-mi puternic. După puțin timp încep să se contureze în întuneric dulapul, patul, masa, scoase în relief de lumina slabă a nopții de august.

Mă strecor în pat în vîrful degetelor, ca un hoț. Pozeaua scîrțîie înfiorător.

Mă culc și simt cum în trupul meu încep să se petreacă niște lucruri ciudate, înfricoșătoare, neobișnuite... ca niște

curenți, ca niște valuri, inima mi s-a urcat la gît — și ceea ce înfloarește din mine țipă, țîșnește arcuit, bucuros, caută — ce ?

Deodată aud pași pe scări. Săr în sus și pe bijbiite, în grabă, îmi trag slipul, ciorapii, pantalonii, cămașa, pantofii, mai-am cureaua de la pantaloni... Mîinile se luptă cu nasturii, dar pașii s-au stins undeva, au dispărut... Nu era ea.

Stau pe pat îmbrăcat și rîd de mine însumi. Și mă uit la ușa, ca vițelul la poartă nouă.

Nici n-am auzit cînd a intrat. Am simțit doar că mă trage cineva de păr. Deschid ochii — fața ei deasupra mea în cenușul zorilor. Pe jumătate adormit, mă dezmeticesc cu greu unde mă aflu.

— M-ai așteptat, rîde ea încetîșor. De ce nu te-ai dezbrăcat ? De ce nu te-ai culcat ? Stai, ți-am adus ceva bun.

Aprinde lumina, se duce la masă, pe care a apărut un pahar înalt, de sticlă groasă, plin cu un lichid roșu.

— Sherry adevărat. De import. Bea !

Îmi întinde paharul. Beau puțin, deși jurasem, că n-o să mă ating de alcool niciodată. Păcatul era lipicios, dulce și amar, parfumat...

Scoate din buzunar un pumn de țigări.

— Fumezi ? Nu ? Atunci fumez eu.

Nu mai are nici bonețica pe cap, nici șorțulețul. Acum mi se pare mult mai în vîrstă decît atunci, pe scări. Probabil că a simțit ceva în privirea mea, pentru că se duce la oglindă.

— Oh, Isuse Hristoase, cum arăt ! oftează ea și stinge lumina.

Stau pe marginea patului. Alcoolul dulce-amărui mă gîdilă în cerul gurii. O zăresc slab în lumina palidă, focul țigării sclipește. Încerc să-mi spun că e un vis, c-am să mă trezesc imediat.

— Ei, și-acum ? chicotește după obiceiul ei.

A stins țigara și s-a apropiat de mine.

— Spune-mi, de ce nu te-ai dezbrăcat ? Ei ? Te rușinezi ?

Zicînd acestea lasă să-i alunece rochița în jos, apoi și restul... Strălucește goală toată, spatele, fața și nici nu mai știu cum s-a întîmplat, că sînt întins pe pat, cu fața între sîinii ei — moi, fierbinți.

O dau violent la o parte și mă dezbrac în grabă. Mîinile tremurînde se luptă zadarnic cu nasturii. Mă ajută ea, rîzînd.

Peste o clipă e din nou culcată peste mine, goală. Mi-roase a parfum, a dogoare, a alcool — iar eu vreau îndîrjit s-o pătrund, să străpung petecul acela de întuneric, adînc — nu mai pot de atîta încordare, mor.

Urmează clipe de ușurare și gol, vid, ca și cum n-aș mai exista. O aud spunînd ceva, dar n-ajunge pînă la mine, zac cu ochii închiși, aruncat la mal de o furtună îngrozitoare, mîngîiat de valuri blînde.

M-a trezit chicotul ei. Deschid ochii.

— Hei, mutule, ce faci mîine ? mă întreabă încheim-du-și rochia.

— Am tren la douăsprezece.

— Vrei să mergi cu mine la biserică, la plimbare, la înghețată ? Vin să te iau la nouă. Mai discutăm. Ia spune-mi, ai mai avut vreo fată ?

— Da... mai multe..., mint eu.

— De două ori, cel mult ! Cîți ani ai ?

— Optsprezece, continui cu minciuna.

— Mă trombonești !

A luat singură portofelul meu de pe masă și a scos legitimația.

— Sfinte Sisoie ! exclamă și mă privește cu dispreț. Cînd ai să te faci mare și-ai să cîștigi, vino odată pe aici

și adu-mi un cadou. Poate să fie și mai ieftin. Fac colecție de brelocuri. Mîine îți dau adresa.

Am ieșit din hotel pe furiș, foarte devreme. Nu m-am mai dus nici la faraoni, de frică să nu mă întîlnesc cu ea. Am stat cîteva ore într-un colțișor din gară și n-am aflat niciodată nici măcar cum o chema.

De ce am venit aici acum, după cinci ani ? Și încă, în plus, cu Ewa, cu madona mea bolnavă de moarte. Doar mai este încă un restaurant în Końskie. E mai prost ? Dar nici ăsta nu-i cine știe ce.

Trebuie să mă eliberez odată de acest gînd. De cîte ori trec pe aici, mă gîndesc la aventura mea. Gata. Poate că de data asta am să-i pun capăt. Cu toate astea, nu mă uit la Ewa, parcă mi-ar fi rușine de ceva. De ce-oi fi adus-o aici ?

Beau încet din ceai, ciugulesc din prăjitură și mă uit la ușa dinspre bucătărie. N-o apare cealaltă ? Plătesc. Ieșim. Ce ușurare, n-a apărut ! N-o s-o mai caut. Ce ușurare ! Ne urcăm în autobuzul de Pszczonów.

Din fericire, nu-i înghesuială. Găsesc un loc unde-ar trebui să scutur cel mai puțin și încep să mă gîndesc cum o să fie săptămîna asta la tata. Cum ne va întîmpina ? Îmi compun prezentarea :

— Ewa, iată-l pe tatăl meu și... casa mea.

INTRASEM ÎN PANICĂ DE FRICA necunoscutului, dar acum totul a trecut și am rămas într-un cerc de liniște. Stau singură zile întregi. Andrzej dispare pe undeva cu tatăl lui. Małgosia trebăluiește în gospodărie. Uneori văd de departe oameni pe cîmp sau le aud vocile cînd vin să se sfătuiască ba de una, ba de alta. De fapt, îngrozitoare sînt numai mesele. Deși, nici

atunci nu prea mă sîcîie nimeni cu discuțiile. Cu siguranță că Andrzej i-a rugat să mă lase în pace. De tatăl lui mi-e teamă. E ca un pom bătrîn, plin de noduri. Probabil că-i par o păpușe caraghioasă, de ceară.

Și la mine acasă e liniște, dar aici este cu totul altfel. Liniște de țară, la fel ca pline de țară. Nu mai fusesem de foarte multă vreme într-un sat. Stau ore în șir culcată în livadă, în umbra deasă a merilor. Cînd deschid ochii, în frunze e plin de soare. Ascult sunetele liniștii și-mi face plăcere. Mă calmează, mă adoarme, nu mă mai gîndesc la nimic, devin o ființă vegetativă, ca pomul, ori ca iarba și mă simt bine.

— Andrzej mi-a spus că dumneata studiezi arhitectura. Poți să-mi dai un sfat ?

Deschid ochii. E pomul bătrîn. Ce-o fi vrînd ? Să mă scol, să mă duc cu el, să văd locul unde vor să construiască o fîntînă arteziană și pe urmă, în parcul moșiei, fiindcă zace acolo de mulți ani o statuie de piatră, cam ciobită, dar poate că o fi bună pentru fîntînă. Și să-i mai spun dacă parapetul să fie mai scund sau mai înalt și, dacă înjur, să fie numai iarbă sau și straturi cu flori. Unde-o fi Andrzej, el m-ar apăra. N-am curaj să-l refuz pe tatăl lui. Îmi mobilizez toate forțele și mă duc cu el. La început drumul m-a obosit, mă apăsa ceva în cap, dar apoi mi-a trecut și chiar mă simt bine. Da, statuia, care este o dansatoare de epocă, se potrivește. Îi măsoar înălțimea cu un băț. Ne întoarcem la scuarul din fața școlii, intru în gang și-mi imaginez cum ar trebui să arate fîntîna văzută de aici.

— Am să v-o desenez, mi-a scăpat.

Mi-a zîmbit cu fiecare rid și atunci am observat că are ochii aproape la fel de luminoși ca ai lui Andrzej. M-am întors în livadă foarte obosită, dar fericită. Deci, tot va rămîne ceva de pe urma mea. Într-o fundătură de

sat. O fîntînă caraghioasă, cu o faţă dansînd. Puri toată inima în proiectul ăsta. De aceea am venit aici. Întotdeauna am crezut în predestinare. La ultima cotitură a trebuit să-l întîlnesc pe ţăranul acesta ciudat, învăţător-artist, căruia i s-a năzărit să aibă o fîntînă arteziană în sat. Acum sîntem prieteni. Mi-a adus în livadă foi de hîrtie, rupte dintr-un caiet şi creion.

Dar totul era prea frumos ca să fie adevărat. Iau creionul în mînă şi simt din nou durerea aceea îngrozitoare de cap, greaţa şi ceaţă în faţa ochilor. Cum să desenez dacă nu văd? Nu văd. Acum nu mai văd fîntîna nici cu ochii imaginaţiei, cum am văzut-o acolo, în gangul şcolii. S-au spulberat proporţiile, linia sprintenă, stilul, fantezia... Am desenat ceva cu ajutorul lui Andrzej, dar a ieşit îngrozitor.

— Nu eşti mulţumită?

— Nu.

— Poate cînd ai să te simţi ceva mai bine..

— Poate...

E dezamăgit şi el. Şi-o fi închipuit că munca o să-mi facă bine. Dar eu nu-s bună de muncă. Invalidă la douăzeci şi doi de ani. Bună de dat la gunoi. Tot e ceva c-am avut curajul să merg pînă acolo. Astăzi m-am dus singură pînă la bisericuţa de lemn. O jumătate de kilometru de casă.

Nu-i nimeni înăuntru. Întotdeauna mi-au plăcut bisericile goale. Policromie naivă, o grindă de lemn şi un crucifix splendid, aşezat în faţa altarului. În spatele lui, o foaie mare, tipărită. „Basmaua sf. Veronica“. Un tablou identic, dar mai mic, era acasă la noi, într-o ramă groasă, de stejar. În faţa lui ardea candelă.

Razele felinarelor de pe stradă pătrundeau în cameră, revăd sclipirea candelăi şi aud vocea şoptită a mamei.

„Roagă-te la Dumnezeu“, „roagă-l pe Dumnezeu“. Atunci Dumnezeu părea nesfârșit de bun, de apropiat, de cald. ca o mamă atotputernică. Dar n-a fost atotputernic. Sau n-a vrut să fie. N-a vrut ca mămica să se întoarcă.

Mă uit la fața chinuită a lui Hristos de pe cruce. Dumnezeu întinde iarăși mâinile spre mine. E gata să mă primească, să mă liniștească, să-mi promită „viață veșnică, amin“.

Dar mie mi-e rușine să mă duc la el. De vreme ce am trăit fără el atîția ani de viață conștientă, matură, fără să țin deloc cont de el în răfuielele mele cu lumea, nu pot să mă întorc acum la el numai pentru că... mi s-au sfârșit zilele.

Sau poate că nu-i numai rușine. Dacă l-aș accepta, nu mi-ar mai rămîne nici disperarea. Ar trebui să rezist pînă la capăt, căci disperarea este un păcat. Înseamnă neacceptarea soartei. Revoltă în fața voinței lui Dumnezeu. N-ai voie să te sinucizi.

Dar dacă a s t a nu înseamnă sfîrșitul ? Dacă nu-i decît o etapă, o stare, o transformare ?

Ar fi foarte bine să cred. Să închid ochii și să plutesc blînd în nimic. Ar fi bine. Dar nu pot s-o fac. Așa că suflu în flăcăriua candeliei ce arde în memoria mea înaintea chipului lui Hristos de pe basmaua sf. Veronica — și rămîn singură, cu propria mea disperare, cu propria mea frică.

Ies din bisericuță. Trec printr-o luncă mocirloasă spre riul căruia localnicii-i spun Swistawka. Să te îneci în Swistawka. Să te îneci într-un pîrîiaș fără importanță...

Iarba e înaltă și foșnește în soare, întocmai ca atunci. Oare atunci, cu Grzegorz, a fost adevărat ? De ce nu mă pot afunda în amintirile acelea ca în iarba asta înaltă ?

Nu pot. Nu-mi mai fac iluzii că n-a știut, că dac-ar fi știut... Știa foarte bine. Și ? L-a lăsat pe Andrzej să mă îmbrace pentru coșciug. Are dreptate. De ce să-și rateze viața pentru un cadavru ? Rațiunea asta a lui a răsturnat totul în mine. A fost un fel de jupuire de piele, ca și cum ți-ai scoate măruntaiele la vedere. Dar acum nu mă mai doare. Mi-a scris o scrisoare, din care rezultă că nu înțelege nimic. Pe urmă, a venit o dată și atunci am și transpirat de groază că cineva care, pînă mai ieri îmi era atît de drag, acum poate să-mi fie totalmente străin. A murit în mine definitiv. Nu mai aștept nimic. Ar fi trebuit să mor și eu de mult.

Zăcutul în livadă a început să mă obosească, de cînd am înțeles că liniștea asta de fapt nu-i liniște. Că dacă ai amplifica, dacă ai ridica la puterea n toate bîzîiturile, foșnetele, trosnetele, lătratul, cîntatul cocoșilor, orăcăitul broaștelor — larma ar fi mai mare decît în oraș, decît în cea mai zgomotoasă fabrică.

A fost de ajuns că m-am gîndit și brusc totul s-a intensificat în mine, de parcă mi s-ar fi introdus în creier un amplificator diabolic. Îmi astup urechile. Din nou nu-mi mai găsesc locul. Din nou simt că nu mai rezist. Din nou mi-e rău. Rău, rău, întotdeauna și pretutindeni...

Nefericita Małgosia, femeia-copil se uită la mine cu ură sau poate cu o încîntare idolatrizantă. Nu știu de ce. Uneori spune ceva, dar n-o pot înțelege, alteori mă atinge delicat, dar și asta trezește repulsie în mine.

Bine că plecăm mîine. Tatăl lui Andrzej are ceva de rezolvat la Końskie și mergem împreună.

— Cu ocazia asta îmi mai aerisesc și eu costumul. De vreme ce tot l-am cumpărat, acum trebuie să-l port.

Nu înțeleg de ce Andrzej s-a înroșit, iar Małgosiei au început să-i cadă crătițile din mîini.

Noaptea m-a trezit un foșnet. În lumina lunii care cădea prin geamul deschis, am văzut-o pe Małgosia într-o cămașă de noapte lungă, albă, cu părul despletit, stînd în genunchi în fața dulapului deschis și tăind ceva cu o foarfecă mare. Concomitent mormăie ceva, farmece sau blesteme sau rugăciuni... Nici nu respir, ca să n-o sperii. Ce-o fi făcînd ?

— Małgosia..., șoptesc încet.

S-a întors, a țipat și a îndreptat ascuțișul foarfecii spre mine. Am înghețat de spaimă. Dar foarfeca i-a căzut cu zgomot pe podea, iar ea a sărit pe fereastră, în grădină. Buimăcită de somn, nu mai înțelegeam nimica. Ori poate c-a fost un vis ? Să fug după ea. Nu știu de unde am luat puteri și nici nu știu cum am ajuns în livadă. Strig :

— Małgosia ! Małgosia !

Cămașa ei albă sclipește pe luncă.

— Małgosia !

N-o ajung. N-am putere. Dar trebuie. Se întîmplă ceva îngrozitor dacă n-o ajung. O văd la malul râului.

— Małgosia !

Mă arunc după ea în apă. Mă împleticesc în păpuriș, nu mai pot, o ajung în cele din urmă, o prind de cămașă, mă lupt cu ea, mă respinge, se smulge, este puternică, nu pot să-i fac față, m-a împins mai tare, am căzut cu fața în apă.

Andrzej mă duce prin luncă spre casă. Mi-e rușine, parc-aș fi goală, pijamaua udă mi s-a lipit de corp. Știu că Małgosia trăiește. Aud în spate vocea bătrînului și plînsul ei sfîșietor.

Stau ghemuită într-un trening de-al lui Andrzej. Bem ceai fierbinte. Małgosia continuă să plîngă. Bătrînul se

uită la costumul ciopîrțit. Plînsul ei parcă n-are să se mai sfîrșească niciodată. Îneebunesc. Brusc încep și eu să plîng. De ce plîng ? S-ar putea să ajung și eu ca Malgosia. Atunci, ce mai aștept ? Ce aștept ? De ce plîng ?

Există cineva mai amărit ca mine...

NOAPTEA DE AUGUST PĂTRUNDE

în hambar printre scînduri. Fînul proaspăt e parfumat.

Mîine ne întoarcem la Varșovia.

Totul s-a derulat ca un vis : am adus-o pe drumul cu sălcii pletoase, s-a uitat îndelung la luncile rîului Swistawka, a pășit pragul casei în care m-am născut, a mîncat la masa noastră, a dormit sub acoperișul nostru... Dac-ar fi fost și sănătoasă, veselă... Și dac-aș fi putut spune : „Tăticule, iat-o pe Ewa, soția mea“... Dacă...

Cred c-a fost chiar mai bine decît mi-am închipuit. Parcă s-a făcut un pic mai senină. M-am străduit să n-o plictisesc nici cu prezența mea, nici cu a tatii. Am reușit, de asemenea, s-o feresc de ochii vecinilor curioși. I-am întins un pat de campanie în livadă și acolo a stat lungită zile întregi. Am insistat să bea mai mult lapte, să mănînce miere, fructe, avem niște prune grozave anul acesta și nici merele nu-s urîte. Parcă este mai puțin palidă. Și parcă doarme mai bine decît la Varșovia. Doarme singură, în cameră. Tata cu Malgosia în bucătărie, iar eu în hambar. Degeaba m-am temut. I-a plăcut tatii. S-au înțeles cu privire la fîntîna arteziană. E mulțumit că i-a făcut proiectul. M-am bucurat și eu că se ocupă de ceva, din păcate s-a terminat cu lacrimi că n-a ieșit așa cum ar fi vrut ea. Are greutăți cu desenatul, nu vede bine, a trebuit s-o ajut eu. Totuși, s-a mai înviorat puțin. Ba chiar s-a și plimbat singură.

Cînd eram mic îmi plăcea teribil să dorm în hambar. Și ori de cîte ori intru aici, îmi revine parfumul anilor copilăriei. Dar și gîndurile sîcîitoare cu privire la tata : De ce este dezamăgit de mine ? Cînd a început asta ? El a vrut, a crezut, a sperat c-o să fim împreună, dar nu sîntem și, de fapt, n-am fost niciodată. Întotdeauna am fugit de ce-i era lui drag. Nu mi-a plăcut să pescuiesc, să sap grădina, să mă scol în zori. În copilărie auzeam mereu întrebările tatii : „La ce te holbezi ? Fă și tu ceva !“ Sau : „De ce nu dormi ?“

Mamii puteam să-i mărturisesc totul, dar lui...

Cum să-i spun că nu dorm pentru că mă încîntă jocul umbrelor colorate care cădeau pe tavan de la un candelabru din mărgele ? Candelabrul acela... N-am mai văzut niciodată unul asemănător : franjuri de mărgele de sticlă colorată agățați de niște cercuri mai mari și mai mici, în jurul becului. La cea mai mică mișcare — mama le mișca — din întîmplare ? — ori ca să-mi împlinească mie cea mai fierbinte dorință ? — mătăniile vibrau însutind împletirea tremurată a umbrelor pe tavan și pe pereți. Un adevărat dans de scînteii, sclipiri, strălucire. Era spectacolul care mă absorbea total și mă încînta.

Cum aș fi putut să-i explic lui, cînd mă întreba : „De ce nu dormi ?“ Nu puteam.

Mai pasionant decît jocul cu candelabrul nu era decît jocul cu ochii. Apeși cu degetele pe pleoape și încep să se petreacă acolo lucruri nemaipomenite. Parcă țîșnesc jocuri de artificii, fulgere, trec nori în goană, curcubeu, ceruri înstelate și peisaje montane, palate de gheață, culori selenare : verde, violet, argintiu, oglindirea soarelui în apă, de la roșu și portocaliu, pînă la un alb transparent ; un caleidoscop de culori, fîntîni arteziene de lumină, totul într-o neînteruptă mișcare, totul pulsează, lucește,

sclipește, țîșnește, trece dintr-o formă în alta trezind în inimă bucurie și neliniște — ce va fi mai departe ? — ce va fi mai departe ? — și nici nu-ți dai seama cînd adormi. Și dormi cu somnul copilăriei, simțind uneori mîna gri-julie a mamei cum îți îndreaptă plapuma căzută.

Din starea în care mă aflam, pe jumătate adormit, m-a trezit țipătul Ewei :

— Malgosia ! Malgosia !

Isuse Hristoase, ce s-o fi întîmplat ? Săr jos, îmi trag în grabă pantalonii și fug în curte. La văd pe amîndouă alergînd în lumina lunii peste luncă, Malgosia într-o că-mașă lungă, albă, cu părul negru despletit, iar Ewa în pijama, cu căpșorul ei tuns, un băiat alergînd după o naiadă, un tablou nemaipomenit, de vis. A auzit și tata strigătele Ewei. Alergăm amîndoi după ele. Malgosia a ajuns de-acum la rîu. Să fug mai repede. Înaintează prin păpuriș, s-a cufundat pînă la gît. Ewa luptă s-o ajungă, o apucă, o trage, Malgosia se smulge și-i dă un brînci cu toată puterea. Doamne, Dumnezeu, Ewa a dispărut sub apă ! N-ajung la timp ! O duce curentul ! M-am încurcat și eu în păpuriș ! Iat-o ! Capul ei a apărut iarăși la suprafața apei. O prind de mînă. O țin strîns. Nu-i mai dau drumul...

Văd cum tata o ajunge pe Malgosia și-o trage la mal.

Îmi duc copilașul în brațe spre casă, prin lunca scăldată în lumina lunii. Apa curge șiroaie de pe noi. Pijama-ua udă i s-a lipit de corp — parc-aș ține-o goală în brațe. Mă inundă un val de fierbințeală, dar imediat mă controlez, cu teamă, să nu simtă ce se petrece cu mine.

În cameră văd atîrnînd pe un umăraș jalnice ciopîrțeli din stofă de lînă, gris închis. Ce s-a întîmplat ? A făcut o sperietoare de ciori ? Ce-i asta ? Noul costum al tatii !

— Małgosia !

Małgosia plînge cu hohote. O învelesc pe Ewa cu pătura, fac ceai. Tata umblă de colo-colo prin cameră, în cele din urmă spune deznădăjduit :

— Ce i-o fi intrat în capul ăla prost ? Că mă duc la Varșovia și nu mă mai întorc ? C-o las aici singură ? Ce să mă fac cu nebuna asta ?

Văd că din ochii Ewei curg lacrimi. Plînge fără suspine, doar îi alunecă lacrimile pe obraji. Doamne, cum am putut să las să se ajungă la așa ceva ? Cum am fost în stare s-o aduc aici ? De vreme ce și eu însumi m-am gîndit că poate să se întîmple și cu Ewa la fel, să ajungă ca Małgosia, cum de n-am presupus că și ea se poate gîndi la același lucru ? N-aveam voie să-i pun în față această imagine de coșmar. Nu trebuia s-o aduc aici. Sînt un prost ! Un prost !

Lacrimile curg fără încetare din ochii Ewei; dar fața i-a căpătat o expresie nouă, ciudată. Ori poate plînge numai de tragedia Małgosiei și nu se gîndește la sine ?

TIMPUL S-A OPRIT ÎN LOC. NU MAI deosebesc zilele unele de altele. Zac pe studio și mă uit la cutia neagră a pianului. Pe urmă mă întorc pe partea cealaltă și-mi agăț privirile de fereastră : coroana pomilor, norii, acoperișul roșu al mănăstirii. Sau mă uit la nemuritoarele violete de Parma. Nu le ud niciodată și nu vor să moară. La fel ca mine.

Mătușa s-a întors la Cracovia, proprietarul în Algeria; escapada noastră la țară s-a terminat și totul a revenit la normal; adică e în continuare anormal, căci nu s-a schimbat nimic. El este în permanență în preajma mea,

iar eu îl sîcîi la fel ca înainte. Atunci, cînd a lipsit trei zile, îmi făceam iluzii că între noi ar putea să fie și altcumva. Probabil însă că eu nu mai pot să trăiesc altfel.

Zdrăngănitul pianului mă enervează cumplit. Cu fiecare zi ce trece mai mult. În general, orice sunet. În schimb, dacă e liniște, îmi revin imaginile morții. Înebunesc.

Cînd Andrzej, cînd Zosia încearcă „să mă distreze” și-mi citesc cîte ceva cu voce tare. Nu înțeleg nici un cuvînt. Mai înainte mă prefăceam că ascult, acum nu mai am chef nici de asta. Singurul lucru pe care-l mai doresc este singurătatea, în care reușesc uneori să-mi adorm imaginația și atunci gîndurile curg liniștit, în cerc, fără sens.

Din timp în timp Andrzej mă duce la clinică. Mă consultă, fac tot felul de teste și-mi spun să am speranță, încercînd să-mi insufle convingerea că e bine, din ce în ce mai bine, iar eu nici măcar nu mă mai revolt împotriva acestor minciuni.

Zosia nu ține la mine, vine aici numai pentru Andrzej, ca să-l ajute sau ca să fie în preajma lui. E furioasă pe mine că Andrzej își ratează marea lui șansă de viață. Dar ce-s eu de vină? Eu n-am determinat cu nimic decizia lui. Zosia își inchipuié că el mă iubește, e geloasă, dar nu-i adevărat, el nu iubește pe nimeni, e un înger, un sfînt, mă uit la el cînd trebăluiește în jurul meu, ori cînd cîntă și mă gîndesc de ce-o fi făcînd toate astea? De ce le-o fi făcînd? Nu găsesc nici un răspuns, în afară de acela că-și caută deuseu pentru nevoia lui de a se sacrifică și de a se dărui aproapelui său, că este o pură înțîmplare că tocmai eu m-am ivit la îndemîină, că a găsit în mine leprosul pe care să-l îngrijească. Dar leprosul nu dorește o milă rece și imaculată ca asta, leprosul vrea

mult, mult prea mult, vrea să și iubești nefericirea lui, lepra lui și pe el însuși.

Oare aș dori într-adevăr să mă iubească ? Nu știu. Aș vrea ca niște mâini simțitoare să-mi închidă ochii, cînd voi muri. Mîinile mamei mele. Dar ce importanță mai are atunci ?

CÎND ANDRZEJ CÎNTĂ PE UNDEVA

cu bani, sau cînd vine la noi acasă la lecții, eu stau ore întregi cu Ewa. Am încercat să-i explic că Ewa va trebui să se obișnuiască să stea singură, căci în curînd vine octombrie, începem cursurile și, pe deasupra, începe concursul. Dar nu reușesc să-l convingă nici un fel de argumente. Îi este frică s-o lase singură fie și o singură clipă. Așa că, ce să fac, stau cu ea.

De obicei se prefacă că doarme, ca să nu discute cu mine. N-are decît ! Mi-am recuperat în felul acesta toate rămîinerile în urmă cu corespondența. Acum citesc Dostoievski. N-are sens să citești la întîmplare, tot ce-ți cade în mîină. Nu rămîi cu nimic. Mai bine să cunoști în profunzime un singur scriitor genial. Mai de mult am citit „Crimă și pedepsă“. Acum citesc „Demonii“. Ce carte ! Iar „Crima“ am s-o mai citesc o dată. Cred că înainte eram prea proastă ca să înțeleg o asemenea carte.

Cum sînt eu de fapt ?

Uneori aud că se spune : „Zosia-i o fată de aur“, „are inimă de aur“, „e atît de bună“... Oare-i adevărat ? Nu-i adevărat !

Sînt îngrozitor de egoistă. Sînt bună numai în măsura în care îmi face plăcere. Îmi place să fiu „bună“, îmi place să țină lumea la mine. Dar reușesc oare să fiu bună chiar și atunci cînd bunătatea mă costă ?

Poate acum, pentru prima dată în viață, cu Andrzej. Deși, nici acum nu sînt sigură dacă „dezinteresul“ meu nu-i rezultatul faptului că n-am nici o șansă să-l despart de ea. Cîte intrigi, minciuni și răutăți nu mi-au trecut prin minte... Și nu știu dacă m-am abținut să le pun în aplicare din noblețe sufletească sau numai fiindcă nu credeam în eficacitatea lor.

Dacă ea s-ar întoarce la Grzegorz ? Da... numai asta ar fi ceva... dar nu se poate, chiar dac-ar vrea, nu se mai poate, ar fi o măgăriță. Cu toate că oamenii comit adesea cele mai mari măgării...

Adică eu să-mi construiesc fericirea pe faptul că cineva e măgar ? Și ce dacă, și ce dacă...

Andrzej... Da. Despre el poți spune „un om bun“. Sigur, sigur ? Oare asta-i bunătatea pe care-o caut ? Dar el o iubește. Dac-ar fi făcut același lucru pentru un om străin... Ar fi un sfînt. Un misionar, un om chemat să-și închine viața altora. Or, chemarea lui e muzica. Atunci e sau nu e un egoist ? Oare în general, se poate să nu fii egoist ? Atîta vreme cît ești încă om în carne și oase și nu înger ?

DE TREI ZILE APROAPE CĂ N-AM mai cîntat deloc pe bani și am stat aproape tot timpul la Papa. O, prostule, te lași din nou legănat de speranțe. Tot mai sus, tot mai sus...

Au fost clipe cînd muzica m-a absorbit în totalitate. Ca înainte. Mă închideam într-o sferă uriașă de sticlă, plină cu sunete. Adică, nu eu mă închideam, ci eram absorbit și atras în ea. Restul lumii nu mai exista pentru mine. Ca înainte.

Dar brusc, înăuntrul globului de sticlă îmi apărea fața ei chinuită, sunetele se risipeau, se îndepărtau și cea mai importantă devenea întrebarea : ce va spune mâine doctorul, la control ?

RĂBDARE NECLINTITĂ. O BUNĂTATE sterilă. Marmură. Cristal.

De ce-o fi făcînd toate astea ? Nu pot să înțeleg, de ce ? L-aș supune la torturi, numai să aflu : de ce ? Nu vreau milă. Dar de ce mă sîcîie atît acest lucru ? De ce sufăr că el este perfect indiferent ? De ce ?

Am așa de mult timp la dispoziție, strașnic de mult. Poți să înnebunești, așa-i de mult. Mă gîndesc ore în șir — de ce...

Oare mă mai tem de moarte ? De o mie de ori pe zi mor zăcînd cu ochii deschiși, cînd îl aștept să vină. De fiecare dată cînd îi aud pașii pe scară inima-mi bate mai tare în speranța că are să se apropie de mine, că are să mă strîngă la piept, are să-mi zîmbească, are să-mi spună ceva...

Dar el e întotdeauna rece, întotdeauna distant, întotdeauna grijuliu. Îl urăsc. Ah, cît îl urăsc !

Exersează un studiu. Ce chin ! Fiecare sunet îmi buie în creier. Îmi prinde nervii cu un clește și-i trage, îi smulge. Mă ghemuiesc și mai mult. Îmi acopăr urechile cu palmele. A observat. S-a întrerupt și s-a apropiat de mine :

— Ce ai ?

— Nimic, nimic.

Ochii mei îl evită. S-a uitat la violetele de Parma veștejite de-a binelea.

— Nu le-ai udat.

— Nu le-am udat.

— Nu-ți plac.

— Mi le-ai adus cadou.

— N-ai grijă de ele.

— Pentru că nu pot să sufăr violetele de Parma.

— De ce-ai tăcut pînă acum ? Le arunc imediat.

Îmi vine să deschid geamul, să arunc ghiveciul și pe urmă să mă arunc și eu. Cu toate astea spun :

— Nu le arunca. Am să le ud.

— La „Podkomorzanka“ adusese halva, dar era îngrozitor de multă lume. Poate dau o fugă mai tîrziu.

Aprob dînd din cap. Își închipuie că mă face fericită cu halva.

— N-ai vrea să dormi acum ?

— Dar tu ce faci ?

— Cînt.

— Atunci cum vrei să dorm ? Chiar voiam să dorm. Dar dacă tu cînti...

Îmi îndreaptă perna, mă acoperă cu pledul.

— Dormi, eu am să cînt la claviatura mută.

— Pentru tine-i totuna ?

— Nu. Dar nu-ți bate tu capul cu asta.

Închid ochii. Mă străduiesc să adorm. Aud cum Andrzej se așează din nou la pian. N-aud sunetele, dar îl simt cum cîntă, cum mișcă degetele. Și brusc încep să aud sunete. Devine insuportabil. Îmi crapă capul. Plîng.

— Ewa, ce s-a întîmplat ? Sînt lîngă tine, Ewa, de ce plîngi ?

Tocmai asta doream să aud, că e lîngă mine. Dar nu așa. Ca un infirmier. O umbră. Un înger. Nu, voiam să aud că e lîngă mine iubitul meu, bărbatul meu. Omul care mă iubește.

— Hai, dă-mi mîinile tale... așa... așa..?

Acum are să se aplece spre mine, are să-mi spună ceva, are să mă sărute, are să mă îmbrățișeze toată și eu am să mă odihnesc în îmbrățișarea lui. Acum am să uit de toate, am să mă simt din nou femeie.

Îmi ține mâinile într-ale lui și stă țeapăn, parcă puțin dat pe spate. Marmură. Cristal. Sticlă. Ochii lui privesc cu grijă, cu vigilență la... leproasă. Îmi trag mâinile dintr-ale lui.

— Știu că n-ar trebui să te deranjez de la lucru... dar... nu pot să mai suport sunetele astea.

— Adineaori n-auzeai sunete.

— Ba le auzeam. Și când cînti la claviatura mută eu tot aud.

— Nu te uita.

— Nu mă uit. Stau cu ochii închiși și aud... aud mereu.

— Și acum ?

— Nu, acum când stai lîngă mine, nu...

— Încearcă să adormi.

— Dar... dar cum adorm ai să începi iarăși să cînti.

— Nu. Dormi.

Mă prefac că dorm. Îl simt că stă lîngă mine, mă privește. După cîteva clipe însă se ridică încetîșor. Sigur, se întoarce la pian. Mă forțez să țin ochii închiși cît mai mult. În cele din urmă îi deschid : m-a mințit ! Cîntă ! Mișcă buzele, ca și când ar fredona. Degetele-i zboară pe claviatură.

Izbucnesc în plîns :

— Oh, de ce-oi mai fi trăind !

— Acum s-a înfuriat de-a binelea.

— Încetează ! Eu trebuie să cînt ! Chiar nu-nțelegi nimic ? Lasă-mă-n pace să lucrez !

Asta-mi trebuia, să strige la mine. Brusc am văzut totul clar și-am încetat să mai plîng. M-am ridicat în capul oaselor.

— Am să iau o pastilă.

Înăuntrul meu simt totul rece, ca de gheață. Vocea îmi sună calm, nici urmă de plîns, de isterie :

— Îți sînt o povară...

— Nu vorbi așa. Nu-i adevărat.

— Trebuie să cîmți.

— Nu trebuie nimic. Culcă-te. Am să stau lîngă tine.

— Nu, nu... Nu mi-e somn. Mă simt mai bine.

Trebuie să acționez repede, foarte repede.

— Știi ce... Mi-ai făcut poftă cu halvaua aceea. Du-te și cumpără-mi o bucată.

— Neapărat acum ?

— La ora asta nu mai e înghesuială. Te rog...

A plecat. Aud clănțănitul ușii, apoi pașii lui îndepărtîndu-se.

Repede. Acum, repede. Sus, pe pat, pe geam, pe parapet și... fără să vreau lovesc nenorocitele alea de violete de Parma. Bufnitura glastrei sparte a răsunat în curte, crește ca un ecou... și nu știu de unde-a apărut iarăși lîngă mine, mă trage înapoi de pe parapet, închide fereastra, mă aruncă pe pat și parcă atîrnă nu știu cum deasupra mea, cu mîinile rășchirate peste capul meu. Tremură din tot trupul :

— Cum ai putut ? Ewa !... Cum ai putut ?..

— De ce te-ai întors ?... De ce ?

— Ewa... Crede-mă... ai să te faci bine.

— Cine are nevoie de viața mea ?

— Eu !

— Tu ? !

— Ewa... Crede-mă.. ai să te faci bine.

Brusc a explodat din mine tot ce mocrise zile și nopți nesfîrșite :

— Nu-mi mai spune așa. E tot mai rău. Am să fiu o infirmă ! Sînt de-acum o infirmă. Nu vreau milă ! Te urăsc ! Ești bun, strașnic de bun ! Neomenos de bun ! Dar eu nu mai suport toate astea. Îmi vine să vărs pe noblețea ta ! Nu vreau milă ! N-am nevoie de bunătatea ta ! Lasă-mă-n pace ! Bunule !... Tu nu înțelegei nimic... Nimic !...

Îmi ia capul chel în căușul palmelor. Se apleacă mai mult. Chiar deasupra mea sînt ochii lui incredibil de luminoși. Lumina lor mă învăluie. Dintr-odată a devenit cald, tandru :

— Vei fi sănătoasă. Dacă pentru asta ai nevoie de dragostea mea — află că te iubesc, Ewa. Te iubesc. Te-am iubit întotdeauna. Chiar de la început. De la facerea lumii. *

O adiere ușoară de vînt vine dinspre geam, o clipă îmi mai trece prin fața ochilor imaginea glastrei sparte, după care mă învăluie toată lumina ochilor lui, căldura, lacrimile... Plîng încetișor, în tăcere, fericită.

Simt atingerea delicată a buzelor lui pe buzele mele.

M-am trezit bucuroasă și îngrozită. Îl iubesc pe Andrzej ! Și vreau să trăiesc ! Începe un nou chin. Trebuie să vorbesc singură și serios cu medicul. Să aflu dacă voi putea trăi. Și... cum voi putea trăi.

PARCĂ I S-AU CUFUNDAT DOUA

stele în ochi. Probabil că s-a petrecut ceva între ei, căci și Ewa e schimbată. Zîmbește, aranjează prin casă, fotografia mamei ei și-a reluat vechiul loc, iar la mine se uită

nu știu cum... parcă și-ar cere scuze. Gata. S-a sfârșit. Ei se iubesc, iar eu am rămas de căruță.

Mîine mă duc la Jurek acasă. N-am pentru cine să mă păstrez. Trebuie să termin odată și cu asta.

Au început cursurile, dar nimeni nu discută altceva decît despre concurs. Numai ieri s-au bătut doi băieți de la secția de operă și s-a făcut mare tevdatură. Grozav început de an universitar ! La inaugurare rectorul ne-a vorbit despre onoarea institutului nostru, despre demnitatea artistului și altele... Fapt e că trăim în școala asta a noastră nițel cam ca în lună. Există în Polonia un tineret normal dar și niște lepădături de ultimă speță : haimanale, hoți, cei care se țin de violuri și alte soiuri de golani. Noi constituim cealaltă extremă : subtilitate excesivă, rafinament, viața închinată unor țeluri „înalte“. O fi bine așa ? Oare n-o încasăm pe urmă prea tare de la viață ? Fiecare visează să ajungă un Paganini, un Rubinstein... Fiecare visează să-și găsească „marea dragoste“ în artă. Și de fapt este imposibil. Ce se alege de cei respinși, înșelați, dezamăgiți ?

Mă gîndesc bineînțeles și la mine.

Tot mai mult mă interesează tinerii declassați. Aș vrea să pătrund în mediul lor, să încerc să-i înțeleg. De ce sînt așa ? Cum au ajuns acolo ? Cu siguranță pentru că nu-i pasionează nimic. Mi se pare evident că atunci cînd un tînăr n-are nimic, își caută emoții fie și-n scandal. Nu poți să trăiești fără o anumită tensiune interioară. Plictisul naște răul.

O, Doamne ! Poate c-ar fi trebuit să urmez psihologia și să mă ocup de „îndreptarea căilor greșite în viață“ ale

tinerilor delincvenți. Poate c-ar fi fost o muncă mai utilă decît să zdrăngăn toată ziua la pian. Dar parcă asta-i problema, să fii util ? Important e să-ți fructifici pe deplin toate posibilitățile. Să te realizezi. Să fi tu însuți.

Însă la ce bun, dacă n-o să fiu niciodată fericită ? Cercul se închide aici. Ah, Andrzej, Andrzej...

Bat cîmpii.

M-am duș la prostul ăla de Jurek hotărîtă să cedez. Bătrînii lui plecaseră nu știu unde. A aranjat casa a-ntîia. Pahare înalțe, vin, flori, plăci, semiîntuneric, „Cîntece țigănești“ — o înregistrare autentică, rusească, pătimașă ca o conopidă. De ce ca o conopidă ? Uite-așa, așa zic eu.

Ne-am sărutat, ba chiar mi-a deschis și bluza, s-a bucurat că nu port sutien și... cînd s-a dus să facă cafele, eu m-am încheiat repede la toți nasturii, chiar și la cel de la gît, pe care nu-l închid niciodată și am șters-o. Mai-mai să-mi frîng picioarele pe scări. El a venit cu liftul și m-a ajuns la parter. Ne-am luptat cîteva clipe, dar tocmai trecea cineva și mi-a dat drumul. Pe urmă, am hoinărit amîndoi pe stradă. Încercam să glumesc, dar mă simțeam îngrozitor de prost. Deodată i-a picat fisa :

— Nu cumva ești fată mare ?

Idiotul ! A descoperit America ! Și ce speriat e !

— Ce, ești nebun ? — i-am aruncat furioasă și m-am jurat în gînd ca el să n-aibă niciodată ocazia să se convingă.

Ce să fac ? De ce-am fugit ? Să mă duc la un doctor ? Poate că sînt anormală. Să discut cu tata ? El n-o să înțeleagă mai nimic și-o să-mi spună : „Cînd ai să te căsătorești, totul are să se schimbe“. Dar dacă eu în general n-o să mă mărit niciodată ? În fond, pentru ce-aș face-o ?

De ce n-am și eu o mamă ? Adică am, dar e ca și cum n-aș avea. Să-i scriu ? N-are nici un sens.

S-o ia naiba de lume ! Nu-mi place deloc ! N-are decît să dispară fără urmă. Numai de muzică mi-ar părea rău.

Tare-i încîlcită viața asta. Singurul om căruia i-aș fi putut mărturîși totul e Andrzej. Ha ! Ha ! Ha ! Tot aici am ajuns. Ah, Andrzej, Andrzej ! Cu siguranță că o să înnebunesc și atunci o să-mi găsesc liniștea.

NU-I CAZUL ACUM SĂ MI SE URCE

la cap de fericire, să devin încrezut și să-mi alimentez cine știe ce speranțe iluzorii. Nu înseamnă deloc că și ea mă iubește, mai e mult pînă acolo, poate că nici n-o să se întîmple niciodată, prea ar fi nemaipomenit. Dar, ce bucurie ! Să-și dorească ea s-o iubesc ! Să aibă nevoie de dragostea mea, să întindă mîinile după ea. Cum am putut să nu observ asta ?

Ne sufocam amîndoi de atîta răceală. Cît trebuie să mă fi urît pentru strădania mea grijulie, în spatele căreia nu putea bănuî o inimă caldă. Cu toate că era, era, dar o îmbrăcasem în platoșe. Ce prost ! Ce prost am fost ! Cîte opreliști, cîte interdicții mi-am pus ! Pentru ochi, pentru mîini, pentru vorbe... Parc-aș fi fost scrobit, ori băgat cu totul în gips. Mă străduiam să par dezinteresat. În fața cui ? A lui Grzegorz ? A ei ? Ca să nu se simtă „obligată“ ? ! Față de mine ? Sînt un idiot.

Din cauza acestei atitudini reci și distante pe care mi-o impusesem, ajunsesem și eu la un pas de astenie. Îmi fugea pămîntul de sub picioare. Gîndul că jertfa mea a fost zadarnică începuse să ridice capul în conștiința mea și să muște. Și că marea mea șansă de viață, irepetabilă, concursul, se dusesese zadarnic.

Acum asta nu mai are importanță. Dacă ar fi posibil să dau timpul înapoi, n-aș schimba nimic. Aș proceda la fel. Dar nu m-aș mai comporta ca un idiot. Trei luni de chin ! Dar gata ! A fost un joc scandalos de prostesc.

Ce bine și ce ușor ne este acum să trăim. Totul are un sens. Fiecare pahar cu lapte, fiecare zîmbet, fiecare privire, fiecare întoarcere acasă, fiecare întrebare, fiecare răspuns, culcatul — trezitul. Văd cum renaște în ea speranța de viață. Se și simte mai bine. Cu fiecare zi, mai bine.

Nu prea discutăm. Îmi zîmbește ca atunci, la Filarmonică, atunci cînd am văzut-o prima dată. Teofan Grecul.

Ating cu buzele gura ei și parcă mi se deschide cerul. E raiul. „Nu mai deschide porțile altui rai, îmi e destul acesta...” am citit odată într-o poezie.

Nu-mi pot închipui ce-ar fi dacă între noi s-ar produce... totul. Imaginația nu-mi funcționează. Tabloul se acoperă de ceață.

PROFESORUL MI-A SPUS CĂ REZULTATUL examenului este promițător. Și-a scos ochelarii și s-a uitat la mine îndelung.

— A fost o reacție nervoasă. S-a confirmat ipoteza mea optimistă. Acum totul se va normaliza. Dacă n-ar fi cicatricea... — mi-a ridicat părul cu palma — ...arată foarte frumos — am putea presupune că operația nici n-a avut loc.

Îmi venea să-i săr de gît.

— Oh, domnule profesor... mulțumesc. Vă mulțumesc din suflet.

— Posibilitățile medicinei sînt, din păcate, limitate, fata mea. Dumneata ai fost aceea care ai avut destulă putere...

— Eu ?!

Nu eu, Andrzej ! Andrzej ! Andrzej ! Îmi venea să strig în gura mare, să arunc din mine toată rușinea pentru purtarea mea bicisnică și isterică. Andrzej a făcut totul, domnule profesor !

Dar profesorul își pusese din nou ochelarii și-mi strîngea mîna de rămas bun :

— Mai trebuie să facem un ultim control. E aproape o formalitate, dar te rog să vii peste două săptămîni.

Am cumpărat din piață un buchet uriaș de cîrciumărese multicolore.

Cînd m-am întors acasă, Andrzej cînta. A sărit în picioare și a venit înaintea mea :

— Cum a fost ?

Rîd, rîde și el cu mine și este clar că-i bine.

— Asta-i pentru tine — îi dau o floare. — Știu că un băiat nu trebuie să primească flori de la fete, dar asta-i pentru tine. Și asta — i-o dau pe a doua.

— Ewa !

— Și asta — și încă una — și așa, rîzînd amîndoi, îi trec toate florile, una cîte una. Poți să faci ce vrei cu ele.

— Ewa — șoptește el fericit.

— Profesorul mi-a spus, la sfîrșit, că dacă n-ar fi cicatricea, s-ar putea considera că n-am avut nimic. Dar mai trebuie să mă duc încă o dată, peste două săptămîni.

Acum Andrzej îmi ridică părul de la ceafă.

— Iubesc cicatricea asta. Am s-o iubesc întotdeauna.
— Dar pe mine ?
— Cine știe... poate și pe tine... un piculeț.
Mă sărută. Pe cicatrice, pe păr, pe ochi...

Mă simt bine și tare vreau să trăiesc ! Încerc să nu mă gândesc la vizita care mă mai așteaptă la clinică. Și să mă comport ca și cum aș fi complet sănătoasă. Nu reușesc însă întotdeauna să alung gândurile. Dar dacă nu-i decît pauza dinaintea unui nou atac ? Dar dacă e a e încă în mine și stă doar deocamdată ascunsă ?

Încerc să recuperez lunile pierdute. Poate reușesc să nu mai fac uz de aprobarea pentru prelungirea studiilor și să-mi dau toate examenele în sesiunea din iarnă. Ar trebui să încep din nou să cîștig cîte ceva. Andrzej intră în ultimul an, nici vorbă să mai cînte pe bani.

Ce bucurie să întinzi din nou planșeta. Să prinzi hîrtia de calc, să-ți înșiri toate ustensilele : graphosuri, tocure, redisuri, echere, creioane, flauri de diferite culori. Curăț rapidograful, comoara mea cea mai prețioasă. Ce plăcut e să stai în fața planșetei și să visezi. Tai bucăți hîrtia mea preferată de desen, hîrtie zgrunțuroasă, cenușie, de împachetat.

Mă uit la ultimul meu proiect dinainte de a mă îmbolnăvi. „Grădiniță de copii în mediul urban“. Mizerabil. Absolut mizerabil. Îl rup în bucățele mici. Am să-l fac cu totul altfel.

Frunzăresc notițele de la cursul lui Zachatowicz. Trebuie să dau examenul de geometrie descriptivă, la Suzin. Present primăvară cu fetele e-am să-l iau, chiar dacă n-o sa ma prezint în bluza albastră cu decolteu adînc. „Petruca cel negru“ a plecat din nou în Italia, sînt

sigură că iarăși are să ne aducă noi revelații pe tema barocului italian.

Mi-ar prinde bine să citesc din nou Noakowski, să capăt iarăși încredere în propriile mele puteri. Dacăș fi avut și eu un asemenea profesor !

Fac schițe într-o doară, ca și cum ar ieși singure de sub mîna mea : flori în vază, natură moartă, peisajul văzut de pe geam... dar totul e un vax. Ori prea realiste, ori prea mîinate de fantezie. Reiau : vederea de la geam — acoperișuri, turnuri..!

Am ieșit în piața orașului vechi și am desenat schițe de interior din biserica sf. Martin, panorama orașului văzută de jos, de pe malul Vistulei și altele. Paisprezece schițe. Un singur lucru cred c-am realizat : sînt zvelte, aerate și linia e fermă.

Mă întorc din nou cu gîndul la Noakowski. E greu să-ți imaginezi că un om care desena ca un vrăjitor, era el însuși voluminos, greoi, burduhănos și că se mișca cu greu. Într-una din fotografii are niște ochi ca de copil. Să-i fi avut într-adevăr așa ? Au rămas foarte puține lucrări de-ale lui. Majoritatea au ars în timpul războiului. S-or mai găsi unele prin diferite case. Se pare că nu-și prețuia operele. Se tîrguia cu cumpărătorul ca să mai scadă din preț. Ar trebui adunate toate la un loc, deși, eu, dacăș avea una, n-aș da-o pentru tot aurul din lume. Trebuie să obțin măcar un singur original de-al lui. Poate găsesc ceva la Consignația. Am să caut, cînd am să am bani.

Am făcut cîteva schițe pentru fîntîna arteziană a tatălui lui Andrzej. I le-am trimis pe toate, să-și aleagă. Andrzej susținea că una e mai frumoasă ca alta. După ce alege, am să-i fac proiectul la scară și în primăvară ne ducem s-o construim.

Încep din nou să trăiesc cu gîndul la munca mea, la meseria mea și-i tare bine. De-ar reuși și Andrzej ! De-ar reuși ! Peste cîteva zile începe concursul.

Am muștrări de conștiință că din cauza mea poate să piardă această colosală șansă de afirmare. Ca și cum ar fi simțit la ce mă gîndesc, s-a întrerupt din cîntat :

— Ascultă. Înainte cîntam așa...

Repetă o frază din concertul în fa minor.

— Iar acum cînt așa...

Mă străduiesc să ascult cu atenție, cît pot de atentă.

— E o diferență prea subtilă pentru mine. Oricum e splendid...

— Nu, încă nu-i cum trebuie. Îmi scapă ceva. E al naibii de greu să găsești o interpretare originală.

Din nou a cîntat același fragment.

— Cum îl prind, cum zboară. Vezi, întotdeauna m-am străduit cumva... să pătrund clipa cînd a luat ființă opera respectivă... Să-mi imaginez, să simt și să cînt ca și cum ar fi opera mea, ca și cum eu aș fi compus-o. Bineînțeles, pot greși, dar ceea ce simt e adevărat. Acum parcă am pierdut contactul...

A cîntat încetîșor un alt motiv.

— Știi, Chopin îl diviniza pe Mozart. Am să cînt acum mai mult Mozart. Am să încerc să revin pe ocolite, acolo unde eram înainte. Nu pot să mă grăbesc. Știu că acum nu mai apuc. Nu te necăji, sînt pregătit. Nici nu m-aș mai prezenta, dacă n-ar fi Papa.

Îmi zîmbește, dar pe mine mă sufocă rușinea și supărarea. De-aș putea da timpul înapoi...

— Din cauza mea. Numai din cauza mea. Tare-mi pare rău -- am șoptit înfrînîndu-mi lacrimile.

— Da. Datorită ție, a rostit el serios.

Am înghețat.

— Datorită ție știu cine sînt. Știu că exist. Înainte viața era un joc, acum este o realitate. Datorită ție.

Valul bucuriei spală supărarea.

— Iubesc. Te iubesc...

Am spus-o pentru prima dată în viață. Clar. Ca un jurămînt.

Deci a trebuit să trec prin iadul acela, ca să ajung la tine, să fiu cu tine, să te iubesc.

Cufundăm unul în altul luminile pătimase ale ochilor brațele se încolăcesc tîmplele se lipesc obrajii buzele fiori ca un curent goliciunea imobilizată de flacără presiunea dezarmantă grea răsună în mine o coardă nebănuită deci eu pot iubi așa palmele caută tandrețe mîngîie pielea toată totul tîmplele obrajii buzele sîinii apăsăți geamăt oh Andrzej fără sfîrșit fără sfîrșit cădem în sus da cădem în sus dans dans prin tot trupul pînă sub inima care bubuie înnebunită închid ochii o prăpastie deschid ochii o față fericită pînă la durere aș vrea să încetez să mai exist să rămîn așa pentru totdeauna.

Inimă peste inimă zvîcniri în tîmple la încheieturile mîinilor și picioarelor îmbrățișați contopiți aș vrea să lungesc clipa să opresc timpul mă desfac încet din îmbrățișare pun capul pe inima ta brațele te cuprind într-o mare de liniște stăm culcați pe un nor și norul plutește încet pe cer.

N-am știut nimic. N-am presupus că sînt așa. Tot ceea ce a fost, este și va fi în mine, e al tău. Pe viață și pe moarte.

Dincolo de fereastră pălesc stelele. Se luminează de ziuă.

Cîrciumăresele, tăiate scurt, puse într-o vază de lut, îți bucură ochii cu cinabrul, auriul, oranjul, roșul și purpuriul lor catifelat. Bătăile inimii tale răsună atît de tare, de clar — brusc mi se urcă pînă în gît un val de spaimă: n-o să dureze ! nu poate dura ! din ce parte va veni lovitura ? unde s-a ascuns vrăjmașul ?

Lacrimi mari îmi alunecă pe față. Andrzej... O să fie oare așa mereu ? Întinde mîna și cu buricele degetelor îmi șterge șuvoiul sărat al lacrimilor, mă strînge mai mult lîngă el, buzele-i hoinăresc prin părul meu, inima lui bate mai liniștit, mai încet — o mare duioșie mă cuprinde și, după o clipă, eliberată de spaimă, alunec moale în somn.

INABORDABILUL A AJUNS COTIDIAN, însă fără proverbialul cenușiu al acestuia.

Totul în jur e numai bucurie, fericire. Și totuși, cînd mă gîndesc la tot prin ce-am trecut, nu-mi vine să cred că putem trăi acum așa, obișnuit, fără încordări epuizante. Probabil că amîndoi am atins granițele rezistenței. Am învățat multe. Vom reuși să uităm ? Mi-am luat inima-n dinți și i-am spus că acum, cînd e sănătoasă, poate să se simtă absolut liberă, fără povara vreunei recunoștințe față de mine și că ar trebui să începem să ne aranjăm din nou problemele personale ca doi parteneri egali. Asta însemnînd implicit că eu-mă voi muta în altă parte.

I s-au întunecat ochii.

— Mută-te, dacă vrei. Ești liber. Dar eu... nu vreau să mai trăiesc nici o singură zi fără tine. Nici una.

Am rămas.

Peste cîteva zile începe concursul. Mai merg încă la ultimele lecții, la Papa, însă e un fel de autoamăgire. N-a mai rămas decît o umbră de speranță... că poate... dar, de fapt, știu că nu. Papa are absolută dreptate. Artă îți cere să i te dăruiești în totalitate. Iar pentru mine, acum, lucrul acesta e imposibil. Prea mult loc ocupă teama pentru viața ei, bucuria obținută datorită ei și grija pentru ea.

— Domnule profesor, n-ar fi mai bine să renunț ?

Aș vrea să fie de acord, vreau să mă odihnesc, oare nu vede cît sînt de obosit ? Dar Papa e încăpățînat :

— Nu ! Rezistă pînă la capăt. Oricum ai mult de cîștigat. Te mai obișnuiești și cu scena, cu publicul, cu o sală mare de concert. Este foarte important pentru tine.

Cel mai important lucru este conștiința care s-a instalat în mine că, orice s-ar întîmpla, n-am să părăsesc niciodată muzica.

Astăzi, după ore, am discutat îndelung despre omonimie în artă. Ce bine că indicațiile din partituri nu sînt prea precise : *crescendo*, *forte*, *vivace*, *sostenuto*... *con amore*... — luate disparat nu înseamnă mare lucru, dar în contextul lucrării...

Întotdeauna am gîndit că arta ar fi plată dacă n-ar exista o pluralitate de sensuri. N-ar mai fi artă. Cred că pluralitatea rezidă în izvoarele cele mai profunde ale creației. Căci arta trebuie să aibă în ea ceva magic, tainic, nedefinit. Și numai cînd reușești să simți și să extragi acel nedefinit, acea magie, acea taină — numai atunci atingi esența artei.

Tot așa să fie oare și în dragoste ? Cînd afli totul — încetezi să mai iubești ?

Dar parcă poți vreodată să afli totul despre ceva ?

niști din toată lumea. Iar în juriu — numai glorie. Stele de primă mărime. Cu o asemenea constelație, chiar dacă s-ar întrerupe curentul electric din Varșovia și tot ar fi destulă lumină. La noi la facultate s-a ținut o reuniune, ca să se cunoască concurenții între ei. Profesorul Sikorski a vorbit foarte frumos despre răspunderea juriului și cât este de greu să dai calificative pentru calități artistice. Sigur că-i greu... Și că marea artă națională poloneză a devenit obiectul interesului general, că atrage și încântă prin frumusețea ei... Și că în aceste zile vom trăi în atmosfera de neuitat a unei adevărate sărbători internaționale a muzicii.

La început serata a fost cam protocolară, dar pe urmă s-a făcut foarte, foarte. Sînt tare haiosi cu toții. Mi-a plăcut grozav un francez. Cu el aș fi scăpat la sigur de feciorie. Dar a picat la prima etapă, s-a supărat și-a plecat imediat. N-am noroc la băieți !

M-am împrietenit cu o japoneză, țin pumnii pentru ea. Cîntă teribil, cu o mare subtilitate, după care, nu știu de unde, dintr-o fărâmiță de om ca ea, dintr-o floare de lotus, se dezlănțuie brusc o forță nebănuită.

Stau tot timpul în culise, mi-au înțepenit și picioarele. Bălmăjesc binișor și franțuzește și englezește, a observat și tata și a spus că în vacanța viitoare are să mă trimită la Paris sau la Londra, să lucrez și să mă mai perfecționez.

Orice ar zice cineva, e emoționant. Drapelele țărilor participante, multitudinea limbilor și cînd mai vine și-un metis de la capătul lumii, din Uruguay ori Paraguay și cîntă mazurcile noastre... E ceva nemaipomenit și care ne unește pe toți. Au venit optzeci și doi de pianiști din

douăzeci și opt de țări. Uneori însă mi se face lehamite. Un an întreg nu yreau să mai aud Chopin.

Încerc să mă gîndesc la altele, dar de fapt sînt foarte emoționată pentru Andrzej. După părerea mea a cîntat minunat, tata însă are o mină cam nebuloasă. Ori poate mi se pare mie ? Oh, de-ar ajunge în finală ! Nu mai am răbdare să aștept verdictul juriului.

Mă înghesui pînă la listă. Sfinte Dumnezeule ! N-a trecut ! Mă arde furia ca un fier roșu. A picat !

Dintre ai noștri au trecut Grzegorz și Elka. Și japoneza mea. Numai Andrzej a picat. Cine să-i spună ? Eu, bineînțeles. Nu, nu-i nevoie, vād că l-a luat tata de-o parte... De ce o fi căzut ? Doar a cîntat atît de frumos... E plin de cretini juriul ăsta.

Încerc să par o bună colegă, mă prefac bucuroasă și-i felicit, dar mă roade invidia. Pentru mine. Și cel mai mult pentru Andrzej.

Japoneza mea a luat locul trei. Grzegorz a ieșit grozav, pe locul doi. Elka locul șase.

Aslăzi e concertul laureaților și, în sfîrșit, se termină. Mai trebuie să cînte Grzegorz, pe urmă minunea aceea de argentiniană și basta ! Adio, Chopin !

Ador momentul de tensiune dinaintea concertului Grzegorz e îmbujorat, deși nu cred că mai are trac. Mereu vine cîte ceva să-l felicite, iar el, afurisit, n-are ochi decît pentru Ewa. E clar că-i dă din nou tîrcoale. Eu de fapt ar trebui să mă bucur, dar nu pot suporta o asemenea măgărie...

— Ascultă, bătrîne, lasă vrăjeala...

— Ce ai, Zosia ?

— Îți ridici coada fracului ca un păun.

E sigur pe sine, fericit, râde și mă trage de ciuf întocmai ca tata.

— Ce, ești împotriva mea ? Numai pentru că a picat Andrzej ? Ori nu-l mai iubești ?

— Prostule !

— Pentru tine ar fi mai bine ca eu să mă împac cu Ewa.

— Of, ești prost ca o bită ! Eu vreau să fie fericit. Și să știi că-ți scot mațele dacă nu-l lași în pace. Ce-ai făcut tu pentru Ewa ? Nimic. N-ai mișcat un deget. Cu toate că atunci tu trăiai cu ea, nu el.

— Ce, crezi în minuni ?

— Nu știu. N-am fost sub patul ei. Dar știu că el i-a salvat viața.

— Ești o fată minunată, Pechinezule, nu te-am prețuit la adevărata ta valoare !

— Acum nu-ncepe să-mi tragi mie clopotele.

S-a înroșit de furie. O plasatoare i-a adus un buchet de orhidee și un plic lung. Colegii l-au asaltat :

— Ce flori ! Vreo ambasadă ! Cu siguranță că e vreo invitație !

El a luat cu nonșalanță florile de parcă toată viața ar fi fost hrănit numai cu orhidee, a căutat-o din priviri pe Ewa, s-a apropiat de ea și i-a întins buchetul cu mina unui Romeo, după care se uită arogant, cu coada ochiului la mine. Și iarăși o ia la o parte și-i șoptește nu știu ce. Din fericire, plasatoarea îi întrerupe vrăjeala.

— Domnule Grzegorz, domnule Grzegorz, în scenă !

Și-a tras vesta fracului, și-a netezit părul și a intrat întâmpinat de o furtună de aplauze.

Din cabina soliștilor a ieșit Andrzej și se uită după Ewa. Știu că a discutat acolo cu tata. Mă duc și eu la tata. Mă așez lângă el și-l privesc în ochi... E trist, cu toate că Grzegorz e marele lui succes.

— Tată... nu ești fericit.

— Cred că sînt.

— De cînd știai că Andrzej n-o să treacă ?

— Prea multe vrei să știi, Negruță.

— Ascultă tată, poate că ai să spui că sînt proastă, dar am impresia că eu aș fi trecut. Ce, cînt eu mai rău, să zicem, decît chinezul ăla ?

— Mai rău.

— Dar Andrzej, a cîntat minunat. De ce-a pierat ?

Mi se pare mie, ori într-adevăr ochii tatei au sticlit de lacrimi ?

— În fața mea el a cîștigat concursul acesta. Și tu la fel. De unde-ați apărut voi așa de talentați ?

Grzegorz se apropie de sfîrșit. Urcăm treptele în culise, să ascultăm finalul. Ultimele acorduri. Și uraganul de aplauze.

Este de-acum aici. Apoi din nou pe scenă. Abia pe urmă putem și noi să-l felicităm cu adevărat.

— Te-ai descurcat frumos, ștregarule, spunc tata.

— Mulțumesc, domnule profesor, mulțumesc pentru tot.

Se apropie Andrzej :

— Mă bucur, bătrîne.

Pentru prima oară de la cearta aceea, s-au îmbrățișat ca înainte. O mulțime de oameni l-a înconjurat pe favoritul zilei, iar eu am văzut cum Ewa a luat mîna lui Andrzej și a strîns-o tare și a lipit-o de obrazul ei.

Oamenii se risipesc încetul cu încetul. Tata m-a luat de mână, m-a dus spre Andrzej și Ewa și ne-a îmbrățișat așa, împreună, spunînd :

— Pentru voi nu se sfîrșește lumea cu concursul ăsta. Nu-i așa, Negruță ?

Și m-a tras de cîrlionți. Ah, tată, tată..!

CIUDAT, ULUITOR. ATÎTA VREME

am trăit numai cu un singur gînd, cu o singură dorință, o singură pasiune : să ajung pînă acolo, să nu mă las înfrînt, să rezist. Și iată-mă-s ! La capăt ? La țintă ? Cursa s-a terminat.

Transpirat și gîfîind, dar fericit... laureat ! Stau pe scenă, cîntă imnul. S-a terminat. Mă mir că nu mi-au pocnit nervii întinși la maximum. Astăzi sînt relaxat, mă simt ușor, e concertul laureaților.

Parfumul gloriei, fumuri, cădelnițe... Îmbătătoare, nimic de spus. Am cîștigat. Acum sînt sus. Acum pot spune că a meritat chinul.

Toate porțile îmi sînt deschise. Am fost deștept. Să muncești mult, să-ți lărgеști continuu repertoriul/ Bach în primul rînd și muzica contemporană. Da, Chopin, Bach și contemporană. De-acum trebuie să cîntăresc totul cu înțelepciune... Să nu iau tot ce mi se propune. Să învăț să refuz... Să aleg. O, Doamne, și ce-am să mai călătoresc prin lume !

Mă bucur și pentru bătrînii mei. Nu mai pot de mîndri. Meritau. Nu mi-au refuzat niciodată nimic.

Și cu toate astea, parcă-i pustiu și trist că s-a terminat. Am trăit în timpul din urmă ca într-un vis demențial. Acum trebuie să mă trezesc.

În sfârșit, astăzi o voi vedea pe Ewa. Uneori îmi apăsărea chipul ei ca învăluit în ceață în fața ochilor, dar nu eram în stare să mă gândesc la nimic. Astăzi însă e altceva. Astăzi voi cânta pentru ea. Și pentru mama. Pentru meile mele.

Știu că Ewa are să se întoarcă la mine. Nu se poate să aibă pretenții pentru ultima perioadă, mai ales că am câștigat concursul. O dragoste ca a noastră nu se uită ușor. Și gloria îmi mai dă strălucire. Iar perspectivele... Ar putea s-o ducă mai bine cu altcineva decât cu mine ?

Andrzej a pierdut, ce să-i faci, așa-i în viață. Cineva trebuie să piardă, pentru ca altcineva să câștige. Mă simt cam prost, dar, în fond... nu cred c-a picat numai din cauza Ewei...

Chiar el a spus că ea va hotărî. Cu siguranță c-o să vină în culise. Și cu siguranță că ține minte vorbele mele că „după concurs“...

A venit ! Ce frumoasă e ! Păcat de părul ei lung, dar și cu el scurt îi șade minunat. E ca un băiețuș, ca un paj.

Cineva îmi spune ceva, nici măcar nu răspund, mă duc imediat la ea.

— Ewa...

— Te felicit, Grześ, mă bucur...

Plasatoarea mă bate la cap cu nu știu ce reporteră !

— Puteți să stați acum de vorbă cu dînsa ?

— Nu... Vă rog să nu mă enervați ! După concert. Peste cîteva clipe intru în scenă.

Nu-i adevărat. Nu mă enervez deloc, aș fi putut „acorda un interviu“, dar vreau să vorbesc numai cu Ewa.

— Astăzi voi cânta pentru tine, Ewa. De ce te uiți așa ? Tot ce-am făcut a fost pentru tine. Doar e mai bine

pentru noi c-am câștigat... Vom călători, ai să vezi. O să avem o casă frumoasă...

— Grzegorz...

— Știu, poate că ești supărată pe mine... Dar acum a trecut. Ce-a fost rău a rămas în urmă. Și boala ta și concursul meu. M-am încăpățînat să câștig concursul ăsta pentru noi, pentru tine... Și nu-i decît primul pas. O să pornim spre lumea largă !

Simt că fata cedează, dar băgăcioasa asta de Zosia ne deranjeaza, mă ia de lingă Ewa și-mi face scandal. S-a tîmpit de tot !

Din fericire mi s-a adus un buchet de orhidee de la ambasada italiană, așa că a trebuit să se dea la o parte. Nici n-am desfăcut plicul, am căutat-o din nou pe Ewa. I-am dat florile. Văd că-i rîd ochii la ele, dar nu vrea să le primească.

— Te rog, ia-le.

Le-a luat.

— Așteaptă-mă după concert, bine ? Le fac vînt la toți. Vreau să fiu numai cu tine. Singuri...

— Grześ... înțelege... fata pe care ai iubit-o... nu mai există.

Mă hotărâsc să atac direct :

— Îl iubești pe Andrzej ?

— Da.

Mi-a spus-o așa, provocator, probabil ca să se răzbune. Am mai apucat să șoptesc „nu cred“ și plasatoarea m-a împins spre scenă.

Am cîntat ușor, relaxat. Și cred că am primit „cu grație“ entuziasmul publicului.

În sfîrșit, gata. Îmbrățișările celor apropiați și ale celor îndepărtați. Mă așteaptă reportera cu magnetofonul.

Mii de radio-ascultători m-au auzit cum cînt la pian, acum au să-mi audă și vocea. M-am gîndit ce să spun. Cu cît mai simplu, cu atît mai bine. Spun că-mi place atmosfera de tensiune, că în adîncul inimii am visat tot timpul la acești lauri, dar mi-era și teamă știind ce concurență serioasă voi avea. Totuși, am reușit și sînt foarte fericit. În sală sînt părinții mei și logodnica. Mă bucur că am putut să-i fac fericiți, că nu le-am înșelat așteptările.

Reportera e mulțumită. Nu m-am bîlbîit prea tare, n-o să fie nevoită să monteze banda.

Din nou felicitări, urări. Cu Andrzej m-am înbrățișat firesc, ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic.

— Mă bucur, bătrîne... — a spus.

Proastă treabă. Poate fi sincer ?

Mai am să-i mulțumesc lui Papa, să-i dau florile mamei, urmează cina pe care-o oferă tata în cinstea mea.

Nu cumva totuși mă așteaptă Ewa ?

Nu. E cu Andrzej, îl ține strîns de mînă. Aha, deci se teme să nu se întoarcă la mine. A îmbrobodit-o ăla. Dar ea are să se elibereze, mai devreme ori mai tîrziu are să fugă de la el.

Iar dacă nu...

Duce mîna lui la obraz.... Îmi trece prin minte un gînd alurit... că poate, în ciuda aparențelor, de fapt... n-a pierdut el...

Prostii!

SĂ MĂ ÎNCHID ÎN CASĂ. SAU SĂ fug la țară, la tata. Nu vreau să mai fiu printre ei. Oare Ewa s-ar duce fără mine ? Nu, cu siguranță că nu. Dar în felul ăsta ar afla cît sufăr. Și din nou ar atîrna deasu-

pra noastră „datoria“ ei, atât de chinuitoare pentru amândoi. Ori poate că mi-e teamă s-o supun la o încercare ? Căci, un succes ca acesta poate să-i schimbe părerea... iar ceea ce a fost între noi să treacă în amintire. El tot timpul a amenințat că „după concurs“... Acum are totul la picioare.

Total, dar nu pe Ewa. Ewa — nu !

Dacă vrea să se întoarcă la el — e liberă. Nu vreau să rămână cu mine numai din recunoștință.

Îmi și imaginez cum o să călătorească el prin lume într-un Mercedes splendid, cu ea alături...

Și nu-i normal să fie așa ? Am eu dreptul s-o opresc ? După boala prin care a trecut, n-ar trebui să trăiască în bunăstare, în condiții de seră ? Nu-i ea oare făcută pentru așa ceva ? Totul la ea este mignon, delicat... În curînd se întoarce individul din Algeria. Nici nu mi-o pot imagina trăind cu mine într-o cămăruță mizeră de genul celei de la doamna Roma. Să se spele într-o baie murdară și să facă ouă jumări la reșoul din cameră. Ori, la tata, la țară, alături de Małgosia.

Și totuși trebuie să mă duc. Papa vrea să mă port „onorabil“. Și Zosia la fel. Ce suflet devotat Zosia asta !

Mă port „onorabil“, dar mă simt al naibii de prost. Simt falsul în orice situație, în orice discuție, în orice gest. Mă visez hoinărind prin pădure, stînd pe malul râului Swistawka, lucrînd cu tata la cîmp. Acolo trebuia să fiu astăzi. De ce am cedat în fața acestor conveniențe cretine ? Mereu încerc să apar altfel în fața lumii, a altora, a mea chiar. Dar cel mai important e să fii tu însuși și... fie ce-o fi !

Să faci loc rîului să curgă prin tine. Să te destinzi. Să cadă măștile, corsetele, platoșele. Să te întorci la sursă. Acolo unde totul e adevărat. Și propriu. Dar asta înseamnă totodată să te expui la ger, la batjocură, la caniculă, la lovituri. Înseamnă să trăiești fără apărare. Cine-ar mai suporta așa ceva ? Nu-i nici o scăpare. Dorință și imposibilitate. Rău, rău, întotdeauna și pretutindeni...

Dacă vrea să mă părăsească, n-o s-o opresc cu „cărăjul“ meu. De ce-o nedreptățesc oare cu atîta neîncredere ?

E mîndră. N-are să mă lase tocmai pentru că astăzi strălucește soarele pentru el. I-ar fi rușine s-o facă. Dar ce și-o fi dorind cu adevărat ? Voi afla vreodată ? Nu, n-o să aflu niciodată.

Papa arborează o falsă veselie, dar suferă pentru mine. Vrea cu orice preț să mă consoleze și să mă susțină moralmente.

A terminat de cîntat.

E aici, în culise, înconjurat de mulțime... primește felicitările, dar văd cum o caută din ochi pe ea. Iar ea stă lîngă mine și ține în mînă florile acelea formidabile, țepene, pe care nu i le-aș fi putut cumpăra nici cu toată bursa mea și pe care el i le-a dăruit ca pe un buchețel de viorele.

Trebuie să-i înlesnesc hotărîrea. Am să mă fac pierdut prin mulțime, ca să poată pleca cu el, dacă vrea. Înaintea concertului au stat mult de vorbă amîndoi. Mă trag ușurel de lîngă ea, fac un pas în spate. Dar ea mă prinde de mînă. Încerc să mi-o eliberez. Zadarnic. Mă ține strîns. Mă uit la ea.

Se uită și ea la mine. În ochii ei e spaimă sau numai închipuirea mea vede așa ? De ce se teme ? Privirile ei strigă să n-o las, s-o apăr, să nu-i dau voie să se ducă cu el. Se teme de el ? Ori poate-i doar neliniștea inimii ? Pentru cine bate inima ei ? Pentru mine ? Pentru el ?

Îmi ridică mâna și-o lipește de obraz. Ochii ei îmi zâmbesc.

Și brusc se spulberă spaimele mele prostesti, ca un stol de porumbei gonit de râsul unui copil.